

ЙЕЖИ ЕДИГЕЙ
ВНЕЗАПНАТА СМЪРТ НА
КИБИКА

Превод от полски: Лина Василева, 1989

chitanka.info

I.

ГОЛЕМИЯТ ШЛЕМ

Играеха на две маси. Приятелските срещи на бридж у семейство Войчеховски бяха станали вече традиция. Професор Зигмунт Войчеховски, известен химик, не беше страстен бриджор, ала много обичаше да кани на гости тесен кръг приятели. Претекст за такива срещи ставаха именно зелената маса и двете колоди карти. Веднъж, най-много два пъти в месеца се канеха трима-четирима души. Обикновено в събота, в седемнадесет часа.

Най-напред се сервираше кафе с торта или с ябълков сладкиш — специалитет на домакинята, а към тях богата колекция коняци и ликьори, разположена върху близкото барче на колелца. Разговорът траеше около час. После карето сядаше на масата, докато Елжбета Войчеховска, която като домакиня си запазваше привилегията първа да бъде излизаща, разтребваше и извършваше последните приготовления за вечерята. Поднасяше я към осем часа. Домакинята винаги се стараше да изненада приятно гостите с непознато за тях „ястийце“.

Играеха на съвсем малки суми. Преди време — на „вестниче“, по петдесет гроша точката. Когато цените на вестниците се повишиха, и залаганите суми у професор Войчеховски малко скочиха. Въпреки ниския „материален стимул“ бриджовите сражения неведнъж биваха ожесточени и дори се стигаше до размяна на остри думички. Бяха нещо обикновено при бриджа. Особено ако играеше адвокатът Леонард Потурицки, приятел на професора. Макар да бе добър играч, той никога не признаваше грешките си. Винаги ги търсеше у своя партньор. Не по-добър в това отношение беше и доктор Витолд Яшенчак. Дамите играеха значително по-спокойно и приемаха снизходително емоциите на партньорите и най-вече на собствените си съпрузи.

Всички прекрасно се познаваха. За всеки партньор се знаеше коя е силната и коя — слабата му страна. Когато Елжбета Войчеховска обявяваше без коз, всички знаеха, че има силна карта, понеже тя се

чувствува най-сигурна при разиграване „на цвят“. А когато доктор Яшенчак обявяваше някакъв цвят и след подкрепата на партньора неочаквано преминаваше на без коз, пак всички знаеха, че се обажда със сек или най-много с две малки карти.

Но днешният бридж беше малко по-различен. От Англия във Варшава бе пристигнал известният тамошен физик доктор Хенрик Лепато — впрочем поляк по рождение. Ученият щеше да изнесе две лекции във Варшавската политехника и ректорът ѝ бе помолил професор Войчеховски „да поеме грижата“ за физика в полската столица, тъй като двамата се бяха запознали на някакъв конгрес в Лондон. По същото време в Института по химия на пластмасите, ръководен от Войчеховски, пристигна неговият колега от Гливице професор Анджей Бадович.

При това положение семейство Войчеховски решиха да поканят двамата учени на съботния си бридж, като допълнят списъка на гостите до десет, за да се оформят две пълни карета. Освен адвокатата Потурицки и съпругата му Янина, доктор Яшенчак и Криша Яшенчакова в днешния бридж участвуваше Мариола Бовери — млада, хубава филмова актриса, която все още чакаше своята голяма роля и според личния си паспорт носеше далеч по-прозаичното име Мария Сковронек, както и доцент Станислав Лехнович. Всички освен Лепато и Бадович знаеха, че Мариола Бовери е последната „годеница“ на доцента.

Играеха в две свързани с портал стаи. Едното помещение служеше за дневна, другото играеше ролята на библиотека. Стените и на двете бяха покрити с рафтове, запълнени с най-малко две хиляди книги на различни езици, повечето из областта на химията. Войчеховски живееше във Варшава на улица Президентска в собствена, удобно обзаведена къща. В сутерена се помещаваха гаражът и химическата лаборатория. На партера бяха споменатите преди малко две помещения и още кухня и баня. На първия етаж бяха стаите на госпожа Елжбета, професора и техния шестгодишен син Михал Себастиан. Защо Себастиан? Никой, включително и Войчеховски, не можеше да обясни това, той изобщо не беше поклонник на Бах.

Преди вечерята играта вървеше някак мудро. Често става така, когато играят хора, срещнали се за първи път в живота си и веднага седнали на игралната маса. След вкусната и доста обилно полята с

алкохол вечеря обаче играта видимо се оживи. Професор Войчеховски дори два пъти назначи малък шлем, безуспешно наистина, но само защото и двата пъти разпределението бе изключително лошо. В дневната лекарят и англичанинът играеха с госпожа Бовери и адвоката. Елжбета Войчеховска беше излизаща. В библиотеката дамите се сражаваха срещу мъжете, тоест професор Войчеховски играеше със своя колега от Гливице, а Янечка Потурицка беше партньорка на съпругата на доктора Криша Яшенчакова. На тази маса в момента не играеше доцент Лехнович.

Бовери раздаде картите.

Двете страни бяха в зона. Госпожа Мариола пасува. След кратък размисъл англичанинът откри с една купа. Адвокатът Потурицки, за когото беше много изгодно противниците да играят в този цвят, побърза да пасува. Лекарят беше шикан в купите и затова незабавно се прехвърли на пики. Адвокатът лаконично: пас. Лекарят показва втория си цвят — четири кари. Наддаването продължиха само доктор Яшенчак и Лепато, защото госпожа Бовери и адвокатът Потурицки непрекъснато пасуваха. На четирите кари англичанинът отговори с пет трефи. Лекарят го върна на пики и тогава Лепато назначи малък шлем в този цвят. Челото на доктор Яшенчак направо се ороси с пот. Позамисли се и накрая обяви с гръмък и същевременно леко разтреперан глас:

— ГОЛЯМ ШЛЕМ НА ПИКИ.

— Контра! — реагира Мариола, която имаше тройна дама коз и рига каро след него.

Още три поредни паса и госпожа Бовери атакува с осмица трефа.

В двете помещения се възцари тишина. Дори играещите на другата маса в библиотеката прекъснаха играта. Разиграваше се голям шлем, което не се случва често, особено при подобни любителски срещи. Елжбета Войчеховска и доцент Лехнович, които не играеха, се озоваха зад гърба на лекаря. Като се мъчеше да запази спокойствие, господин Лепато свали картите си на масата.

Яшенчак размишляваше как да разиграе. Дали пък случайно госпожа Бовери не е излязла изпод рига? Знаеше, че играчите често блъфират по този начин. А нали от неговото решение зависеше дали ще извади големия шлем.

— Трябва да вземете с асото — подсказа Лехнович.

— Протестирам! — извика Потурицки. — Вие видяхте картите!

— И сам мога да играя — отбеляза лекарят, но взе осмицата трефа с асото от мора.

— Аз не играя! — демонстративно захвърли картите Потурицки.

— Господа, моля ви се! — направи опит да се намеси Елжбета Войчеховска.

— Не е коректно — забеляза англичанинът. — Кибикът е длъжен да мълчи и да не взема страна.

— Щях да сложа асото и без нечии глупави съвети — оправдаваше се Яшенчак.

— Вие самият сте глупав. Нали ви видях как посягахте към валето — разсмя се Лехнович. — Трябва да се играе настъпателно. Иначе няма победа. Мариола контрира, затова трябва да импасирате нейните пики.

— Чел ли си „Внезапната смърт на кибика“? — Мариола също бе вбесена от поведението на приятеля си.

— А след като направите импас — държеше се толкова предизвикателно доцентът, сякаш имаше за цел да предизвика голям скандал, — трябва да играете така, че адвокатът да попадне в скуиз и да чисти или каро, или купа. Тогава с цакане докторът ще си направи един от тия цветове.

— Това е вече прекалено — възпротиви се Яшенчак.

— Какво се чудите, докторе — гласът на Потурицки трепереше от едва сдържан гняв, — доносникът винаги ще си остане доносник.

— А скапаното адвокатче — скапано адвокатче — върна си Лехнович.

Адвокатът скочи, като избута шумно фотьойла. Стиснал юмруци, доцентът тръгна към него.

За щастие Елжбета Войчеховска мигновено се озова между двамата мъже.

— Какво правите, глупави петли! Я се овладейте! Как не ви е срам...

— Ами той като... — Потурицки не довърши изречението.

— Няма да позволя да ме обиждат — почервеня Лехнович.

— Длъжен съм да отбележа — добави англичанинът, — че господин доцентът се държа извънредно нетактично.

— Защо се бърка в чужда игра? — прибави и своя пиперец в гърнето Яшенчак. — Да не играя бридж от вчера!

Още миг и препирнята щеше да прерасне в нещо по-сериозно. Малко оставаше да се сбият. Професор Зигмунт Войчеховски разбра, че е наложително да помогне на съпругата си.

— Успокойте се, господа. Това да не е игра на живот и смърт? Ама наистина се държите като дванадесетгодишни хлапаци! Ясно беше като бял ден, че разиграването на големия шлем не е трудно и един изкусен играч като доктора не би могъл да провали тази възможност. А на тебе, Стах, наистина ти се чудя. Винаги си успявал да си овладяваш нервите...

— Стах — намеси се госпожа Бовери — не се чувствава добре в последно време. Колко пъти го съветвах да заминем някъде да си почине, та макар и за кратко.

— А ти що за адвокат си — Войчеховски все още се стараеше да омаловажи неприятния инцидент, — щом една забележка на кибика те изкарва от равновесие? Сядай си на мястото.

Потурицки послушно изпълни нареждането на домакина.

— Моля да бъда извинен за забележката си. — Макар и варшавянин по рождение, господин Лепато непрекъснато демонстрираше своето безупречно английско възпитание. — Моля за извинение.

— Ей сега ще ви наляя коняк да си успокоите нервите — предложи професорът. — Какви цветове имате?

Наблизо върху барчето на колелца се намираше цяла батарея бутилки. На него играещите оставяха и чашите си. За да не ги объркват, всеки имаше различна по цвят кръгла хартиена подложка. От гостите се искаше само да запомнят своя цвят. Беше много практично.

— Моята е червена — каза Яшенчак.

— Както винаги — зелена — рече адвокатът.

— Моята е бяла и помня, че на господин Лепато беше кафява — обяви Мариола.

Професор Войчеховски сервираше сръчно питиетата на гостите. Напрежението се разсея.

— А твоят цвят, Стах? — обърна се към доцента Елжбета.

— Син — отвърна Лехнович.

Тя се приближи до барчето и след миг се върна. Държеше две чаши. Подаде едната на доцента. Подхвана го под ръка и леко го отдръпна от масичката с играещите.

— Държа се като варварин — каза му тихо. — Срамувам се заради тебе.

— Моля да бъда извинен — целуна ръката на домакинята доцентът, — но напоследък наистина се чувствавам малко недобре. Просто не знам какво ми е.

С тези думи Лехнович изпи на екс коняка си. Направи гримаса, когато го преглъщаше.

Остана за миг неподвижен, с полуотворена уста и с псе поизкривено от болка лице. Посегна с едната ръка към сърцето си. От другата чашата се изхлузи и падна на килима. Доцентът политна и за да не се строполи, се опря на близкия диван. Застина така, полулегнал, с опряна на седалката глава и широко отворени очи.

Всички скочиха.

Доктор Яшенчак пръв изтича към легналия. Наведе се над него. Взе ръката му.

— Помогнете ми — каза. — Трябва да го сложим на дивана.

Войчеховски и Лепато вдигнаха Лехнович и го положиха съгласно инструкциите на лекаря. Докторът разхлаби възела на вратовръзката му, разкопча ризата и започна да преглежда болния.

— Той умира! — установи с ужас. — Трябва незабавно да извикаме „Бърза помощ“! Нека изпратят реанимационна линейка.

— Аз ще се обадя — предложи Елжбета.

— По-добре аз. — Яшенчак премина в библиотеката, където на бюрото имаше телефон. След миг чува гласа му:

— Тук е доктор Яшенчак. Обаждам се от улица Президентска, номер петдесет и пет. В жилището на професор Войчеховски се разболя доцент Станислав Лехнович. Вероятно инфаркт. Състоянието му е много тежко. Незабавно е необходима реанимационна линейка. Благодаря, чакаме.

Лекарят се върна при болния. Пак се наведе над него.

— Той е мъртъв — каза с тих глас. — С огромно съжаление...

— Невъзможно е! — възрази госпожа Бовери.

— Съжалявам, но е така.

— Трябва да го спасим! — извика Янина Потурицка.

— Опасявам се, че никакви спасителни мерки няма да помогнат.

Елжбета Войчеховска избухна в истеричен плач. С мъка се овладя. Мариола Бовери похлипваше тихичко. Останалите се бяха струпали около дивана. На него лежеше мъртвият. Човекът, който само преди пет минути беше сред живите.

— Може би изкуствено дишане? — обади се англичанинът.

— Нищо няма да помогне.

— Какво страшно нещастие! — Кристина Яшенчакова беше искрено разстроена от станалото. — Какво ще правим сега?

— Надявам се, че ще успея да уговоря лекаря от „Бърза помощ“ да вземат мъртвия със себе си. Това би бил най-добрият изход. Иначе Зигмунт ще си има маса неприятности.

— Какво имаш предвид?

— Внезапната смърт в чужд дом автоматично предизвиква разследване на милицията с всички произлизащи от него последствия, с други думи, разпити на присъстващите, аутопсия на трупа, съгласие на прокурора да се предаде тялото на семейството и разрешение за погребение. Дълги години съм бил съдебен лекар и можете да ми вярвате, тези формалности са неприятни за семейството, а още повече за този, у когото се е случило произшествието. Милицията гледа на този човек като на заподозрян.

— Какво ужасно нещастие! — изохка Войчеховски.

— Ако не успея да уредя работата с „Бърза помощ“, пригответи се за още много допълнителни неприятности. Но такъв е законът.

В този миг се разнесе сигналът на линейката, спряла пред къщата на професора. След една минута в стаята влезе лекарят. Младият човек беше наметнал палтото си върху бялата престилка. Носеше малко куфарче.

— Къде е болният? — попита, без да губи време за каквито и да било формалности, дори без да поздрави.

Не се наложи да чака отговора, забеляза на дивана Лехнович.

— Колега — насочи се към новодошлия доктор Яшенчак, — опасявам се, че вашата намеса е закъсняла. Доцент Станислав Лехнович почина минута преди да дойдете.

— Вие... — Младият лекар погледна учудено Яшенчак.

— Да. Аз съм Витолд Яшенчак. — Лекарят протегна ръка на младия си колега.

— Колко жалко, че се запознавам с вас при толкова тъжни обстоятелства, господин докторе. — Името на Яшенчак, може би най-известния кардиолог в Полша, беше прекрасно известно на младия лекар. Затова той с уважение стисна подадената му ръка, а после се приближи до дивана. Наведе се над Лехнович.

— Да — потвърди той диагнозата на Яшенчак. — Фактът на смъртта не подлежи на съмнение.

— Класически инфаркт с мигновено протичане — поясни Яшенчак. — От самото начало се опасявах, че помощта ще дойде прекалено късно.

— За съжаление — потвърди младият лекар от „Бърза помощ“.
Яшенчак се обърна към Войчеховска:

— Елжбета, къде бихме могли да поговорим спокойно?

— Идете в стаята на Зигмунт. Знаеш къде е.

Двамата лекари се отправиха към първия етаж.

II. НЕТАКТИЧНИЯТ МЛАД ЛЕКАР

Стаята на професора беше мебелирана подчертано скромно. До стената имаше диван, застлан с дамаска на едри фигури. И тук едната стена заемаха рафтове с книги. Освен тях в стаята имаше голямо бюро, цялото затрупано с книжа, и удобен въртящ се стол. До бюрото — две неголеми кресла до ниска масичка. Точно там доктор Яшенчак покани младия си колега, протягайки към него пакет американски цигари.

— Благодаря, не пуша — отказа лекарят.

— Не мога да кажа същото за себе си. Знам колко ми вредят цигарите, но нямам воля да ги спра. Няколко пъти опитвах да се откажа. Нищо не излезе. Но, разбира се, поканих ви тук, колега, не за да си говорим за вредата от тютюнопушенето, след като в стаята под нас има труп.

— Неприятна работа — забеляза младият лекар.

— Много неприятна. Дом, пълен с гости. Игра на карти. Малко спречкване при бриджа, както често става, и човек изведнъж се хваща за сърцето. Умря малко след като го сложихме на дивана.

— Няма как. Предполагам, че дори да бяхме тук в момента, когато е настъпил инфарктът, пак нямаше да му помогнем.

— Така е. Но сега какво ще правим? — тюхкаше се Яшенчак.

— Аз нямам работа тук. Ще уведомя милицията и се връщам на улица Хожа.

— Точно за това исках да говоря с вас, колега.

— За какво? — Младият човек видимо се напрегна.

— Вярвам, че разбирате. Такъв скандал за професор Войчеховски.

— Той известният химик ли е? — попита лекарят от „Бърза помощ“.

— Точно той. Посивелият висок мъж, който ви посрещна на вратата.

— О, да — съгласи се младият човек. — За домакина това действително не е особено приятно. Милиция вкъщи, разпити и тъй нататък... Но нищо не мога да направя.

— Бих искал да спестим всичко това на професор Войчеховски. Ако се разчуе за случилото се, би могло да му навреди. Сигурно сте разбрали, че професорът е предложен за Нобелова награда?

— Чак толкова? — учуди се лекарят. — Не съм чувал, макар да зная, че професор Войчеховски е учен със световна слава. Един от най-големите специалисти по пластмасите.

— Затова мисля, че ние сме длъжни да спестим на този човек излишните неприятности, за които той няма никаква вина. Да не би да е виновен, че поканеният на бридж гост умира, докато се разиграва голям шлем на пики?

— Войчеховски определено не е виновен — съгласи се лекарят от „Бърза помощ“, — но вие сам знаете какви са разпоредбите, господин докторе.

— Знам ги, как да не ги знам — разсмя се Яшенчак. — Нали и аз, като всеки млад лекар, навремето си докарвах по нещичко допълнително с дежурства в „Бърза помощ“. Заедно с доктор Храбоншч, който сега е директор там. Бил съм и няколко години съдебен лекар.

— Значи разбирате, господин докторе...

— За разбиране — разбирам. Знам закона. Но законът си е закон, а животът — живот. Човек трябва да умее да претегля тези неща. Основният принцип на лекарската професия е: „Primum non nocere“ — преди всичко да не се вреди.

— На покойника с нищо не можем нито да навредим, нито да помогнем.

— На другите обаче трябва да се помага.

— По какъв начин?

— Много просто. Ако бяхте дошли пет минути по-рано, доцент Лехнович щеше да умре не на дивана у професор Войчеховски, а в линейката. Никакви проблеми нямаше да има. В смъртния акт щеше да бъде записано, че смъртта е настъпила от инфаркт, докато болният е бил спасяван в „Бърза помощ“. За място на смъртта щеше да бъде посочена вашата болница на улица Хожа.

— Вие ми предлагате?...

— Колега, да не се съмнявате — гласът на доктор Яшенчак прозвуча доста остро, — че съм сбъркал, като ви информирах, че Лехнович умря от сърдечен инфаркт. Все пак имам петнадесетгодишна лекарска практика и разбирам нещо от кардиология.

Лицето на младия лекар беше непроницаемо.

— Така е, господин докторе — потвърди той, — дори студентите по медицина от първи курс знаят, че доктор Яшенчак е забележителен специалист. Национален експерт по въпросите на кардиологията. Един от най-прочутите лекари в цяла Европа.

— Е, малко попрекалихте, колега — благосклонно се съгласи Яшенчак, който като всеки човек обичаше да го хвалят.

Настана кратко мълчание.

— Значи въпросът е уреден — реши кардиологът. — Вземате издъхналия в линейката и заминавате. А в удобен момент ще поговоря за този случай с моя приятел доктор Храбоншч.

Младият човек наведе глава.

— Простете ми, докторе, но аз не мога.

— Как така не можете? Щом аз ви казвам, че е инфаркт?

— Наистина не мога. Нали това е незаконно. Не бива да нарушаваме разпоредбите.

— Не се страхувайте от нищо. Санитарят и шофьорът изобщо няма да разберат. Ще си мислят, че болният е в безсъзнание. За да ги заблудим окончателно, в тяхно присъствие ще направя инжекция на Лехнович. На него няма да му навреди, а тях ще ги убеди, че доцентът е жив, само изпаднал в безсъзнание. Знаете кой е професор Войчеховски.

— Не става дума за това.

— А за какво?

— Аз не мога. Наистина не мога.

— Щом се страхувате толкова много, лично ще дойда с вас с линейката и ще подпиша смъртния акт. Не знаех, че днешните млади лекари са толкова боязливи. Така трудно ли е да постъпиш на работа в „Бърза помощ“?

— Не е там въпросът! — Младият лекар повиши тон за първи път. Заговори категорично: — Записах се да следвам медицина и завърших института, за да нося облекчение на страдащите, а не да

вземам участие в разни машинацийки. Дори ако тези машинацийки биха помогнали някому да получи Нобелова награда.

— Никакви машинацийки, а колегиална услуга от един лекар на друг.

— Не виждам тук никаква колегиална услуга. И изобщо съм изненадан, че вие, лекар със световна известност и безупречна професионална репутация, ми правите подобно предложение. Категорично го отхвърлям. Като лекар от „Бърза помощ“ установих случай на внезапна смърт. Причините за тази смърт не могат да се уточнят с бегъл преглед на мъртвия. Разпоредбите за подобни случаи са особено строги и недвусмислени. Необходими са разследване и аутопсия, извършени от упълномощените органи. Тоест от милицията и от съдебния лекар. Мое задължение е да уведомя за случая съответните власти.

— А те незабавно ще арестуват всички присъстващи с обвинение в убийство — иронизираше доктор Яшенчак.

— Какво ще направят, си е тяхна работа. Аз трябва да изпълня своите задължения.

— Така ли смятате?

— Не мога да постъпя другояче.

— Това последната ви дума ли е?

— Ужасно съжалявам — надигна се от креслото младият лекар, давайки да се разбере, че смята по-нататъшния разговор за излишен.

Яшенчак също стана.

— Няма как — рече. — Ще запомня този случай.

Витолд Яшенчак не умееше да губи. Нито в бриджа, нито в живота.

Двамата мъже слязоха мълчаливо на долния етаж. Гостите се бяха събрали в библиотеката. При покойника седеше само Мариола Бовери, но вече не плачеше. Елжбета Войчеховска ѝ донесе чаша силен чай. Всички погледнаха въпросително лекарите.

— Колегата от „Бърза помощ“ прецени — поясни Яшенчак, — че трябва да уведомим за случилото се милицията.

— Много съжалявам, но това е мое задължение — обясни младият лекар. — В подобни случаи разпоредбите са безусловни.

— Разбирам — съгласи се професор Войчеховски. — Бъдете така любезен, докторе — посочи той телефонния апарат на бюрото.

— Един момент — намеси се адвокатът Потурицки.

Младият лекар, който вече беше посегнал към слушалката, отдръпна ръка.

— Аз съм адвокатът Леонард Потурицки — представи се онзи. — Знам изискванията на закона и разбирам, че сме длъжни незабавно да уведомим милицията, макар причините за смъртта на нашия приятел да са за нас ясни и напълно неоспорими. *Dura lex, sed lex*^[1]. Ще ми позволите ли аз да изпълня това задължение, господине?

Лекарят от „Бърза помощ“ се усмихна. Беше се опасявал, че пак ще започнат да го уговарят да постъпи против съвестта си, ала в лицето на адвоката той откри симпатичен човек, който не само го разбираше, но и му предложи да го замести в неприятното задължение. Благодарение на това конфликтът с прочутия кардиолог беше смекчен.

— Заповядайте — каза младият човек бързо, като че ли го беше страх адвокатът да не се откаже, и му подаде слушалката: — На мене ми е все едно кой ще уведоми милицията само и само да се изпълни това изискване.

Потурицки набра някакъв номер по памет.

— Мога ли да говоря с полковник Адам Немирох? — попита.

— ...

— О, извинявам се, не ви познах, госпожо. Леонард се обажда. Съпругът ви вкъщи ли е? Благодаря.

— ...

— Адам, моля те, спасявай ме! Изпаднахме в неприятно положение. Обаждам се от дома на професор Войчеховски. Да, прочутият химик. Играехме бридж и внезапно един от партньорите получи инфаркт и почина. Доцент Станислав Лехнович... Позна. Тъкмо при разиграване на голям шлем. Изглежда, горкичкият толкова много се е вживял, че сърцето му не е издържало... Спасението беше сред нас, играещите, в лицето на доктор Яшенчак, кардиолога. „Бърза помощ“ се представи отлично, пристигна светкавично. Но това не променя факта, че доцентът умря... Навярно разбираш колко страшно преживяване е случилото се за домакините, семейство Войчеховски... Знам, че не можем да избегнем известни формалности, но искам да те помоля да уредиш всичко без шумотевица и възможно най-тактично... Именно за това исках да те помоля... Да, давам му слушалката.

Адвокатът се обърна към Яшенчак:

— Полковник Немирох иска да говори с тебе.

— Витолд Яшенчак... Радвам се, че не сте ме забравили, господин полковник. Мене, някогашния съдебен лекар... Преувеличавате, преувеличавате, господин полковник. Вие сте прославеният началник на отдел „Убийства“ при Столичното управление на Гражданската милиция, страшилище за престъпниците. Аз съм си все същият скромен лекар, който сегиз-тогиз постига нещичко... А що се отнася до конкретния случай, не се съмнявам ни най-малко, че имаме работа с инфаркт, настъпил в резултат на голямо нервно напрежение... Случва се със страстните бриджори... Тук е колегата от „Бърза помощ“, той може да потвърди, че е инфаркт...

В този момент лекарят от „Бърза помощ“ имаше неуверена физиономия, за щастие обаче офицерът от милицията не поиска да говори с него и се задоволи с уверенията на прочутия кардиолог, тъй че доктор Яшенчак предаде слушалката на Потурицки, информирайки околните:

— Полковникът иска пак да говори с адвоката.

— Да, аз съм... Е, много ти благодаря, братле, разбира се, ще изчакаме идването на милицията... Не, нищо не сме пипали. Само пренесохме болния на дивана в същата стая, в която му прилоша... Там и почина... Още веднъж благодаря.

Адвокатът остави слушалката и се обърна към събралите се:

— Както чухте, дами и господа, уредих въпроса непосредствено с полковник Немирох, мой стар приятел, понастоящем началник на отдел „Убийства“ при Столичното управление на ГМ. Полковникът ми обеща, че след малко тук ще пристигне екип от милицията, който възможно най-бързо и без усложнения ще уреди формалностите. Полковникът помоли да не пипаме нищо, докато не дойде милицията, и да останем по местата си. Доволен ли сте, докторе? — Последните думи на Потурицки бяха отправени към лекаря от „Бърза помощ“.

— Много ви благодаря, господин адвокат. Моля всички да ме извинят, но не можах да постъпя другояче. Трябваше да уведомя милицията.

— Но, господин докторе — намеси се професор Войчеховски, — ние прекрасно ви разбираме. Можем само да съжаляваме, че вашето идване не можа да помогне на нещастния ни приятел.

Професорът изпрати лекаря до изхода и се сбогува с него сърдечно. После се върна на своето място в библиотеката. Гостите в мълчание очакваха по-нататъшния развой на събитията.

[1] Строг закон, но закон (лат.). — Б.пр. ↑

III.

МНОГО ТАКТИЧНИЯТ МЛАД ПОРУЧИК ОТ ГРАЖДАНСКАТА МИЛИЦИЯ

Този път колите пристигнаха без звуков сигнал. На фиата нямаше никакъв надпис, който да подсказва, че колата е милиционерска. На линейката имаше само червен кръст. От фиата слязоха четирима цивилни мъже. От линейката, естествено, лекар в бяла престилка. Бързо влязоха в къщата на професор Войчеховски.

— Поручик Роман Межейевски — представи се един от младите хора. — От Столичното управление на милицията.

— Зигмунт Войчеховски, домакинът — ръкува се с офицера от милицията професорът. — Чакахме ви.

— Полковник Немирох ме уведоми за произшествието и ме информира, че сред присъстващите е и адвокатът Потурицки. Кой от вас, господа?

— Аз. — Адвокатът също се ръкува с поручика.

— Другарят полковник ме увери, че вие ще ми дадете необходимите обяснения и ще ми помогнете. Какво е станало тук?

— Както виждате, господин поручик, играехме на карти. Поточно — играехме бридж. Доцент Станислав Лехнович внезапно получи инфаркт и почина, въпреки че сред нас се намира лекар и помощта беше подръка.

— А „Бърза помощ“ викахте ли? — попита лекарят от милицията.

— Да — потвърди Войчеховски. — Извикахме „Бърза помощ“, която пристигна незабавно. Впрочем доктор Витолд Яшенчак, който стои до мене, направи опит да даде първа помощ на болния.

— Извинете, докторе, не ви забелязах — оправда се лекарят, след като видя прочутия кардиолог, — не се загледах в живите. Мога ли да огледам трупа?

— Но моля ви...

— Един момент — прекъсна ги поручикът. — Доцентът там ли получи пристъпа — на дивана?

— Не — поясни адвокатът. — Загуби съзнание изведнъж. Хвана се за сърцето и се строполи на килима. Опитахме се да помогнем на болния, затова го пренесохме на дивана.

— Мъртъв ли е? — поиска да се увери Межейевски.

— Без съмнение.

— В такъв случай и нашият лекар няма да му помогне. Затова най-напред ще направим снимки.

Поручикът даде знак на хората си. За няколко минути фотографът засне цялата стая.

— Няма да вземаме дактилоскопични отпечатащи — реши поручикът. — А сега, докторе, заемете се със своя клиент.

Лекарят се наведе над покойника. Изследва го известно време, после се изправи.

— Мога да кажа само, че смъртта е настъпила преди около час. Най-много — преди два. По тялото няма следи от насилствена смърт. Разбира се, не подлагам на съмнение диагнозата на моя прочут колега, доктор Яшенчак, че причината за смъртта е инфаркт на сърцето, ала по-точно мнение ще мога да дам едва след аутопсията. Засега не виждам пречки да вземем трупа в просекториума.

— Съгласен съм — одобри решението му Межейевски. — Вземете го, докторе. И за вас — обърна се той към останалите членове на екипа — тук няма повече работа. Аз ще остана да поговоря с дамите и господата.

Лекарят повика хора, които веднага донесоха носилка, сложиха в нея починалия, покриха го с одеяло и мълчаливо излязоха от дома. Заедно с тях си отидоха и милиционерите от следствия екип. Поручикът извади бележник.

— Бих искал — поясни — да приключим възможно най-бързо с всички неприятни формалности. Работата е ясна, но трябва да действувате ме съгласно разпоредбите. Разкажете ми как се случи това. Може би вие, господин адвокат?

Потурицки описа подробно кой на коя маса е играл и разказа, че при обявяването на голям шлем на пики, всъщност малко след това, при разиграването на същия шлем е възникнал спор между играчите и прекалено натрапчивия според тях кибик, който е бил именно доцент

Лехнович. Адвокатът не скри, че сам е взел непосредствено участие в спречкването и че за малко не се е стигнало до сбиване между него и доцента.

— Но никой никого не удари, нали? — заинтересува се поручикът.

— Има си хас! — отсече адвокатът. — Чак дотам сигурно нямаше да се стигне, но за всеки случай домакинята се намеси и смекчи разправията. Седнахме по местата си, отпихме по глътка-две коняк и когато възнамерявахме да продължим прекъснатата игра, на Лехнович изведнъж му прилоша. Стоеше така ето тук — Потурицки показва къде се е намирал доцентът тогава — и неочаквано виждаме, че той отваря уста, мъчи се да си поеме дъх като риба на сухо, хваща се за сърцето и рухва на килима. Представяте ли си, господин поручик, как ни подействува това?

— Неприятно произшествие.

— Веднага се хвърлих на помощ — намеси се Яшенчак. — Поставихме болния на дивана. Разкопчах му ризата, слушам: сърдечна аритмия, пулсът едва се долавя. Болният издъхва. Нямах при себе си никакви лекарства. Затова тутакси се обадох в „Бърза помощ“ да изпратят реанимационна линейка. Пристигна много бързо. За съжаление, твърде късно за болния.

— Някой да има да добави нещо? — попита офицерът.

— Май не — отговори от името на всички професор Войчеховски.

Думата взе господин Лепато:

— Бих могъл да добавя, че когато пренасяхме доцента на дивана, неволно си погледнах часовника. Беше точно десет и седемнадесет. Този час би могъл да се приеме за времето, в което е настъпила смъртта.

— Да — съгласи се Яшенчак. — Лехнович почина най-късно една минута след това.

Поручикът записваше в бележника чутото.

— Покойният има ли семейство? Някой, когото трябва да уведоим за случилото се?

— Доколкото знам — поясни професор Войчеховски, — нямаше други близки освен присъстващата тук негова годеница, госпожа Мариола Бовери.

— Решили бяхме да се оженим в началото на идния месец. — Красивата дама пак трябваше да си избърше очите.

— Вие или някой друг, който би искал да се заеме с погребението — обясни й поручикът, — трябва да получи позволение от прокурора. Само формалност е, но съм длъжен да ви напомня.

— Аз ще се заема с погребението — заяви професор Войчеховски. — Починалият беше мой ученик и приятел. Най-способният от всички ученици, които съм имал. Мислех, че той мене ще погребее и ще поеме работата ми. За съжаление, съдбата реши друго.

— Ще ни разпитвате ли? — попита адвокатът.

— Няма да минем без разпити.

— Малко смешно е... От петнадесет години съм адвокат и нито веднъж не съм бил разпитван. Нито като свидетел, нито като заподозрян. Този път обаче не ще го избегнем.

— Едва ли, господин адвокат. Но в момента вие всички сте твърде възбудени от случилото се, твърде нервни, за да изпълним тези не особено приятни формалности. Според мене най-добре ще бъде, ако днес запиша имената и адресите на присъстващите и се уговоря с всекиго за утре в Столичното управление. От девет до два часа следобед ще бъда там. С най-голямо удоволствие бих се отказал от тези разпити, но трябва да разполагам с необходимите мотиви, за да изпратя случая на прокурора, който единствен би могъл да го обяви за приключен. Обещавам да ви отнема не повече от петнадесетина минути.

— На ваше разположение сме, господин поручик — увери го Войчеховски. — Ако нямате нищо против, аз ще дойда в управлението утре в девет часа сутринта.

— Мога ли да дойда заедно със съпруга си? — попита госпожа Елжбета.

— Естествено.

— Аз имам утре две дела в съда. Едното е в девет, другото — в единадесет. Преди четиринадесет часа едва ли мога да се явя при вас — обясни Потурицки. — А ако второто се проточи, какво да направя?

— Елате в управлението вдругиден или утре, когато ви е удобно. Ще се обадите на дежурния офицер. Аз ще го предупредя за какво

става дума и той ще състави кратък протокол за разпит на свидетел, тъй като всички вие ще бъдете разпитвани в качеството на свидетели.

Межейевски записа в бележника си имената и домашните адреси на участниците в бриджа, както и кой кога ще отиде в управлението. Затвори бележника, прибра го в джоба си и като се поклони на госпожа Войчеховска, каза:

— Моите съболезнования преди всичко на вас, госпожо професорша, като домакиня, в чийто дом се е случило това трагично събитие, а също и на вас, госпожо Бовери, като годеница на починалия. Моля да ме извините, че бях принуден да дойда тук, но това е мое задължение. Много съжалявам.

Изпратен от домакинята, офицерът от милицията напусна къщата.

— Колко симпатичен млад човек! — отбеляза Янина Потурицка, след като той излезе. — И колко тактичен!

— Трябва да призная с неудоволствие, че младите офицери от милицията бият по възпитание и тактичност младите лекари. Особено тези от „Бърза помощ“. — Доктор Яшенчак явно не можеше да прости на младия лекар от „Бърза помощ“ неговата неотстъпчивост.

— Мисля, че по едно хубаво, силно кафе ще ни се отрази добре — каза Войчеховска. — А може би сте гладни след всички тези страшни преживявания? Имам разкошен бигос, ей сега ще го притопля.

— Благодарим ти, Еля, но аз съм толкова нервна, че не бих могла да сложа зальк в устата си — възрази Криша Яшенчакова. — Ние май ще си тръгваме.

— Така е, Еля — подкрепи я Янина Потурицка. — Колкото по-бързо се разотидем, толкова по-добре. Нали те виждам, едва стоиш на краката си. И професорът е пребледнял.

— Ами след такива преживявания — прибави Анджей Бадович. — И аз мисля, че всички се нуждаят от почивка. Утре пак ще се върнем към тежките събития от днешната вечер.

Домакините не настояха гостите да останат още. Само на Мариола Бовери предложиха да пренощува у тях. Но филмовата актриса отказа, а гостът от Англия предложи да я изпрати до дома ѝ.

Разделиха се мълчаливо. Всеки продължаваше да преживява трагедията, разиграла се едва преди три часа. Само доктор Яшенчак,

вече облякъл палтото си, възкликна в антрето в духа на черния хумор:

— Да му се не види макар! Веднъж в живота си да обявя голям шлем и да не мога да го разиграя.

IV. ВСИЧКИ ЛЪЖАТ

Два дни по-късно в кабинета на полковник Немирох в Столичното управление на Гражданската милиция се разнесе телефонен звън. Полковникът изслуша краткия рапорт и нареди:

— Изпратете ми го писмено, щом бъде готов, директно на мое име.

Немирох остави слушалката и извика секретарката, госпожица Криша.

— Веднага да дойде поручик Межейевски с документите за случая Лехнович.

След няколко минути поручик Межейевски се яви в кабинета на началника си със сива папка в ръка.

— Как върви работата, поручик?

— Всичко е готово — похвали се Межейевски. — Снимките, огледът на местопроизшествието, протоколите от разпитите на свидетелите. Чакам резултатите от аутопсията, за да предам документите на прокурора с предложение за прекратяване на разследването.

— Покажете ми документите. Особено държа на показанията на свидетелите.

Поручикът остави папката на бюрото, отвори я и подаде на полковника един плик. Вътре, всеки лист беше напълнен с машинописен текст, като най-отгоре беше написано „Протокол за разпит на свидетел“.

Немирох зачете протоколите по реда им. Първият беше с показанията на професор Войчеховски.

„... Познавах доцент Станислав Лехнович, хабилитиран доцент, от 1961 година, тоест от първата година на следването му. Още тогава ми направиха

впечатление извънредно големите му способности. По-късно Лехнович стана мой асистент. Аз бях ръководител, и на дипломната му работа, и на кандидатската му дисертация.“

Немирох продължи да чете показанията на професора.

„... Лехнович, се хабилитира в Института по органична химия при Полската академия на науките, понеже по онова време се интересуваше от проблемите на хидрогенизирането на въглерода. Затова и загубих с него непосредствен научен контакт, макар че отношенията ни си останаха все така приятелски. Двамата със съпругата ми се отнасяхме към него като към член на семейството. Той редовно присъствуваше на всички домашни празници, както и на традиционните бриджови срещи у нас.

... самия инцидент, ако изобщо може да се говори за инцидент, не следях. Играех в съседната стая. Чух наистина, че доктор Яшенчак обяви голям шлем на пики и веднага след това настъпи остра размяна на реплики между него, Потурицки и Лехнович, но какъв е бил поводът за спречкването и какви думи са употребили те, не чух или не помня. В един момент обаче отидох в съседната стая, за да се намеся, защото сблъсъкът ставаше все по-остър. Но бурята вече бе отминала. В бриджа подобни спречквания са нещо нормално. Почерпих с коняк всички, седнали около масичката. Подавах чашите наред, всекиму неговата, така както си стояха върху подложките. Някои чаши бяха пълни, в други долях коняк. Доколкото си спомням, конякът беше «Мартел».

... като видях, че играта се нормализира, аз се насочих към своята маса и тогава чух шум от падащо тяло и уплашения вик на съпругата ми. Обърнах се. Лехнович лежеше на пода с опряна на дивана глава. Беше сложил ръката си на сърцето и правеше впечатление на човек, който не може да си поеме дъх. Доктор Яшенчак се хвърли

на помощ. Не забелязах кой е помогнал да се пренесе болният на дивана. След като установи, че състоянието му е тежко, Яшенчак извика «Бърза помощ». Лехнович почина, преди да дойде реанимационната линейка. В последно време доцент Лехнович често се оплакваше, че се чувства зле. Все се канеше да отиде на лекар. Внезапната му смърт е тежък удар за родната наука, тя загуби много надежден млад учен. И за мене случилото се е тежко преживяване, загуба на приятеля и ученика, с когото така се гордеех...“

— Хммм — измънка полковник Немирох и зачете следващия протокол. Показанията бяха на Елжбета Войчеховска.

След отговорите, изясняващи личните данни на разпитваната, имаше и сведение, че тя е инженер-химик, кандидат на науките, и понастоящем работи в Института по химия в квартал Жолибож като научен сътрудник. По-нататък Войчеховска заявяваше, че познава Станислав Лехнович още от следването си във Варшавската политехника. Когато тя била студентка първи курс, бъдещият доцент тъкмо завършвал дипломната си работа и наскоро след това станал асистент. По-младите му колеги го обичали, защото непрестанно се грижел за тях. Като асистент не се задоволявал само с колоквиумите и заверяването на семестрите, а си поставял по-амбициозни задачи — всички негови „подопечни“ да овладеят наистина добре предметите, които им преподавал. Често им помагал и по други предмети.

Трудът му имал откривателски характер и по-късно бил отпечатан в най-реномираните специализирани издания в Съединените щати, Франция и Съветския съюз.

Горе-долу по същото време Елжбета се омъжила за професор Зигмунт Войчеховски. Познанството с асистента се превърнало в искрено приятелство с любимия ученик на съпруга. Това приятелство между тримата останало непомрачено от нищо чак до трагичната смърт на доцента. Първоначално се предвиждало в съботния бридж да участвуват петима играчи: Кристина Яшенчакова, Потурицки със съпругата си и двамата домакини. Лекарят имал някаква важна професионална среща. Когато обаче се наложило да бъдат поканени

още двама партньори — англичанинът и професорът от Гливице, — Войчеховски решил да попълни броя на гостите поне до десет. Професорът успял да уговори Лехнович да дойде с годеницата си, макар те да имали други планове за същата вечер. Доцентът, както винаги услужлив, и този път се отзовал любезно на молбата на приятеля си. Красивата госпожа Бовери трябвало да бъде допълнителната атракция на вечерта, преди всичко за англичанина.

Спечкването при играта било, според Елжбета Войчеховска, нещо нормално. Адвокатът Потурицки бил известен с това, че при бридж винаги се кара с партньорите си, а най-невинният жест на някой кирик го докарва до бяс. Всички партньори обаче прекрасно се познавали и никой не му обръщал внимание, още повече, че когато гневът на адвоката отминел, той се превръщал отново в очарователен компаньон. Подобни спечквания се били случвали често и преди.

Елжбета Войчеховска знаела, че напоследък доцент Лехнович работи много и не е добре със здравето. Оплаквал се понякога от болки в сърдечната област. Приятелите му го съветвали да отиде на лекар и да се подложи на по-продължително лечение, но доцентът държал на работата си повече, отколкото на самия себе си.

Все отлагал лечението.

Само с лошото му здравословно състояние госпожа Войчеховска обясняваше факта, че при недоразумението в играта Лехнович проявил такава сприхавост и като че ли провокирал със забележките си Потурицки, който пък бил известен с избухливостта си. По едно време домакинята била принудена да се намеси и да отдръпне доцента в другия край на стаята. Гостът почти веднага се успокоил, извинил се и дори й целунал ръка. Но Войчеховска видяла, че изразът на лицето му далеч не е обичайният. Именно тя подала на доцента коняка му. Чашата била на барчето на колелца върху синя подложка. Както си разговаряла с Лехнович, изведнъж забелязала, че той замълчал, задавил се, политнал и се строполил на пода в краката й. Навела се, за да го вдигне, но мъжете вече били скочили на помощ. Първи доктор Яшенчак. Спомняла си и думите на лекаря: „Той умира“, и после не помнела нищо. Свестила се, когато някой й подавал лекарство и чаша вода. Като домакиня Елжбета Войчеховска се упреждала, че е поканила Лехнович. Ако не го била направила, може би той още би бил жив? За

съжаление тя, както и останалите негови приятели, не си давала сметка колко сериозно е състоянието му.

Следващият лист в плика съдържа показанията на английския поданик Хенрик Лепато. Той поясняваше:

„... наричам се понастоящем Хенрик Лепато, но съм роден във Варшава и до заминаването си в Англия носех името Лепатович. В чужбина съкратих това име, трудно за изговаряне от англичаните. По време на окупацията живеях във Варшава. Участвах в нелегалната дейност на «Сивите редици»^[1]. През 1943 година бях арестуван от гестапо. От Павяк бях закаран в концентрационния лагер в Маутхаузен. След освобождаването на лагера постъпих в английската армия, а след това отидох в Англия. Там завърших Физическия факултет на университета в Единбург. Сега съм професор по физика на токовете с високо напрежение в Кеймбридж. При научните полско-английски контакти се запознах с професор Зигмунт Войчеховски. Професорът изнасяше в Лондон цикъл лекции за постиженията на полската химия. Като поляк по произход тези лекции ме заинтересуваха, макар химията да не е моя специалност. Известно ми беше, че постиженията на Войчеховски са на най-високо световно равнище. Затова се възползувах от случая да се запозная лично с него. Когато ми предложиха да изнася две лекции във Варшава, приех с радост. За първи път посещавам родната си страна. Сред посрещаните беше и професор Войчеховски, който ме обгради във Варшава със сърдечни грижи. Поканата да посетя дома му беше чест за мене.

... бридж играя по-скоро слабо, но горе-долу се справях, при общата сметка може би печелех с няколко точки. Словесните пререкания при игра на карти не ме учудиха. В разрез с общоприетото мнение за англичаните като хладнокръвни и винаги добре владеещи се хора, на бридж те се карат помежду си къде-къде по-ожесточено, отколкото компанията у професора. Не взех участие в

последното спречкване, защото големият шлем беше обявен от моя партньор и той трябваше да го разиграе. Аз само свалих картите си на масата.

... не се познавах лично с доцент Станислав Лехнович. За първи път го видях в дома на професора. Често обаче бях срещал името му в английските научни издания и знаех, че той е изгряващо светило на полската химия. Ученият ми направи добро впечатление. На вечерята седяхме един до друг и водихме интересен разговор за най-новите постижения и перспективите на науката. Дори бях изненадан, че един химик се ориентира така добре в моята област, физиката на токовете с високо напрежение.

... последното спречкване беше по-остро от предишните бриджови спорове. Предизвика го доцент Лехнович с подсказванията си как доктор Яшенчак трябва да разиграе големия шлем на пики. Забележките му бяха правилни по принцип, но противниците на лекаря се ядосаха, понеже им отнемаха шансовете за победа. Забележките не бяха приятни и на доктор Яшенчак, който се смята за първокласен играч, способен сам да разреши този всъщност несложен проблем. Аз ги слушах, без да се намесвам. Бях чужд човек там. Затова пък домакинът и госпожа Елжбета се намесиха. Тя отдръпна Лехнович от масичката. Поговориха си и навярно доцентът се извини на домакинята, защото ѝ целуна ръка. Сигурно Лехнович още тогава се е чувствувал зле. Видях, че когато поднесе към устата си пълната чаша, която госпожа Войчеховска му подаде, разтрепераната му ръка изля няколко капки на килима. Това едва ли може да се обясни само с ядосването от скандала при бриджа. Изпи коняка на екс, като че ли беше вода или водка, а не благородно френско питие. Но човек като Лехнович не може да не е знаел как се пие коняк.

... да, аз пренесох болния на дивана. Лехнович беше в безсъзнание и май вече не дишаше. Не знам дали още е бил жив, не съм лекар. Предложих да му направя

изкуствено дишане, но господин Яшенчак ми обясни, че това било излишно, тъй като на мъртвия нищо не би помогнало.

... всички бяха извънредно потиснати от трагичното събитие. Домакинята получи нервна криза, а и другите жени, най-вече годеницата на доцента, госпожа Бовери, се нуждаеха от лекарска помощ. За щастие доктор Яшенчак откри в домашната аптечка успокоителни средства.

... спомням си, че след пристигането си във Варшава бях изразил пред професор Войчеховски желание да ми съдействува да се запозная с доцент Лехнович. Възможно е този бридж в дома на професора да е бил организиран тъкмо по повод на моята молба. Ужасно съжалявам, че косвено станах причина за трагичните събития от онази вечер.“

— Хммм — покашля се пак полковник Немирох и се зае да прочува показанията на красивата филмова актриса.

„... със Станислав Лехнович се запознах преди пет месеца. Това беше взаимна любов от пръв поглед. Изминалите пет месеца са най-щастливият период от живота ми. Съкрушена съм от смъртта на Стах. Не знам дали някога ще се съвзема. Все още не мога да се примиря с факта, че той не е сред живите. Никога не съм познавала по-благороден и по-почтен човек от него. Не се грижеше за себе си, за кариерата си, за здравето си. А лицето му неведнъж се изкривяваше от гримаса на болка и той се хващаше за сърцето. Умолявах го да отиде на лекар.

... възнамерявахме да прекараме този съботен следобед само двамата, в жилището на Стах. Но когато се обади професор Войчеховски и сподели проблема си с новодошлите гости от Англия и Шльонск, Стах без колебание реши да помогне на своя любим учител. Той винаги наричаше така професор Войчеховски. Не познавах отблизо нито него, нито госпожа Елжбета. Преди това се

бяхме срещнали веднъж в театъра. Тогава професорът предложи да вечеряме заедно, но Стах отказа. Чувствувах се зле.

... мъжете винаги се карат, когато играят бридж, като че ли от победата им зависят бъднините на света, но се учудих колко остро се спречкаха този път. Това още веднъж потвърди, че Стах не бе добре. Той обикновено се владее, а този път направо провокираше скандала. Дори му направих забележка. Смятах, че след намесата на професора и съпругата му всичко ще се уталожи. Стах отиде с госпожа Елжбета в другия край на стаята. Седях с гръб към тях и чух само женски вик и шума от падащо тяло. Когато погледнах, Стах вече беше на дивана. После дълго не можах да се успокоя. Такова страшно преживяване! Все още не мога да дойда на себе си...“

— Ами да — отбеляза полковник Немирох, — точно такива показания очаквах. Но да продължим.

С тези думи офицерът от милицията извади поредния протокол — с показанията на адвокатата Леонард Потурицки.

„... Станислав Лехнович ми беше съученик. Преди войната учехме в гимназия «Миколай Рей». По-късно, по време на окупацията, посещавахме заедно нелегалните уроци. Взехме си матурата след войната. Макар да следвахме в различни ВУЗ-ове — аз право, а той в Политехниката, — ученическото ни приятелство продължи. Винаги съм се възхищавал от острия ум и задълбочените познания на приятеля си. Беше учен по рождение и затова си избра тази кариера, въпреки че след завършване на Политехниката му направиха интересни предложения за работа в промишлеността. Много по-добре платена, отколкото на старши асистент. Но Стах ги отхвърли без колебание. Светкавичната научна кариера на Лехнович съвсем не ме учуди. Ако не беше тази безсмислена и жестока смърт, той несъмнено би станал

светило на световната химия. Освен това беше много услужлив и скромнен човек. Доказателство за това е неговото отношение към професор Войчеховски, когото уважаваше като свой баща и смяташе за свой учител, макар последните постижения на Лехнович да бяха съизмерими с тези на Войчеховски.

... обичам да играя бридж и признавам, че лесно кипвам за нищо, когато играя. Но приятелите ми познават този мой недостатък и обикновено не ми се сърдят. Неведнъж със Стах сме имали къде-къде по-остри разправии. В детските години се е случвало да си раняваме носовете с юмруци, без да си развалим приятелството.

... признавам, че реагирах остро на забележката на Лехнович. Нали кибижът няма право да се бърка в играта! Още повече при разиграването на голям шлем. Напълно съм убеден, че доктор Яшенчак, който не е от силните играчи, щеше да загуби играта, ако доцентът не му беше помогнал. Докторът уж се дразнеше, а всъщност беше доволен от помощта. При създаването се положение загубих самообладание и рекох на Стах туй-онуй. Не помня как точно съм се изразил тогава. Но едва ли Стах така се е засегнал от думите ми, че да получи сърдечен пристъп, макар да знаехме, че здравето му напоследък не е блестящо. Тревожихме се и го уговоряхме да се лекува.

... инцидентът беше смекчен благодарение на намесата на професор Войчеховски, който ни призова към благоразумие. Отново седнахме около масата и играта щеше да продължи. Госпожа Елжбета отиде със Стах в отсрещния ъгъл. Професорът ни подаде по чаша коняк за успокоение на нервите. Виждах добре Войчеховска и Стах. Струва ми се, че той ѝ се извиняваше за нетактичното си държание, понеже ѝ целуна ръка. Тя му подаде чаша коняк. Кризата настъпи внезапно, сякаш гръм удари Стах. Хвана се за сърцето, отвори уста, явно искаше да каже нещо и рухна на килима като отсечено дърво. Мисля, че беше вече мъртъв, когато го слагахме на дивана.

... не мога да си простя, че реагирах остро на забележката на Стах. Ако си бях замълчал, може би нямаше да се стигне до криза. Това негово ядосване може би беше пословичната последна капка, от която чашата преля.“

— Много красиво се е изразил тук адвокатът Потурицки — беше коментарът на полковника за показанията на неговия приятел, — но ме интересува какво има да каже по този въпрос Витолд Яшенчак.

„Познавам Станислав Лехнович отдавна. Не помня кога и как се запознахме. Най-вероятно е било в дома на професор Войчеховски, с когото сме завършили едно и също училище. Признавам, че ценях този млад учен открояващ се между средно надарените. Виждали сме се у Войчеховски и у други общи познати. Често играехме и бридж. Както неведнъж става около зелената маса, стигаше се до дребни спречквания. Особено когато някой проваляше висока игра. Лехнович играеше добре, но беше от оня тип бриджори, за които партньорът е само уред за държане на тринадесетте карти и които винаги се стремят те да разиграват няколко пъти доцентът се бе оплаквал от «болки в сърцето». Молеше ме да му предпиша «някакви капки». Казах му, че с удоволствие ще го приема в клиниката си и там ще направим обстойно изследване, евентуално ще приложим необходимото лечение. Лехнович по принцип беше съгласен, но все отлагаше идването си при мене. Това протакане продължи повече от година. Не си давах сметка, че здравословното състояние на доцента е толкова сериозно...

... Това, че Лехнович не е имал друг инфаркт по-рано, нищо не значи. Неведнъж първият инфаркт бива и последен. Само лаиците разпространяват легендата, че най-страшен е третият инфаркт и който го преживее, няма повече от какво да се страхува. Всеки пристъп на сърдечна

болест трябва да се третира индивидуално, защото може да завърши трагично. Правила няма.

... дори ако разполагах с всички лекарства и реанимационна апаратура и очаквах Лехнович да получи пристъп, пак не бих успял да го спася. Сърдечната дейност бе престанала напълно и от началото на пристъпа до смъртта навярно изминаха най-много няколко десетки секунди...

... абсолютно съм убеден и като кардиолог мога да го потвърдя с цялата си лекарска практика, че при здравословното състояние на Лехнович инфарктът щеше да настъпи в най-близко време. Това можеше да се случи с еднаква вероятност както в дома на Войчеховски, така и няколко часа по-късно на улицата или в собственото му легло...

... дали инфарктът, настъпил по друго време и на друго място, щеше да протече така бързо и смъртоносно? Не съм гадател, а само лекар, затова не мога да отговоря на този въпрос.

... още преди да дойде «Бърза помощ», след като вече бях установил смъртта на Лехнович, започнах да давам помощ на жените наоколо. Преди всичко на госпожа Бовери, която след внезапната смърт на годеника си получи сериозна нервна криза, а също и на Елжбета Войчеховска, преживяла тежко смъртта на госта си.“

— Значи така — остави на бюрото прочетения протокол полковникът, — и доктор Яшенчак обяснява всичко много красиво. Особено мнението му на лекар, че инфарктът и без това би настъпил, е много важно. Да видим какво казват другите гости на професора.

„... професор съм в Шльонската политехника — казваше Анджей Бадович, след като беше съобщил личните си данни. — Във Варшава пристигнах със специална цел — да се консултирам с професор Войчеховски, тъй като работя над една тема от областта, в която той е най-добрият

полски специалист. Наложих се да остана във Варшава повече от предвижданите три дни, за събота и неделя. Затова с удоволствие приех поканата за бридж...

... не познавах никого от хората у Войчеховски с изключение на доцент Лехнович. Срещали се бяхме няколко пъти на различни научни конгреси. Радвах се, че ще го видя, и дори си уговорихме среща в понеделник следобед. За съжаление, до тази среща не се стигна. Лехнович имаше големи постижения в химията, предвиждаха му блестящо бъдеще. Лично аз най-много се възхищавах от отношенията между него и професор Войчеховски. Професорът се отнасяше към него като към любим син, а доцентът, макар вече учен с известно име и работещ другаде, продължаваше да се смята за ученик на професора и да поддържа с него постоянна връзка на научна основа, споделяйки със своя учител (винаги го наричаше така) не само грижите, но и успехите си. Подобни отношения между професор и асистент са редки и затова в случая и двамата учени заслужават искрено уважение.

... играех на другата маса и бях погълнат от моята игра, тъй че инцидентът остана извън вниманието ми. Разбира се, чух да се обявява голям шлем на пики, което беше истинска сензация, нали такъв анонс не се чува всеки ден. Но разигравах аз и само чувах възбудени гласове от съседното помещение. По едно време професор Войчеховски, който играеше с мене и тъкмо беше свалил картите си, каза: «Трябва да разделя тези петли», стана и отиде при другата маса. Разправията действително тутакси утихна. Когато завършвах разиграването, чух женски вик и видях, че всички от съседната маса скачат на крака. Ние също прекъснахме играта. Отидох в другата стая. Доктор Яшенчак, наведен над дивана, на който лежеше доцент Лехнович, се изправи и каза: «Умря», или: «Той е мъртъв.» Не помня кой се обади в «Бърза помощ», защото сам бях разстроен и потресен от трагичната смърт на доцента.

Милиция извика адвокатът, не помня името му. С жена му Янина бях в едно каре.“

Полковник Немирох се усмихна иронично:

— Да... Господин професорът от Гливице също е намерил красиви думи за своя домакин и за мъртвия. А какво са казали останалите две дами?

Двете дами бяха дали кратки и почти съвпадащи показания. Бяха заявили, че познават Станислав Лехнович отдавна. Срещали са се с него в компания. Техните домове доцентът не бил посещавал. Просто имали общи познати и приятели. За Лехнович били чували много хубави неща. Особено за забележителните му успехи в науката. Знаели са за голямото, искрено приятелство между Войчеховски и доцента.

Двете дами играели като партньори срещу Войчеховски и Бадович. Чули, че на съседната маса доктор Яшенчак обявява голям шлем на пики. Чули също някакво спречкване между адвоката, доцента и лекаря, но увлечени в играта, не обърнали внимание какво става в съседната стая. Помнели, че професорът, който тогава бил мор, станал, за да успокои духовете. Едва викът на госпожа Елжбета и шумът от падащо тяло разтревожили всички гости на професора. Дамите се заели с Мариола Бовери и Елжбета Войчеховска — и двете били в нервен шок.

— Тези приказчици — установи полковник Немирох — са много красиви.

Поручик Межейевски също беше доволен от показанията на разпитаните бриджори.

— Както ми наредихте, другарю полковник, постарях се да действам деликатно, да не засягам никого и да уредя цялата процедура без излишен шум. Успяхме напълно. В кръговете около Варшавската политехника смъртта на учения направи известно впечатление, никой обаче не я свързва с професор Войчеховски, а още по-малко — с бриджа в дома на професора. Сега да прибавим към следственото дело протокола от аутопсията и да приключим с тази история. Без шум, бързо и делово.

— Да — съгласи се Немирох. — Всички се представиха за чудо и приказ. Ние двамата — като служители на милицията, останалите

деветима — като свидетели. Има обаче една малка грешка, която трябва да се поправи. Дреболийка.

— Каква?

— Преди малко се обади от просекториума доктор Малиняк. Каза ми лаконично, но ясно: „Вашият химик е така фарширован с цианкалий, че той би стигнал да се изтравят всички свине в дезесетата в цялото воеводство, или ако предпочитате, дозата би могла да прати на оня свят цялото население на квартал Охота. Не им се е досвидяло за доцента.“ Малиняк ще изпрати официалния протокол утре рано сутринта.

— Каквооо? — загуби ума и дума поручикът.

— Съгласно всички правила на играта Лехнович е бил убит с цианкалий, даден му в чашата с коняк. При тази толкова голяма доза смъртта е настъпила мигновено. А що се отнася до свидетелите, лъжат. Не само убиецът, но и всички други, до един.

— Какво ще правим сега?

— Забъркахме една каша... А всъщност аз, старият глупак, я забърках. Позволих да ме подведе оня мошеник Потурицки.

— Не се знае дали Потурицки е замесен. Може да е имал най-добри намерения.

— Главата си залагам — прекъсна го полковникът, — че всеки от присъстващите в дома на Войчеховски си е давал сметка, че с тази смърт работата не е чиста. Оттук идват тези тъй добре претеглени показания, изпълнени с взаимни комплименти и превъзнасящи до небесата покойния — човек без недостатъци и олицетворение на добродетелта. Ангел, слязъл на земята, за да играе бридж и да прави добро на пропадналите душици.

Поручикът предпочиташе да не прекъсва началника си.

— Позволих си да бъда подведен, но отсега нататък — край. От този момент започваме нормално разследване за убийство. Никакви отстъпки спрямо никого. Престъпникът трябва да бъде разкрит възможно най-бързо. Като виновен за проявената небрежност в служебните задължения аз лично ще ръководя разследването, а вие, поручик, ще ми помагате. Тази компания ще се убеди, че Немирох не е толкова наивен, колкото го смятат. Защо се смеете, поручик? — измърмори изведнъж полковникът. — На мене или на себе си?

— Извинете, просто се радвам, че ще работя под вашето непосредствено ръководство, другарю полковник. Това не се случва често на младите офицери.

— Да не съжелявате после!

— Едва ли.

— Е, добре, добре! — Немирох махна с ръка, давайки да се разбере, че смята инцидента за приключен.

— Какво да направя сега? — попита поручикът.

— Съберете ми тук цялата тази, изпълнена с взаимно обожание, компания, утре в десет часа. Аз ще си поговоря с тях. Ще им се отце да лъжат. Ще видите как ще запоят на друг глас. Всички трябва да присъствуват. Никакви оправдания, че имат изпити, научна работа, дела в съда или задължения в болницата. Ако се наложи, да бъдат доведени съгласно закона.

— Слушам, другарю полковник! — Поручикът бързо се измъкна от кабинета на полковника. Опасяваше се, че при настроението му в този момент и на подчинения не му се пише нищо добро.

[1] Съпротивителна организация на Съюза на полските хардери през окупацията. — Б.пр. ↑

V.

ДЕВЕТ ЗАПОДОЗРЕНИ, ЕДИН УБИЕЦ

Явиха се всички. Никой не се опита да изклинчи. И което е странно, никой не попита какво означава тази внезапно вдигната тревога два дни след първите разпити. Дойдоха точно в определения час, някои дори петнадесетина минути по-рано. Седяха мълчаливо в чакалнята. Бяха си разменили само кратки поздравии. Сегашното им събиране не приличаше по нищо на веселата среща в съботния следобед в дома на професор Войчеховски, на приятната вечер, завършила така трагично.

В десет часа в стаята влезе поручик Межейевски. Този път беше униформен. Поздрави дошлите и заяви:

— Полковник Адам Немирох, началник на отдел „Убийства“, ви очаква в кабинета си. Моля, последвайте ме.

Пътят водеше до първия етаж. После врата, малка стая с бюрото на секретарката и много телефонни апарати, втора врата, тапицирана със звукоизолиращ материал, и просторен кабинет. В него зад бюрото мъж, приближаващ шестдесетте. Посивяла коса, продълговато лице, разсечено от стар белег чело, сиви хладни очи, тънки стиснати устни и леко издадена напред брадичка. Голям, малко чип нос.

Пред бюрото бяха подредени девет стола. Десетият беше поставен отстрани, до стената.

Като видя влизащите, полковникът стана. Поздрави ги с кимване, посочи столовете пред себе си и започна:

— Сметнах за необходимо да ви събера, за да ви съобщя някои важни резултати от разследването. Най-напред най-важното: аутопсията установи, че доцент Станислав Лехнович е бил отровен с цианкалий, поставен в алкохола. Дозата е била толкова голяма, че смъртта е настъпила мигновено.

— Невъзможно! — извика Потурицки.

— Протоколът от аутопсията на трупа, подписан от нашия лекар, е на бюрото ми. И дума не може да става за грешка. В противен случай

не бих ви извикал.

Никой не продума, никой дори не помръдна. Роман Межейевски, който ги наблюдаваше от страни, не забеляза на ничие лице нито вълнение, нито особена изненада. За него тези лица си оставаха непроницаеми маски. Полковникът продължи:

— Не е нужно да ви обяснявам, че в събота в дома на професор Войчеховски заедно с домакина са се намирали десет лица. Всяко от тези лица и само от тях е могло да изсипе отровата в чашата с коняк. А понеже засега можем по-скоро да изключим самоубийството на доцент Лехнович, броят на заподозрените намалява до девет. Именно до вас. Един от вас е убиецът. Казвам „един“, макар че не изключвам да е и „една“.

— Аз му подадох чашата с коняк — прекъсна го Елжбета Войчеховска. — Мене ли обвинявате в убийство?

— Засега не обвинявам никого. Наистина разследването може да се похвали с известни успехи, но още е рано да се отправят конкретни обвинения. Затова пък всички вие сте заподозрени. От това обстоятелство произлизат известни ограничения. Без разрешение от милицията никой не може да напуска Варшава. Няма да крия, че често ще бъдете викани на разпит.

— Та аз съм от Гливице — отбеляза професор Бадович.

— А аз — от Кеймбридж — добави Хенрик Лепато.

— Не ме интересува — отвърна полковникът. — Ще напуснете Варшава едва тогава, когато заминаването ви не ще е в ущърб на разследването.

— А какво е установило разследването? — попита Потурицки.

— Преди всичко това, че всеки от даващите показания е излъгал толкова, колкото е могъл.

— Но моля ви се! — възмути се адвокатът.

— С вас, господин адвокат, ще си поговорим при удобен случай. — Немирох произнесе тези думи с такъв тон, че Потурицки усети как по гърба му пролазиха мравки. — Може би не се изразих съвсем точно. В показанията ви има и известна истина, особено що се отнася до фактите, които не подлежат на съмнение. Затова пък във всички показания има твърде много лъжи или просто премълчавания. Бяхте предупредени, че сте длъжни да говорите истината и че даването на

неверни показания се наказва от закона. Въпреки това вие сте излъгали.

Този път Потурицки не протестира.

— Бих могъл — продължи Немирох — да предам показанията ви на прокурора с предложение да започне наказателно производство. Но решихме този път да оставим станалото без последствия. Разбира се, при условие, че следващите ваши показания ще бъдат близки до обективната истина. Да речем, ще съдържат субективната истина. Не очаквам убиецът сред вас да си признае сам, но осем показания, отговарящи на истината, ще помогнат случаят да се изясни.

Поручик Межейевски наблюдаваше напрегнато лицата на хората, седнали срещу полковника. Пак трябваше да се признае за победен. По тези лица не можеше да се прочете нищо. Бяха като каменни маски.

— Ясно ми е, че когато е решил да извърши тежкото престъпление, убиецът е имал сериозни мотиви, които са го подтикнали към тази крачка. Възможно е тези мотиви да са известни само на него. Предупреждавам, че ако някой се ръководи от съжаление, чувство на солидарност и други съображения, се поставя в положение на съучастник на престъпника. Това може да го заведе до подсъдимата скамейка. Затова настоявам и моля тези, които не са убили Станислав Лехнович, да действуват в собствен интерес. Дори най-дребните подробности, които изглеждат незначителни, може да се окажат важни за разследването. Да представляват прословутата нишка, която ще ни заведе до кълбото. Надявам се, че ме разбрахте, дами и господа?

Никой не отговори. Потурицки направи опит да се усмихне, но се получи само гримаса. Останалите слушаха офицера, без да трепнат.

— В най-близко време всеки от вас ще получи призовка за разпит. Разпитите ще водя аз лично или присъстващият тук поручик Роман Межейевски. Той е мой заместник в разследването. Разбира се, това не означава, че непременно трябва да чакате призовката. Ако има какво да каже, всеки от вас може да дойде по всяко време на деня и нощта. Или пък да се обади по телефона в централата на Столичното управление, като помоли да го свържат с мене или с поручик Межейевски. Двата ще бъдем на ваше разположение. Моля, запишете си телефонния номер.

Всички послушно извадиха от джоба или чантата си химикалки, листчета, бележничета и старателно записаха продиктуваните им цифри.

— Това имах да ви кажа, дами и господа. Свърших. Ще добавя само, че за убиеца на Станислав Лехнович ще е по-добре да дойде и сам да си признае. И без това ще го открием. Но тогава няма да може и дума да става за смекчаващи вината обстоятелства. Спрямо него може да се приложи само членът на Наказателния кодекс, предвиждащ смъртно наказание или лишаване от свобода до двадесет и пет години за предумишлено убийство. Нека онзи от вас, който е убил Лехнович, да премисли добре това, докато не е станало късно.

И този път никой не помръдна, ничие лице не промени изражението си.

— Свободни сте. Засега! Съжалявам, но на сбогуване няма да ви подам ръка. На убийци ръка не подавам.

Събраните станаха и един след друг излязоха от кабинета. Тръгнаха мълчаливо по коридора и стълбите, за да излязат най-сетне пред управлението. Там, както забеляза оперативният работник, получил съответното поръчение, тази група от приятели и добри познати се раздели, без да си подава ръка. Съпрузите Войчеховски се качиха в паркирания пред управлението мерцедес. Потурицки потеглиха с червен фиат. Бадович се качи на трамвая, а Яшенчакови тръгнаха пеша към улица Маршалковска.

— Е, какво? — попита полковникът Межейевски, след като останаха сами в кабинета. — Забеляза ли нещо?

— Костеливи орехи. На нито един лицето не потрепна, като казахте, че Лехнович е бил убит. Никой не се изненада от тези думи. И после пак нито един не се издаде с нищо. Седяха като гипсови паметници.

— Сигурен бях, че ще е така. Убиецът не се изненада от моето съобщение, защото добре е знаел какво означава повторното викане в управлението, а другите са се досещали за причината.

— Добре се владееха, но вие добре ги подплашихте.

— Тъй ли мислиш?

— Възхищавам ви се, другарю полковник, всяка дума попадна в целта. В самия център.

— Ти не ми пей хвалебствени химни! — Всъщност вътрешно Немирох беше доволен от похвалата на младия човек. И сам смяташе изказването си за сполучливо.

— Ама така си е, наистина. Ако аз бях на мястото на ония, деветимата, косата ми щеше да настръхне. А най-хубав беше краят. За онова подаване на ръка. Нали и като са излезли на улицата, пак никой не е подал лапичката си на другите. Успяхте да разклатите солидарността на тази група, другарю полковник.

— Може би успях...

— Сигурен съм. Сега всеки от тях ще мисли само как да спаси собствената си кожа. Да не би да го вземем за съучастник или помагач в убийството.

— Бих искал да сте прав.

— Хващам се на бас, другарю полковник, че повечето няма да чакат да ги призовем, а тихичко, един по един, без да знаят другите, ще се появят тук. И преди всички — Потурицки. Ама как го смазахте! Само един човек веднъж се уплаши така, че по лицето му пролича: адвокатът, когато споменахте, че ще си поговорите с него.

— Как няма да си поговорим! Да ме изложи така! Да накара мене, старата кримка, да дам нареждане да се потули разследването. Той ще ме запомни!

— Хващам се на бас, че адвокатът ще дойде още днес! — каза поручикът.

Не се стигна до бас. За късмет на Роман Межейевски, защото щеше да загуби баса. Адвокатът дойде в Столичното управление на Гражданската милиция много дни след това, едва след като беше официално призован.

Затова пък един час след съвещанието в кабинета на полковника в управлението се обади по телефона Янина Потурицка. Помоли да я свържат с поручика. Каза му, че би искала да допълни показанията си, защото си е припомнила една подробност, която би могла да има съществено значение за разследването. Съпругата на адвоката добави, че се обажда от близката кафе-сладкарница и може да дойде в управлението след няколко минути.

VI. БЪБРИВАТА СВИДЕТЕЛКА

При разговора си с Янина Потурицка по телефона Роман Межейевски се уговори с нея за след половин час, остави слушалката и отиде при полковник Немирох.

— Една вече омекна — засмя се. — След половин час ще дойде жената на адвоката. Предполагах все пак, че той самият ще сметне за нужно възможно най-бързо да се яви при нас.

— Може мъжът й да я праща.

— Другарю полковник, държите ли да говорите лично с нея?

— Не, не е желателно. Моята роля се ограничаваше с това да стресна тази групичка. Сега те ще ви мислят за по-добър от мене и посещенията им няма да закъснеят. — Полковникът обикновено говореше на младите офицери от своя отдел на „ви“, но често, увлечен в обсъждането, преминаваше на „ти“, за което никой от подчинените му не му се сърдеше. — Аз ще разпитвам само онези, които изрично пожелаят да разговарят с мене. Но държа да ми дадеш показанията на Янина Потурицка веднага след разговора с нея.

— Слушам, другарю полковник.

— Внимавай сега какво ще ти кажа — продължи полковникът. — За нашите условия тези хора са заможни. Имат определено положение в обществото или в научните среди. С изключение на професора от Гливице и англичанина, разбира се. Останалите са солидарна „тумба“, взаимно обвързани с различни отношения. Хора като тях не извършват тежко престъпление без особено важни причини. Те не биха рискували да провалят сегашната и бъдещата си кариера. А ако го правят за пари, то ще е за наистина големи пари и, естествено, не в наша валута. Говоря това само примерно, защото не смятам, че доцентът е притежавал такива пари.

— Дори кола не е имал.

— Това не говори нищо. Познавам хора, много по-богати от доцента, които също предпочитат да се возят с таксита, като си

икономисват опънатите нерви при ходене по сервизите и магазините на „Полмозбит“.

— Така е — засмя се поручикът.

— Тъй че между доцента и някой от останалите деветима би трябвало да съществува толкова силно емоционално напрежение или материален конфликт, че да доведе до престъпление. Като изследваме днешните отношения в групата, доникъде няма да стигнем. Трябва да погледнем в миналото. Може би доста назад в миналото. Независимо от разпитите трябва да проучим биографиите на тези хора. Включително и на Лехнович. Всички, дори англичанинът и Бадович, му издигнаха златен паметник. Безупречна личност, почтен колега, благодарен ученик, бъдещо научно светило. И този идеал го черпят с цианкалий, който най-близките приятели са му изсипали в чашата. Трябва да разберем дали този паметник е бил отлят от най-благороден метал, или тъпичкото златно покритие не е скривало глина или дори обикновена кал. Конфликтът между убиеца и жертвата може да се е зародил преди много, дори десетки години. На нас, които наблюдаваме случая от страни, причините може да изглеждат странни или маловажни. Никой обаче все още не е успял да изследва как омразата, страхът или унижението се натрупват в нечие сърце.

— Другарю полковник, вашите инструкции са ясни. Ще се придържам строго към тях. Ще помоля само за протокола от аутопсията. Би трябвало да е сред документите от следствието. Не знам какво е съдържанието му.

— Прав сте — съгласи се Немирох. — Забравих за този протокол. Веднага ще ви го дам. — Той отвори едно чекмедже и след кратко търсене извади съответния документ. — Както винаги доктор Малиняк е предпазлив. Установил е, че смъртта е причинена от много голяма доза цианкалий, приета най-вероятно с някакъв алкохол. В същото време в протокола е написано, че сърцето на доцента не е било в добро състояние и инфарктът не е бил изключен. Това оправдава донякъде Яшенчак, дето не е различил сърдечния инфаркт от действието на отровата. От друга страна, Малиняк и Яшенчак са близки. Не знам дали нашето докторче специално не е написало това, за да спаси репутацията на приятеля си.

— Отивам. Потурицка сигурно вече ме чака.

— Един момент. Не забравяй, Ромек, че хората казват повече и говорят по-свободно, когато дават не официални показания, а споделят „секретна“ информация. Главната ни цел е да открием убиеца на Лехнович, а не да се придържаме стриктно към разпоредбите. Затова, ако е необходимо, направи малък компромис с разпитваните. Но само тогава, когато обстоятелствата го изискват.

Межейевски се върна в стаята си и след малко там влезе Янина Потурицка. Младият офицер я посрещна любезно, целуна ѝ ръка, с което като че ли даваше на изисканата дама да разбере, че не я смята за престъпничка. Покани я да се настани удобно в креслото и ѝ предложи цигара.

— Благодаря, не пуша.

Настана мълчание. Поручикът нарочно не го нарушаваше. Чакаше жената сама да заговори.

— Трудно ми е да започна — призна Потурицка, — тогава... тогава, когато говорих с вас миналия път, не ви казах всичко.

— Ох, дребна работа. Случва се свидетелят да забрави за нещо и по-късно да допълни показанията си.

— Само че... вижте... — съпругата на адвоката заекна, — аз не бих искала това, което ще кажа, и по-точно част от това, което ще кажа, да се разглежда като мои показания... Е... Просто да не се записва. Знам, че рано или късно документите по случая ще бъдат предадени на обвиняемия, адвоката и съдията. — Като жена на адвокат Потурицка познаваше съдебната процедура. — Това са хора от нашия кръг. А няма по-големи клюкари от адвокатите.

— Разбирам ви — побърза да ѝ се притече на помощ Межейевски. — Бихте предпочели да споделите с нас известна строго секретна информация.

— Именно. Много точно се изразихте: строго секретна.

— Чудесно. Тогава да си поговорим, без да записваме нищо.

— Благодаря ви, господине — отдъхна си с облекчение Потурицка. — Мисля, че моите наблюдения ще ви заинтересуват. Може би дори ще ви насочат към убиеца.

— Това е целта ни — призна искрено Межейевски.

— Всичко стана така — започна адвокатшата. — Както знаете, ние живеем в квартал Жолибож, а Войчеховски — в квартал Охота. Имаме кола полски фиат сто тридесет и две. Добра работа ни върши.

Мъжът ми е много доволен от нея. Преди това имахме škoda. И тя не беше лоша, но fiat сто тридесет и две е съвсем друга работа! Какъв комфорт! Какво ускорение!

Поручикът не я прекъсваше. Нека се изприказва жената. Пък може, като се увлече, да изпусне нещо, което първоначално е смятала да премълчи.

— Нямахте смисъл да отиваме до Войчеховски с кола. Там винаги се сервират добри питиета. А и храната им е първокласна. Зигмунт не е скръндза и обича да черпи гостите си, а Еля е рядко добра домакиня. Затова тръгнахме с трамвая. Знаехме, че на бриджа са поканени семейство Яшенчакови. Когато Войчеховски ни се обади по телефона за бриджа в събота, категорично заяви, че ще бъдем само ние и семейството на доктора.

— Извинете — прекъсна я Межейевски. — Кога ви покани господин Войчеховски?

— Може би седмица по-рано. В петък или четвъртък. Достатъчно рано, за да си освободим тази събота за тях. Нали разбирате, господине, адвокатът невинаги разполага със себе си и личните отношения повлияват в значителна степен върху търсенето му. Затова ние често посещаваме разни хора и сами често каним гости. Невинаги тези, които бих предпочела да поканя.

— Разбирам. Продължавайте, моля ви.

— Както вече казах, потеглихме към Охота с трамвая. Когато слязохме на Филтрова и тръгнахме към Президентска, забелязах, че пред нас върви Лехнович, придружен от някакъв мъж. Неприятно се изненадахме. Ако знаехме, че доцентът ще бъде у Войчеховски, никога не бихме отишли там.

— Защо?

— Вие не познавате този човек. Той е по рождение интригант и клюкар. Мъжът ми винаги го характеризираше като подлец.

— Нали са били съученици.

— Да. Но приятелството им отдавна свършило. Той направил на съпруга ми всевъзможни свинщини. Пишел доноси за него. Съпругът ми си имал много неприятности, докато се очисти от калта, с която го цапал Лехнович. Подробности не знам, тези неща са били преди брака ми с Леонард, но ние винаги сме избягвали срещите с този господин. И у Войчеховски от години не го приемаха.

— Защо? Нали е бил любимият ученик на професора. Всички казаха така.

— А какво да кажат? Мислехме, че наистина е инфаркт. А за мъртвите, знае се — или добро, или нищо. Пък що се отнася до любимия ученик, Лехнович може и да е бил такъв, но много отдавна. А после пуснал толкова клюки, че не само Войчеховски затръшна под носа му вратата на дома си, но и бил принуден да напусне Варшавската политехника. Ако професорът беше по-отмъстителен, и от Варшава можеше да го прогони.

— С госпожа Елжбета ли флиртуваше? Или разправяше, че тя изневерява на мъжа си?

— Може би щеше да изневери, горкичката — Потурицка не би била жена, ако не кажеше лоша дума за приятелката си, — ако беше по-хубава. Но кой ще хукне подир такава? Лице като месечина при пълнолуние, крака дебели като на билиардна маса. Пък мъжът и е с най-малко двадесет и пет години по-възрастен, едва ли я задоволява.

Поручикът мислено сравни думите на адвокатшата с останалия в паметта му образ на професоршата. Оценката не беше справедлива. Госпожа Войчеховска действително не беше красавица, ала имаше мила усмивка, много чар, стройна фигура. Краката ѝ наистина бяха възпълнички, но и дума не можеше да става за сравнение с краката на билиардна маса.

— Лехнович оплю както Елжбета, така и професора. Всичко стигна до ректорския съвет на Политехниката. Зигмунт има огромни неприятности. Цялата му научна кариера висеше на косъм. Но някак си успя да се измъкне от това. Той също е добър играч. Ала на приятелството му с Лехнович беше сложен край.

— Интересно!

— Бяхме така слисани, като видяхме Лехнович да крачи към къщата на Войчеховски, че Леонард просто поиска да се върнем. С мъка го убедих, че не е редно.

В края на краищата можеш да прекараш една вечер в компанията на човек, когото не обичаш. А не вървеше да нарушим обещанието, дадено на професора. Войчеховски не е кой да е. В кръга на познатите ни се намеква, че е на път към Нобеловата награда. Цял късмет, че успявам да внуша туй-онуй на Леонард.

— Не се съмнявам — рече искрено поручикът.

— И тъй, вървахме подир Лехнович и онзи мъж. Както после разбрах, той е англичанин, професор от Кеймбридж. Не ни забелязаха, макар че ги следвахме само на три метра.

— Говореха ли помежду си?

— Именно. Не обичам да подслушвам, някои неща обаче стигнаха до ушите ми независимо от нежеланието ми. При това англичанинът има притъпен слух и говори с повишен тон. Чух Лепато да казва: „Не очаквах веднага след пристигането си да видя тебе.“ Каза „тебе“, значи отпреди са се познавали. Затова много се учудих, когато вече в дома на Войчеховски Лехнович каза пред всички, че като търсел Президентска, гостът от Англия по щастлива случайност попитал тъкмо него да го упъти. После двамата си говореха само на „ви“.

— А доцентът какво отговори на англичанина?

— Не дочух. Но лицето му не изразяваше особено доволство. Цялата вечер се чудех защо тези двамата крият, че се познават. Нищо обаче не разбрах. После стана трагедията и забравих всичко друго. Едва днес си припомних тези неща и реших, че за вас може да са важни.

— Информацията е действително интересна и може да бъде много полезна за разследването.

— Нищо повече не знам — заяви Потурицка.

Межейевски разбираше, че сега тя с най-голямо удоволствие би напуснала неговата стая и управлението, но рече:

— Бих искал да ви помоля за една дребна услуга.

— С удоволствие.

— Вие познавате така добре навиците в дома на Войчеховски. Обяснете ми, госпожо, какво е ставало с чашите?

Потурицка се усмихна:

— Войчеховски обича да има вкъщи добри питиета. Може би дори малко се фука с това. Затова винаги, когато са поканени на бридж, играчите разполагат с барче на колелца, на което са подредени разноцветни бутилки. Различни марки коняк, ром, ликьор. Освен това солети, фъстъци или бадеми, шоколадови бонбони. След пристигането на гостите домакините сервират кафе. Към него — домашни сладкиши и алкохол. Професорът лично налива и поставя чашата на госта върху кръгла хартиена подложка с различен цвят, което позволява всеки веднага да открие чашата си. След кратък разговор с кафето всички

гости си пренасят чашата заедно с подложката върху барчето. Ако някой иска да си пийне по време на играта, си налива сам от избрания алкохол. Преди тръгване гостите изпиват до капка питиетата си, „за да не се похабява благородното питие“, както казва доктор Яшенчак. Хрумването с тези хартиени подложки е наистина много практично. Признавам, че и аз възприех този обичай от Войчеховски.

— От думите ви излиза, че всеки от гостите е можел да отиде до барчето и спокойно да пусне отровата в чашата на Лехнович, след като знае цвета на подложката му.

— Разбира се, че е можел. През тези пет или шест часа всеки поне веднъж отиде до барчето. А и никой не гледаше ръцете на другия.

— Следователно, госпожо, според вас отровата е можела да бъде поставена от всеки, който после е трябвало само спокойно да изчака резултата. Знаел е, че най-късно преди тръгване Лехнович ще изпие чашата си — „за изпроводяк“.

— Предполагам — Потурицка беше умна и интелигентна жена, — че професорът от Шльонск и англичанинът не знаеха за обичая да се пие „за изпроводяк“. Те положително бяха за първи път у Войчеховски.

— Така ли мислите?

— Напълно съм сигурна. Ако си в чужда къща и през това време си хапваш и пийваш добре, сам разбирате, налага се да отидеш до тоалетната. Двамата не познаваха разпределението на жилището и Войчеховски им показваше откъде да минат.

— Да — усмихна се поручикът, — от вас би излязъл добър детектив.

— Всички казват, че съм много наблюдателна. — Към многобройните достойнства на госпожа Потурицка явно принадлежеше и скромността. — Но не е изключено — бързо добави тя — Лехнович да е бил убит от някой от тях. Лесно биха могли да набележат, че доцентът не е въздържател. Още преди вечерята той ходи няколко пъти до барчето. Значи можели са да предположат със сигурност, че и по-късно ще го направи.

— Помощта ви е просто безценна — правеше комплименти поручикът, за да измъкне максимална информация от жената. — С тези способности бихте направили добра кариера в милицията.

— Там не приемат стари жени — кокетничеше Потурицка.

— Ако всички бяха „стари“ и хубави като вас... — не жалеше комплиментите Межейевски.

— Не знаех, че милиционерите могат да бъдат толкова чаровни — не остана назад и госпожа Янина. — Изобщо не приличате на онзи недодялан полковник.

— Кажете ми искрено, като си остане между нас, разбира се, дали между Лехнович и някоя от дамите е имало по-интимна връзка?

— Любовница му беше тая третостепенна актриса Мариола Бовери, но както дочух, връзката клоняла към края. Лехнович се чудел как да изгони мадамата от жилището си, тъй като тя се била намърдала там с намерението да пусне котва за по-дълго.

— Филмова актриса без собствено жилище?

— Живее с родителите си, макар да е минала тридесетте. Че и каква актриса е тя! Гледала е повече тавани в жилищата на разни псевдорежисьори и директори на продукция, отколкото филми, в които е играла третостепенна роля на камериерка или стриптийзьорка. Не я бива за нищо повече.

— А докторшата? И тя не е лоша. Би могла да се хареса на Лехнович. Чувал съм, че си падал по нежния пол.

— Той си беше направо женкар. Гаден женкар. Говори се, че едно време, когато е бил в политехниката, всички студентки държали колоквиумите си в леглото му.

— Би ли могъл да хвърли око и на хубавата докторша?

Янина Потурицка започна да се смее.

— Ама вие наистина ли не знаете?

— Какво да зная?

— Че Лехнович беше първият мъж на Криша. Чак след като я заряза, тя се завъртя около Яшенчак. Е, беше доста по-стар, но лекар с положение и доста добре финансово.

— Какво говорите! Разкривате ми истински сензации.

— Навремето това беше един от най-големите скандали в хайлайфа на столицата. Действащите лица бяха на устата на всички. Лехнович направи Яшенчак за смях.

— Не се учудвайте на неосведомеността ми, госпожо, аз прекарах четири години в офицерска школа в провинцията. И после не се върнах в родната Варшава, а се мотаех из управленията в разни малки градчета. Не съм в течение на столичните събития.

— Лехнович се раздели с Криша буквално за ден-два. Предизвикал скандал и просто изхвърлил жена си на улицата. Тя имаше диплома за медицинска сестра и като нямаше избор, се върна към професията си, за да се прехранва. Попадна в клиниката на Яшенчак, който също обичаше хубавичките млади женички. Той се зае да утешава изоставената съпруга. Правеше го така успешно, че тя забременя. Докторът беше принуден да се ожени. Един скандал би навредил на перспективно очертаващата се пред него кариера на кардиолог. Точно тогава Яшенчак се старееше с всички сили да получи място на експерт при ООН. Детето се роди само няколко месеца след сватбата.

— Често се случва — засмя се поручикът.

— Да. Но продължението беше невероятно. Лехнович заведе дело да оспори бащинството на Яшенчак. Доказваше, че през съответния период Криша все още е била негова съпруга и следователно детето е негово.

— А как беше в действителност?

— В действителност той я бе зарязал две години преди да се роди детето. Официален развод обаче нямаха. Само че Лехнович не държеше изобщо на детето, целта му беше да раздуха шумотевица около Яшенчак. На делото Лехнович се аргументираше, че Яшенчак бил стар, износен мъж и сигурно импотентен, тъй че не можел да има деца. Затова пък той, Лехнович, бил млад мъж в разцвета на силите си. Процесът се превърна в сензация. Макар да се водеше при закрити врати, в коридора на съда се трупаха стотици сеирджии. Впрочем през почивките Лехнович подробно разправяше какво е ставало в съдебната зала, какви изказвания е направил той и какви изисквания е имал. А, между другото беше поискал да бъде изследван Яшенчак, за да се потвърди, че докторът е импотентен. Направи кардиолога за смях, хората дълго помнеха тази история.

— Загуби делото, естествено?

— Разбира се. Загуби и трябваше да заплати разносните и хонорара на адвокатите. Най-голямото представление обаче той устрои по-късно пред очите на всички, събрали се пред съда.

— Какво направи?

— Като излизаше от съдебната палата, Лехнович беше пресметнал времето така, че да се появи на вратата заедно с Яшенчак.

Нито един не искаше да даде път на другия. Блъскаха се в доста тясната рамка на вратата. Тогава Лехнович се тръшна на земята и закрещя: „Помощ! Милиция! Бият ме!“ Притича един милиционер. Ядосаният Яшенчак наруга не само Лехнович, но и напълно невинния милиционерски служител. Краят бе такъв, че кардиологът бе принуден да отиде с ескорт от милиция в Районното управление. Осъдиха го да заплати голяма глоба, май цели пет хиляди злоти. Разбира се, по-лош от глобата беше устроеният от Лехнович цирк.

— Защо го е направил?

— Това беше типично за него — да направи мръсотия на някого, да осмее някого неоснователно. Не беше дори безкористна завист. Беше просто безкористна свинщина. Широко се коментираше номерът, който той скроил на професор Стшалецки от политехниката...

— Какъв номер?

— Стшалецки подал молба за паспорт за Съединените щати. Тогава, преди петнадесет-двадесет години, нито паспорти, нито визи се издаваха лесно. Служителят от паспортното бюро отишъл в ректората на политехниката, за да разбере дали това заминаване е наложително. Натъкнал се на Лехнович и между другото го попитал дали професорът „няма да избере свободата“. Асистентът Лехнович беше тогава старши асистент, та Лехнович отвърнал без колебание, че Стшалецки само затова иска да замине и „едва ли ще е такъв глупак да се върне“. Разбирате ли, господине, какво е означавало това през онзи период? А когато поискали от Лехнович да обясни защо е опетнил професора, той отговорил безгрижно, че просто се бил пошегувал.

— А как се държеше тогава у Войчеховски?

— Беше чаровен, докато не се стигна до скандала. Обсипваше дамите с комплименти, непрестанно се подмазваше на Зигмунт. Наричаше го „учителю мой“. При разговора с англичанина подчертаваше, че дължи на професора всичко, което е постигнал. С една дума — друг човек. Едва след вечерята, като си пийна здравата, не се сдържа и направи кръчмарски скандал.

— Не забелязахте ли нещо ненормално в поведението на другите гости, поканени на бридж? Вие сте толкова наблюдателна...

И този път комплиментът накара Янина Потурицка да се усмихне доволно.

— Естествено е, че аз, съпругът ми и семейство Яшенчакови гледахме Лехнович малко накриво. Войчеховски обясни на мъжа ми, че изведнъж са му се стоварили на главата двама непознати и е бил принуден да ги покани. Госпожа Бовери се държеше неестествено весело, все хихикаше. Виждаше се, че е хвърлила око на англичанина. Но това, което ми направи най-силно впечатление, беше враждебното отношение на професора от Гливице към Лехнович. Той почти демонстративно отказа да играе на една маса с него и при разговора няколко пъти го прекъсна доста остро.

— А Лехнович?

— Правеше се на ни лук ял, ни лук мирисал. Дори не реагира. Беше твърде странно за човек като него.

— Според вас кой би могъл да му види сметката?

— Господин поручик, не искайте прекалено много от мене, не мога да хвърля подозрения върху приятелите си.

— Но моля ви, госпожо Янина — целуна ръчичката на адвокатшата поручикът, — няма такова нещо. Просто искам да използвам вашата наблюдателност и невероятна интуиция. Нищо повече.

— Е, добре. Ще ви кажа кой със сигурност не е отровил Лехнович.

— Целият съм в слух.

— Преди всичко — не съм аз. Освен с някои дребни клюки Лехнович мене не ме е засягал. На второ място съпругът ми. Не понеже му е липсвало основание. Лехнович му е причинил много злини. Но е било преди доста години. Леонард не е толкова злопаметен. А освен това за да убиеш някого, е необходим силен характер. О, аз бих се решила на такова нещо, но съпругът ми — не. Сигурна съм.

— Вие сте извън всякакво подозрение. В противен случай нямаше да дойдете и да ни дадете толкова ценни сведения.

— Сигурна съм, че не го е убил и Войчеховски. Той е прекалено добър човек, за да го направи. Пък и отдавна вече не взема присърце интригите на Лехнович. Оттогава се издигна твърде много. Защо би трябвало да рискува кариерата си? Заради отмъщение ли?

— Права сте.

— Можем да изключим също Елжбета Войчеховска. Тя е прекалено умна, за да сипе отрова в чашата, която сама ще подаде на жертвата. Ако тя беше отровителката, би изчакала Лехнович сам да вземе коняка си или би намерила начин да накара гостите да пият. За домакинята не е трудно да измисли повод за това. Достатъчно би било да каже на доцента: „Стах, сервирай на партньорите си.“ А Еля през това време би седяла на мястото си с карти в ръка. Така би постъпил убиецът. Освен четиримата, за които ви споменах, всеки би могъл да бъде убиецът.

— Остават петима. Не са малко. А ние търсим само един. Не знаем също и повода за престъплението.

— Освен мене — разсмя се адвокатшата — всички имаха основание да го убият. А и аз самата неведнъж съм имала желание да го направя.

Межейевски отрупа адвокатшата с комплименти и поблагодари за „разговора“. Изисканата дама беше така възхитена от младия офицер от милицията, че дори спомена за среща на неутрален терен. Обеща, че щом си спомни нещо, ще позвъни да се видят.

След като Потурицка излезе, Межейевски записа най-важното от разговора, който със сигурност не беше без значение за разследването. Хвърляше нова светлина върху известните вече факти.

Очевидно полковник Немирох беше много любопитен какви новини е донесла в управлението съпругата на адвоката, тъй като побърза да извика поручика при себе си.

VII. ДВЕТЕ ЧЕСТНИ ДУМИ

— Виждам, че сте направили впечатление, и то какво! — засмя се полковникът, като се запозна с показанията на Потурицка. — Моят подчинен е решил по доста специфичен начин да отмъсти за стария полковник, когото един адвокат изпързала гадно. Пък и Потурицка не е за изхвърляне.

— Моля ви се, другарю полковник — започна да се оправдава Межейевски, — ухажвах тази жена само заради благого на разследването.

— Шегите настрана. Благодарение на адвокатшата научихме много интересни неща. Както предполагах, паметникът от чисто злато се оказа обикновен гипс. В описанието на Потурицка личността на Лехнович е обрисувана по-скоро в тъмни краски.

— Не се знае дали е казала истината.

— Сигурно е казала истината. Въпросът е: дали цялата истина, какво е премълчала и какво — поукрасила? Аз съм чувал, разбира се, за онзи нашумял процес за оспорване на бащинство. Тогава цяла Варшава добре се забавляваше. Съвсем бях забравил, че ставаше дума за Яшенчак и Лехнович. Тази история без съмнение е истинска.

— А другите сведения? Как смятате, другарю полковник?

— Ще проверим. Но благодарение на адвокатшата имаме отправна точка. А това вече е нещо.

— Моето скромно мнение е, че най-интересно е старото познанство между Лехнович и англичанина, и то доста близко, щом си говорят на „ти“. Интересно защо са скривали това от останалите гости? В показанията си англичанинът изрично подчертава, че не е познавал лично Лехнович и дори е помолил Войчеховски да го свърже с доцента. Това е загадъчно. Какво би рискувал Лепато, ако признае, че е имал случай да се запознае с Лехнович? Доцентът е бил често в чужбина. Включително и във Великобритания. Но англичанинът е сметнал за необходимо да скрие от нас този факт.

— Господин Лепато — поясни полковникът — ми се обади преди един час с молба да го приема. Можем да го попитаме за тази интересна подробност.

— Кога ще дойде?

— Предложих му среща в четиринадесет часа. — Полковникът погледна часовника си. — Посетителят ще бъде тук след десетина минути.

— Насаме ли искате да говорите с него?

— Не. Предпочитам да присъствуваш и ти. Като протоколчик. Той е поляк по произход, но е свикнал с английските условия. Там собственоръчният подпис под показанията има голямо значение. Фалшивите показания се наказват строго. Много по-строго, отколкото предвижда нашият Наказателен кодекс. Той се страхува, защото веднъж вече е излъгал при протоколиране. Няма да рискува пак да излъже.

Хенрик Лепато се появи в кабинета на полковник Немирох с абсолютна точност. Не поиска разговор на четири очи, не се учуди, като видя поручика, седнал до пишещата машина, нито от магнетофона на бюрото. Продиктува със сигурен глас личните си данни. После замълча и зачака въпросите.

— Опитали сте се да ни заблудите — каза с упрек полковник Немирох.

Англичанинът се засмя:

— Всички лъжеха, всеки се мъчеше да надмине преждеговорившия. Още там, във вилата на Войчеховски. А защо аз трябваше да бъда последният наивник, който говори истината и настройва против себе си както милицията, така и другарите си по нещастие?

— А какви лъжи се казаха? Аз не съм бил в дома на Войчеховски, чел съм само протоколите от показанията, съставени на другия ден.

— Всички добре знаеха или поне предполагаха, че тази смърт не е естествена. Най-напред се опитаха да уговорят лекаря от „Бърза помощ“ да вземе трупа в линейката и да издаде смъртен акт, в който да пише, че болният е починал от сърдечен инфаркт по пътя за болницата. Оня ужим прославен кардиолог не можа да различи инфаркта от цианкалия. Та дори по миризмата на горчиви бадеми...

— Вие бихте ли я усетили? Цианкалият е бил сипан в алкохола, а всички са замезвали с бадеми.

— Аз може би не, но дори студент по медицина от трети курс би трябвало да постави вярна диагноза.

Полковникът махна с ръка:

— Това са дреболии. На вашата съвест лежат значително по-големи грехове.

— Какви?

— Казали сте и сте подписали собственоръчно, че не сте познавали Лехнович. А това не е истина. Познавали сте го, и то добре.

Англичанинът видимо се смути.

— Точно затова дойдох при вас, господин полковник. Бих искал да ми разрешите да замина за Лондон. Не мога да седя тук безкрайно. Дори ако вие покривате разноските, но явно няма изгледи за това. Имам занятия със студентите и срочна научна работа. Експерименти, които не бива да се прекъсват.

— Нищо не мога да направя — разпери ръце полковникът. — Неприятно е, но се налага.

— Знам, че ако отида в британското посолство и те постави въпроса на съответно високо равнище във вашето Външно министерство, вие не бихте могли да ме задържите във Варшава. Не съм убиец и никой няма да докаже противното. Аз обаче дойдох тук с маслинено клонче в ръка. Не искам война, предлагам ви мирен договор.

— Какъв?

— Ще ви кажа цялата истина. Всичко, което знам. За вас то ще е ценно. Може би и сами бихте стигнали до него. Нямам основания да се съмнявам в способностите на полската милиция, ала това би ви отнело няколко седмици, докато аз ще ви го кажа за няколко минути.

— А в замяна?

— Да замина за Англия без пречки от ваша страна.

— А каква гаранция ще имаме, че сте казали цялата истина и не сте премълчали нещо? Ние не използваме тестове за достоверност на информацията. Нямаме „детектори на лъжата“.

— Ще имате честната ми дума. Честната дума на един поляк, войник от нелегалната съпротива, и на английски професор от Кеймбридж. Тя трябва да е достатъчна. Впрочем аз също бих могъл да

запитам каква е гаранцията, че след като ме изслушате, ще ми позволите да замина?

Немирох се усмихна:

— Честната дума на полковник.

— Добре! Съгласен съм. А вие?

Полковникът се замисли, а после каза:

— Съгласен съм. Макар че, предупреждавам ви, най-напред ще трябва да проверим показанията ви.

— В такъв случай договорът е сключен.

— Започвайте. Слушам ви.

Хенрик Лепато се намести удобно в креслото:

— Познавам Лехнович още от времето на окупацията. Двамата бяхме в „Сивите редици“, в една група. Тогава бях на седемнадесет години. Участвувахме заедно в различни акции. Веднъж стана провал. Цялата група попадна в ръцете на гестапо. Още при първите разпити се убедихме, че знаят почти всичко за нас. Прибраха ни от явката, откъдето щяхме да тръгнем за поредната акция. Само Лехнович не беше арестуван. Веднага изпратихме от затвора „Павяк“ шифровани съобщения, че вероятно той ни е издал. Всеки от нас носеше някакъв гръмък псевдоним, но си знаехме имената. Нали бяхме от една и съща харцерска дружина. Известно ми беше, че под прозвището Лешояд се крие Станислав Лехнович.

— Как се развиха събитията по-нататък? Съобщенията стигнаха ли до адресатите?

— Не знам. Част от групата ни беше разстреляна в руините на гетото. Останалите бяха изпратени в различни концентрационни лагери. Едва години по-късно в едно специализирано химическо списание срещнах статия, подписана от полския учен Станислав Лехнович. Спомних си онзи провал и подозренията относно Лешояда.

— Затова ли дойдохте в Полша?

— Не. Дойдох наистина само заради моите лекции. Разбира се, ръководех се и от сантиментални мотиви — чувствата към старата родина и любопитството как живеят сега хората в Полша. Онези стари истории изобщо не ме интересуват. Аз съм английски поданик. Получих високо обезщетение от ФРГ за затвора и лагера. На Запад разбрах, че всеки проблем може да се уреди с пари.

— Дори честта?

— Там — дори честта. Като поляк по рождение имам собствено мнение по въпроса. Но в случая честта, или поне моята, не влизаше в сметката. Сега говорим за Лехнович. Когато се готвех за пътуването до Варшава, реших да се видя и с бившия Лешояд. Още повече, че по отношение на неговата особа имах и други резерви.

— Какви?

— Ще стигна и до тях. Във Варшава професор Войчеховски ме посрещна много сърдечно. Казах му, че искам да се запозная с доцент Лехнович, който минава за изгряващо светило на полската химия. Професорът изрече няколко похвали по адрес на своя ученик, зарадва се на моето предложение. По-късно разбрах, че доцентът също гори от желание да ме види и дори е уговорил Войчеховски да устрои в събота малко приятелско събиране, на което да присъствуваме и двамата.

— И по този начин ли се срещнахте?

— Не. Още преди това Лехнович ми се обади по телефона в хотел „Бристол“. Предложи ми да обядваме заедно и после да отидем у Войчеховски.

— И вие се съгласихте да обядвате с човек, който може би ви е предал в ръцете на гестапо?

— Романтизмът е все още жив в Полша — усмихна се англичанинът. — Аз го приех от друга гледна точка. Съгласих се да се срещна с Лешояда, защото ме интересуваше какво има да ми казва. Бях сигурен, че ще се върне към миналото.

— И така ли стана?

— Лехнович се страхуваше, че съм дошъл във Варшава, за да го изоблича пред полските власти. Заяви ми, че е невинен, че още по време на окупацията специална група е разследвала този въпрос и е установила причината за провала. Издал ни бил агент на гестапо, който бил годеник на сестрата на едно от нашите момчета. Измъкнал от нея някои неща и после започнал да ни следи. Лехнович добави, че този предател бил разстрелян с присъда от съда един месец след нашето задържане. Доцентът се позова на факта, че във Военноисторическото бюро имало запазени документи, свързани със случая, и че аз бих могъл да ги видя. Тогава не бил дошъл на явката, защото в квартал Прага попаднал на улична хайка и преседял няколко часа в едно мазе.

— Проверихте ли?

— Не. Не сметнах, че е необходимо. Вече ви казах господин полковник, че старият огън е угаснал в мене. Лехнович ме помоли само да не разпространявам случилото се, да запазя в тайна, че се познаваме отдавна и че той е принадлежал към „Сивите редици“.

— Ще ни позволите ли все пак да проверим тази подробност от биографията на Лехнович?

— Моля ви.

— Говорихте ли за професор Войчеховски?

— Да. Лехнович надълго и нашироко ми говори за него и за съпругата му, която още не познавах.

— Как се изказа за тях?

— Само със суперлативи. Дори бях изненадан. Асистентите не обичат професорите си, нали те им препречват пътя към по-нататъшната кариера. Обикновено се налага да ги чакат да умрат, за да освободят катедрата. Госпожа Войчеховска хвалеше като олицетворение на всички добродетели, образцова майка, приятел и помощник на професора, който е доста по-възрастен от нея.

— Спомена ли нещо за хората, с които щяхте да се запознаете у Войчеховски?

— Да. Каза ми, че там ще бъдат интересни и приятни хора. Прославен кардиолог с красивата си съпруга и не по-малко известен адвокат с приятна, интересна съпруга. Спомена също, че ще дойде неговата приятелка, филмова актриса. Изобщо беше възприел тона на стар, отдавна неவிждан приятел. Предложи дори да ми заеме пари, ако имам нужда.

— Заем, който вие щяхте да му върнете в Англия във валута?

— Не! И дума не стана за такова нещо. Просто рече: „Братле, ако имаш нужда от пари, не се притеснявай, ще ти дам колкото поискаш.“

— Съдейки по това предложение, той също се е опитал да уреди с пари някогашния проблем. Изглежда, работата с оня провал не е била точно такава, каквато ви я представил Лешояда.

— Държеше се много самоуверено. Но, разбира се, би могъл да блъфира!

— Какво още можете да добавите?

— Що се отнася до протичането на скарването и самата смърт на Лехнович, описал съм ги вярно в показанията си. Той действително

умря в десет и седемнадесет. Премълчах само това, което ви казах сега. Всъщност аз още тогава се усъмних в инфаркта.

— А кой го е убил според вас?

— Този, който е печелел нещо от смъртта му — отвърна англичанинът.

— *Is fecit cui prodest*^[1] — цитира класическата формула на римското право Немирох. — Работата е там, че все още не можем да изясним кой е печелел от смъртта му.

— Не познавам отношенията между хората, които се бяха събрали в събота в дома на семейство Войчеховски, и нямам представа каква антипатия може да е имало между тях. Затова пък, разглеждайки нещата от позицията на човек от Запада, всичко е съвсем ясно. Ще ви дам доказателство за моята искреност, господин полковник, защото това, което ще ви кажа сега, може би обвинява най-много мене. Поводът за убийството е изобретението на доцент Лехнович.

Адам Немирох също реши да бъде искрен в тази игра:

— Какво изобретение? Ние не знаем нищо.

— Известно ви е, че аз съм специалист в областта на токовете с високо напрежение. Научните изследвания в Кеймбридж са на най-високо равнище. Разполагаме с уникална апаратура. Затова често различни английски и чуждестранни концерни се обръщат към нас с молба за съдействие. Впрочем, доколкото имам впечатления, полските научни центрове също сътрудничат на промишленост.

— Естествено — потвърди Немирох.

— И тъй, преди няколко месеца един голям американски концерн се обръна към мене с молба да изследвам физическите свойства на определен материал. На нова пластмаса. Вероятно и те самите са направили изследвания и искаха да ги сравнят с нашите резултати. Аз работя от години с този концерн, по-точно с шефа на неговия изследователски център. У нас, в Англия, такова сътрудничество е нещо обикновено и е напълно законно. Този господин лично донесе в Англия образците за изследване и ми разкри кой е изобретателят. Ще ми позволите, господин полковник, да премълча неговото име и името на концерна, който той представя. Впрочем в случая те не са важни. Ще добавя само, че, както се оказа, новото вещество притежава направо невероятни свойства. Значително по-твърдо е от съществуващите стомани, като в същото време е много по-леко. Може

да се формова в произволна форма. Не се влияе от високи напрежения с мощност на светкавица. Идеален материал за самолетостроителната промишленост. Необходима е обаче още много работа, за да бъдат премахнати известни недостатъци. За свое най-голямо учудване разбрах, че автор на изобретението е полският химик Станислав Лехнович.

— Предполагате, че доцентът е бил подкупен, за да им продаде изобретението?

Англичанинът се поусмихна.

— Подкупен! Кой днес използва такива формулировки! От голямата афера с подкупите „Локхийд“ изобщо не се използват подобни методи. Например при необходимост в Полша ще пристигне покана да бъдат посетени заводите на концерна. Писмото ще съдържа и имената на няколко или дори на десет-петнадесет полски директори (за мащабите на концерна разходите са нищожни) и учени. Сред тях ще бъде и Лехнович. По време на посещението дирекцията ще предложи размяна на специалисти. Да речем, за едногодишен срок. Вашата промишленост, която изостава от американската, би приела със задоволство подобно предложение. Или пък някоя американска фондация би предложила няколко стипендии за полски физици и химици. Името на Лехнович би фигурирало във всеки от тези списъци.

— Разбирам. И доцентът би заминал заедно с изобретението си?

— Близо до истината сте, но методите на съвременните големи концерни са значително по-рафинирани. Разполагайки с формулата и технологията за производство на една пластмаса, лесно може да се получи друга, малко по-различна, с почти идентични свойства. Ще ви дам пример: найлон, перлон, силон. Тези вещества се различават по наименованието и технологията на производство, а на практика имат еднакви свойства.

— А колко би получил Лехнович?

— Толкова, за колкото се спазари. Мисля, не по-малко от сто хиляди долара. Бяха му заплатили официално за някаква разработка, която не би събудила ничии подозрения. Може би, за да е още по-убедително, и другите полски химици биха получили високи — за вашите условия — възнаграждения за рационализации. В големите промишлени предприятия не е трудно да предложиш някаква рационализаторска идея. Особено когато си наистина способен учен.

Възможно е след получаването на една солидна сума Лехнович повече да не се върне в Полша, ала операцията би била проведена така, че върху концерна да не падне и най-слаба сянка от подозрение.

— Аз обаче все още не виждам убиеца.

— Има два варианта. Аз: конкуренцията. Ако един концерн придобие такава фантастична пластмаса, всички конкуренти ще се окажат в трудно положение. Ще минат две-три години, преди и те да получат подобен материал. Пак ще си послужи с нашумял пример. Изобретяването на химикалката доведе почти до банкрут американските производители на автоматични писалки й моливи. Едва когато те откраднаха новата идея и я внедриха в производство, избягнаха краха, но понесоха милионни загуби. Всичко завърши с дългогодишни съдебни дела. За въпросната конкуренция би било по-изгодно да купи половин грам цианкалий, за да затвори устата на Лехнович. Честно казано, най-подозрителен е представителят на конкуренцията — тоест аз. Но ако аз бях убиецът, нямаше да ви разкрия целия този механизъм, господин полковник.

— Споменахте два варианта. Кой е вторият?

— Много просто. Полското контраразузнаване. И то би могло да има интерес едно важно за отбраната на страната изобретение да не отиде отвъд океана.

— Отпуснахте си фантазията, господин професор.

— В началото на разговора подчертах, че разглеждам случая с очите на човек от Запада. Ваша работа си е, господин полковник, да направите от моите показания такива изводи, каквито прецените за необходимо.

— У нас не се използват такива методи. Запомнете го добре.

— Красивият полски романтизъм. Единственият оазис в Европа.

— Възможно е — съгласи се полковникът. — И ние се гордеем с това.

— Да се върнем към същността — прибави Лепато. — От техническа гледна точка убийството на Лехнович не представляваше трудност за никого от присъстващите у Войчеховски. Чашите бяха на приблизително еднакво разстояние от двете маси. Все по-често някой от играчите отиваше до барчето да пийне коняк или ликьор, доматиен сок или кока-кола. Цианкалийт е химично съединение, което лесно се разтваря в течности. Между другото и в алкохол. Онази вечер

Лехнович не икономисваше алкохолните запаси на професор Войчеховски. За убиеца е било достатъчно да сипе отровата в чашата му и да продължи играта, след което спокойно да изчака доцентът да отиде до барчето и бързо да се пренесе в по-хубавия от световите, както красиво се изразяват поетите.

— Да сте забелязали някой да е бил прекалено възбуден или прекалено сдържан за такова весело събиране още преди спречкването при шлема?

— Убиеца ли имате предвид?

Полковникът поясни:

— Според мене човекът, който е решил да отрови Лехнович, е бил силно възбуден, преди и след като е сипал отровата в чашата му. Само той е знаел какво ще се случи. Затова или е бил неестествено възбуден, или като е полагал усилия да овладее нервите си, се е държал толкова спокойно, че се е откроявал сред другите. Във всеки случай излизал е от нормата. Едва ли му е било ежедневно занимание да изпраща ближните си на далечен път без билет за връщане.

— Престъпникът е постъпил хитро. Безпогрешно е избрал кога да постави отровата в коняка. Би могъл да види сметката на Лехнович и преди вечерята. Той обаче е предпочел да не се лиши от апетитната и изискана трапеза на професора. А след вечерята, разгорещени от вкусното ядене и най-вече от алкохола, всички бяха с „повишено настроение“. Дори убиецът да е бил по-възбуден от другите, никой не би му обърнал внимание.

— Прав сте.

— Господин полковник — заговори с тържествен тон Хенрик Лепато, — давам ви честната си дума, че казах всичко, което знам. Дори повече от необходимото, понеже поставих и самия себе си в неблагоприятна светлина.

— Показанията ви, господин професор, може да се окажат изключително ценни за нас. Много ви благодаря. Ще ви помоля да подпишете протокола за показания на свидетел. На всяка страница долу и в края на показанията. Четливо, с пълното си име и фамилия.

Англичанинът извърши исканото от него.

— Остава ми само — надигна се зад бюрото Немирох — да се сбогувам с вас, господин професор, и да ви пожелаая приятен път.

Надявам се, че това не особено удачно първо посещение в родната страна няма да ви попречи да дойдете пак.

[1] Извършител е този, който се е облагодетелствувал (лат.). — Б.пр. ↑

VIII.

ВСЕ ПОВЕЧЕ ЗАПОДОЗРЕНИ

— Бесните ме хванаха, докато слушах тоя английски господинчо. Идеше ми да рипна от машината, когато заяви, че Лехнович бил убит от полското контраразузнаване. С какво удоволствие бих го цапнал по гладко избръснатото лице! А как само подчертаваше: „Ние, хората от Запада...“

Немирох се смееше на възмущението на Межейевски.

— Скъпи мой, до известна степен Лепато беше прав. Там, на Запад, в Съединените щати и донякъде в Англия, конкуренцията е жестока. В подобна борба един труп е нищо.

— Но не и в нашето контраразузнаване.

— Нашето със сигурност не. Дали обаче другите не биха постъпили по този начин? Не знам!

— Но нали той е поляк по произход — не можеше да се успокои поручикът, — как е могъл да си помисли дори подобно нещо!

— Казват, че новопокръстените са по католици и от папата. А някогашният Хенрик Лепатович, сегашният Хенрик Лепато, е такъв новопокръстен в западната вяра. Какво можеш да искаш от него?

— Още не мога да се успокоя.

— Независимо от всичко мисля, че този път англичанинът каза истината и малко скри от нас. Нямаше смисъл да го задържаме по-дълго във Варшава. Не предполагам, че той е извършил престъплението. Пък ако се окаже, че е той, ще предприемем необходимите мерки.

— Когато претърсвахме жилището на покойния — обясни Роман Межейевски, — не открихме подозрителна кореспонденция или някаква работа, подсказваща интерес към пластмасите. Нямаше никакви образци.

— Дори Лехнович наистина да е комбинирал с американски концерн, той е бил достатъчно хитра лисица, за да държи вкъщи

обвиняващи го доказателства. Ще трябва да поразпитате дискретно по този въпрос в Химическия институт на Полската академия на науките.

— Познавам един млад инженер, който работи там. Мога да науча нещо от него. Още днес ще го хвана по телефона и ще си уговоря среща.

— Да, идеята не е лоша. Предпочитам да не се вдига шум.

— Но най-напред ще отида в Историческото бюро на Полската войска — предложи поручикът. — Ако тази част от показанията на Лепато излезе лъжа, ще имаме доказателство, че и в другите приказки на англичанина няма много истина.

Адам Немирох се разсмя.

— Разгорещил си се, Ромек. Никак май не ти хареса този професор от Кеймбридж, а? Забрави ли, че това за Историческото бюро, дето уж се пазели документи, свързани с провала в „Сивите редици“, всъщност не са негови думи. Той повтори думите на Лехнович, че въпросът бил изяснен и че Лепато може да провери в Историческото бюро. Освен това забравяш колко е часът. Почти четири следобед. Никого няма да намериш нито в ПАН, нито в Историческото бюро. За днес приключваме, а утре иди най-напред при военните. И без това днес свършихме добра работа. Разследването потръгна.

— Със скорост на костенурка.

— А ти какво искаш — веднага космическа скорост ли? Доста вода ще изтече във Висла, докато установим кой е изпратил Лехнович на оня свят. Но несъмнено нещо се раздвижи. Най-важното е, че солидарността на приятелите се пропука. Сега всеки от останалите ще се старае да постави своята тухличка в издигнатата от нас сграда.

— Докато стане килия за убиеца — засмя се поручикът.

— Може и така да се изразим. Повече никой няма да дойде доброволно. Ние трябва да поемем инициативата.

— Кого да извикам за утре?

— Утре няма да имаме много време за това. Аз съм на съвещание в Главното управление и не се знае колко време ще загубиш ти в Историческото бюро. Но някъде около един следобед би трябвало да се освободя. А и ти дотогава ще свършиш. Значи няма да е зле да поканим едно лице за изповед.

— Може би Мариола Бовери? Не мисля, че има много за казване.

— Както искаш, може и госпожа Бовери. Поредността на разпитите на останалите седмина не е важна.

На другия ден поручик Межейевски дойде в управлението чак по обяд. Понеже полковник Немирох вече се бе върнал, прие веднага своя подчинен.

— Имах късмет — докладва поручикът, — попаднах в Историческото бюро на един полковник, който сам е членувал в „Сивите редици“. Не е бил пряко свързан с провалената група, но бил чувал за провала и което е най-важното, знаеше къде трябва да търся съответния исторически материал. В противен случай трябваше да прехвърля купища всевъзможни документи. А така, благодарение на ценната му помощ, открих необходимата ми папка за около час и половина.

— И какво?

— Англичанинът е казал истината. Намерих дори неговата предишна фамилия в списъците на „Сивите редици“. Както и тази на Лехнович. По отношение на бъдещия доцент било извършено специално разследване. За малко да го осъдят на смърт. Сигурно такива грешки са се случвали. Ала той се оказал невинен. За дейността на групата действително донесъл агент на гестапо, който бил завъртял главата на сестрата на един от младите конспиратори. И бил застрелян на улица Томка във велосипедна рикша.

— Е, една грижа ни се махна от главата — установи полковникът. — А какво стана с института на ПАН?

Постигна ли нещо?

— Уговорих се с моя познат да се видим днес в седемнадесет часа в кафе-сладкарница „Дануша“.

Немирох се намръщи:

— Ме можахте ли да намерите по-спокойно място? Срещу гарата, там винаги е оживено. Пристигащи и местни...

— За него там беше най-удобно, понеже живее извън Варшава. А оттам до Централната гара е една крачка. Предупреди ме, че днес няма да може да ми отдели много време. Нищо страшно. Поне ще разбере за какво става дума. По-късно ще научи всичко. Той е свестен човек. Няма да се раздрънка или да ни направи номер. На него може да се разчита.

— Чудесно.

— Другарю полковник, вие ли ще разпитате актрисата?

— Предпочитам да се доверя на твоя чар. С една млада, хубава мадама ще се разбереш по-лесно ти, отколкото аз, старият дядка.

— Та вие ще биете по точки не един младеж.

— Приказвай си ти, приказвай си... Разбира се, след разпита веднага ще дойдеш да ми кажеш какво ново си научил.

— Да съставя ли официален протокол за разпит?

— Сам прецени. Важното е да измъкнеш от нея възможно най-много информация за Лехнович. Щом е живяла с него няколко месеца, би трябвало да знае туй-онуй за годеника си.

Мариола Бовери ги накара да я чакат десет минути. Дори не сметна за нужно да се извини за закъснението. За нея беше нещо естествено, че всички са длъжни да чакат една хубава жена. Наистина беше хубава, но с вулгарен тип красота. Освен това беше гримирана прекалено силно. Може би така би изглеждала добре пред камерата или вечер в заведение, но не и по пладне, в сградата на Столичното управление на милицията. Въпреки намеците на Янина Потурицка актрисата беше само на двадесет и пет.

С образованието положението беше по-лошо. Не беше помирисвала театрална или филмова школа. Поради „лошо здравословно състояние“ така и не беше завършила средно образование.

Мариола нямаше нищо против воденето на протокол, макар да гледаше на посещението си в управлението като на лична среща.

— Колко се радвам — каза, — че говоря с вас, а не с онзи стар полковник. Надул се като пърхутка и си мисли, че ще уплаши някого. С такива като него плашат децата в детската градина.

Поручикът тактично мълчеше, а третостепенната актриса продължи да бърби:

— Ах, как ви завиждам, господине. Разкошно е да имаш толкова увлекателна работа. Не е като моята — по цели дни да седиш в студиото и да повтаряш пред камерата по петнадесетина пъти все същото движение. Понякога чак ти се повръща. А режисьорите най-често сами не знаят какво искат. И сега едва се измъкнах.

Межейевски не даде да се разбере дори с едно трепване на лицето, че е добре осведомен. Мариола от доста време не беше участвувала в нито един от филмите, които в момента се снимаха във

Варшава, дори като статистка. И нямаше изгледи това положение да се промени в близко бъдеще.

— Нашата работа изглежда увлекателна само отстрани. А всъщност се състои в къртовско събиране на всевъзможна информация. Например издирване на хулигани, влезли с взлом в павилиона за бира. Много рядко имаме удоволствието да разговаряме с млада, красива и интелигентна жена.

Мариола не се съмняваше, че тъкмо тя е тази жена.

— А и се срещаме по повод на онова страшно произшествие на улица Президентска.

— Да, случката беше неприятна. Ужасно съжалявам, че оставих да ме убедят да отида на гости у Войчеховски.

— Познавахте ли ги отпреди?

— Не. Какво ме интересуват мене някакъв дъртак и неговата грозотия? Лехнович обаче така настояваше, че заради него се съгласих. Просто един мил жест на сбогуване.

— Как така на сбогуване? Вие знаехте ли, че ще умре?

Мариола избухна в смях. От типа на „къдравите“, добре отрепетиран.

— Да не подозирате, че аз съм го убила? Не. Просто ми беше омръзнал. Беше ми писнало от него.

— Оооо?

— Ще ви кажа направо — той беше подлец.

— Невъзможно!

— Ами да. Коцкар. Можете ли да си представите, че искаше да ми изневери?

— Какво говорите! — Межейевски се опита да придаде на лицето си израз на безкрайно удивление.

— Да. И то с кого? С една фльорца!

— Ужасно!

— Имах късмет, че разбрах що за човек е. Съвсем ми беше опротивял. Скръндза, дървеняк, без интересни познати. И в същото време — дрънкало и фукльо. Какво ли само не ми разправяше! Какво ли само не бил правил той! Нямало жена във Варшава, дето не я е свалил. А в действителност беше кръгла нула. Можеше да сваля студентките за тройка или четворка на изпита. Нищо повече.

— Но казват, че иначе бил способен химик.

Госпожа Бовери махна с ръка.

— Не знам. Но съм сигурна, че само се е хвалил. Както обикновено. Според него всички бяха глупаци, само той гений. Войчеховски нямало да постигне нито, ако не бил той. Дори му помогнал да си направи дете. Специално отидох на улица Президентска да го огледам тоя професор. Стар, но от пръв поглед си личи, че е паралия. Забелязахте ли какъв брилянт носи на ръката си Елжбета? И за двеста хиляди не можеш го купи. Къщата струва най-малко милион и половина. А Лехнович какво? Едностаен под наем и заплатичка на доцент. Понякога пада нещо допълнително. За една роля в чуждестранен филм аз ще получа толкова, колкото господин доцентът до края на най-дълъг живот не би изкарал. Как може такъв да се сравнява с Войчеховски? Какво ли не тръбеше за връзките си, а се оказа, че не познава нито един режисьор, дори полски. За оня от Съветския съюз ме излъга като дърт циганин. Обадох се на режисьора в Москва и той ми каза, че не познава никакъв Лехнович, дори не бил го чувал.

— Но май бил направил някакво важно изобретение?

— Изобретение ли? За първи път чувам. Сигурно ви е избудалкал. Иначе щеше да се хвали денем и нощем. А аз нито думичка не съм чувала за това. Хвалеше се, че като му омръзне работата в института, достатъчно щяло да бъде да си помръдне пръста, и американските концерни щели да се сбият за него. Ама като му рекох да направи нещо, та да почнат да се бият, той се засмя и каза, че било още рано. Като му дойдело времето, щяло да се разчуе.

— Получаваше ли писма от чужбина?

— Идваха разни чуждестранни списания. Понякога рекламни проспекти. Нищо друго. По-малкият ми брат е запален филателист, но Стах не ми позволи и една марка да отлепя от пликовете. Сам ги събираше, за да ги дава на някакъв разсилен. А когато веднъж взех от бюрото му една шарена марка, така се нахвърли върху мене, че се уплаших да не ме удари.

— Толкова стиснат ли беше?

— Дори стиснат не беше. Просто голтак. Какво имаше? Някакви си осем или десет хиляди на месец. А може би и толкова не си докарваше?

Поручикът се съгласяваше. Не обясни на госпожа Бовери, че това прави почти две милиционерски заплати.

— Нали разбирате, господине, жената трябва да има подходящо обкръжение. Още повече, когато е актриса.

— Естествено — потвърди без колебание поручикът. — Имате хубав глас, би трябвало и да пеете.

— Гласът ми е наистина изключителен — заяви скромно госпожа Бовери, — но просто нямам сили да се боря с тази мафия.

Межейевски поклати с разбиране глава.

— Да се върнем обаче към Лехнович. Няма спор, някой го е убил. Кой, госпожо? Как мислите? Да сте забелязали нещо подозрително?

— Кой го е убил ли? Изобщо... няма две мнения по въпроса.

— Как така?

— Ами оня доктор. Как му беше името? Да, сетих се — Яшенчак. Да бяхте видели само как тая Криша се блещеше в Стах. Ако можеше, още там, у Войчеховски, щеше да го замъкне горе в спалнята. Ние, жените, забелязваме такива неща. Но и докторът не е сляп. Цялата вечер дебнеше да не се сдушат. Ама не можа да им попречи. В един момент, преди вечерята, докторшата беше мор и отиде в долната, уж да помогнела нещо на Елжбета, която тогава играеше. А Стах тъкмо беше свалил картите си на масата, понеже неговият партньор разиграваше. Лехнович се престори, че отива в тоалетната, но аз видях, че ни будалка, щото само отвори вратата на тоалетната и я затвори, пък влезе в кухнята. Седя там толкова дълго, че партньорите трябваше да го чакат за следващото раздаване. Мислех, че Яшенчак ще получи удар. Влезе бунашки на три трефи с две, макар че можеше да направи малък шлем.

— Но чак пък да убие?

— Господине, вие не знаете на какво е способен един застаряващ съпруг на млада жена, която внезапно е почувствувала божествен зов! Впрочем може би не внезапно? Може би комбината е била нагласена още преди това? Аз не бях ревнива и не дебнех Стах. Нито пък се стараех да не го изпускам от очи.

— Чудя се — отбеляза Межейевски — как хората могат при игра на карти да се скарат така, че да се стигне почти до бой. Нали не са играли на цяло състояние!

— Бриджът, общо взето, протичаше спокойно. Все пак мъжете, както им е обичаят, не пропускаха случай да се поизхвърлят. Последният скандал бе предизвикан от Лехнович.

— Така изведнъж ли взе да му хлопа дъската?

— Едва ли. Той не беше от ония, дето се самозабравят.

— Тогава какво?

— Лехнович специално държеше да предизвика скандал или дори сбиване. Но се разгорещи по-късно, понеже в началото, а аз добре го бях опознала вече, целенасочено провокираше адвоката. Ясно му е било, че такъв дебел, напрацял тип не може да не е холерик. И наистина думите на Стах подействуваха на адвоката като червен парцал пред очите на бик. Веднага се запени и хвърли картите на масата. Не разбрах само защо нарече Стах доносник.

— Сигурно в яда си е изрекъл първата обидна дума, която му е дошла наум. — Поручикът умело омаловажаваше значението на получаваната от Мариола информация. Никой от разпитваните досега не беше сметнал за необходимо да разкрие тази подробност от скандала.

— Толкова приятно си бъбрим с вас — каза той — и искрено съжалявам, че трябва да се разделим. Разбирам, времето ви е извънредно ценно. В студиото сигурно вече ви чакат с нетърпение.

Мариола погледна часовника си.

— За днешните снимки едва ли ще успея. Ох, добре ще ми се накара режисьорът!

— Моля да бъда извинен, много ви благодаря. Остава още една малка формалност — да се подпише протоколът.

Мариола взе подадената ѝ химикалка.

— Подпишете се четливо и с имената по паспорт — прибави поручикът.

— Ах — въздъхна госпожа Бовери, — как мразя това Сковронек! Кажете сам, как да направиш артистична кариера с такова име? На афиша: „В главната роля Мария Сковронек“. Ужасно!

— Затова пък Мариола Бовери звучи разкошно. И колко оригинално — разсмя се поручикът.

Но Мариола гълташе всичко.

— Ако имате нужда от мене, ще ми бъде приятно да се видя пак с един тъй симпатичен офицер като вас. А може би ще е по-удобно

някъде в града? Само че, моля ви, побързайте. Моят импресарио приключва преговорите с една чуждестранна филмова студия. Ще се наложи дълго да отсъствам. Настояват на всяка цена да участвам в няколко филма.

— Във ФРГ ли?

— Възможно е... Но преди всичко в Париж и Рим. Дано успее да комбинирам сроковете. Но няма как...

— Как ви завиждам!

Мариола махна пренебрежително с ръка.

— Навсякъде е все същото хамалуване. А колко трудно се намира интелигентен режисьор!

След като актрисата си отиде, поручикът поиска да се види с полковник Немирох, но секретарката му каза, че Стария вече е отишъл в министерството и днес вероятно няма да се върне. Межейевски прибра документите и също излезе от управлението.

Точно в пет седеше в „Дануша“, разглеждайки момичетата от „втория ешелон“ и „господата в командировка“. Инженер Закшевски дойде след няколко минути. Изслуша с внимание разказа на поручика. Межейевски не сподели с приятеля си показанията на английския професор Хенрик Лепато, а само спомена, че води разследване във връзка със смъртта на Лехнович, който неотдавна бил направил сензационно откритие в областта на пластмасите.

Тази новина учуди Закшевски.

— За първи път чувам за това. А нали работех близо до Лехнович. Изследвахме сродна тема. Да не си сбъркал нещо? Чул си камбана, но не знаеш в коя черква бие.

— Не съм сбъркал — ядоса се поручикът. — Знам какво говоря.

— Нашият институт изобщо не се занимава с пластмаси. Те са в периметъра на Института по пластмаси при Варшавската политехника.

— И така да е, то не значи, че Лехнович не би могъл да се занимава с проблема частно. След работно време да речем. Или вкъщи.

— Направил е епохално изобретение в тенджерка, над спиртна лампа ли? — засмя се Закшевски. — Времето на подобни чудеса отдавна отмина. За да откриеш нещо значително в химията, днес трябва да разполагаш с големи лаборатории, оборудвани със сложна специализирана апаратура. Както и с много помощници и лаборанти. Нужно е да се направят хиляди или дори десетки хиляди

експерименти, преди да направиш онзи, единствения — верния. А и ролята на компютрите не е за пренебрегване.

— И все пак не греша. От много сериозен източник знам, че Лехнович е изобретил направо епохална пластмаса. По-твърда от стоманата, с по-висока точка на топене от тази на ванадия и тантала, а лесна за обработване като глина.

— Дрън-дрън! — вдигна рамене Закшевски.

— Въпреки това те моля да се поогледаш във вашия институт и да поговориш с хората по този въпрос. За тебе ще е по-лесно, отколкото за мене, от бранша си и си вътре в играта. Аз мога да дойда само официално като милиционер, който води разследване. А тъкмо това бихме искали да избегнем. Тогава хората си затварят устата. Дори тези с чиста съвест. Освен това може да плъзнат клюки, които да попречат на разследването.

— На кино ли ме пращаш?

— По-кратко, братле.

— Все едно да питаш в хлебарницата дали правят салам.

— Моля те, все пак направи ми тази услуга.

— Ти вечно ме експлоатираш. Добре, още веднъж ще се хвана на въдицата ти. Ще разпитам кой във Варшава се занимава с пластмаси и ще се опитам да се свържа с няколко типове от онзи бранш. Може те да знаят нещичко по въпроса. Понеже в моя институт никой не се занимава с тях. Нямаме дори необходимата апаратура. Разбирам малко от химия, макар че не съм специалист по пластмасите. Ама старият Войчеховски все пак ми е натикал туй-онуй в главата.

— Лехнович е бил студент и после асистент на Войчеховски. При него е защитил кандидатската си дисертация.

— Тогава сигурно е разбирал от пластмаси. Само че е било преди повече от десет години. В наше време десет години в химията на пластмасите са все едно три века преди това. А Лехнович работеше в нашия институт от десет години и съвсем е бил забравил ония проблеми. Е — погледна часовника си Закшевски, — аз трябва да тръгвам. Ще се постарая да ти звънна утре. Около два. Може вече да съм научил нещо.

IX.

КЪДЕ Е ЦИАНКАЛИЯТ?

— Забравих да ви кажа, поручик — каза полковник Немирох, — че извиках за днес Кристина Яшенчакова. Сам ми позвъни и професор Анджей Бадович.

— Показания ли искаше да даде?

— Не. С кисел, глас попита още колко месеца трябва да клечи във Варшава и дали милицията ще му даде командировка и ще покрие разходите за храна и хотел.

— А вие какво му отговорихте, другарю полковник?

— Че явно в столицата му харесва, щом не бърза да ни посети. А ние нямаме намерение да плащаме за чуждите удоволствия. Другите, които държаха на това, отдавна ни посетиха, уредиха си работата и дори заминаха за чужбина. Ако професорът обаче чака официална покана, ще я получи, когато му дойде редът.

— Омекна ли след това?

— Каза, че е готов да се яви дори веднага. Извиках го в десет часа. Яшенчакова ще дойде в дванадесет. Ще ги разпитаме двамата с вас.

— Защо не извикахте и доктора?

— Нека поомекне още. Засега установихме, че той е имал най-сериозни причини да убие Лехнович. Да направиш някого за смях, е най-добрият начин да го направиш свой смъртен враг. А Лехнович е направил доктора за смях по гаден начин. Дори ако казаното от Бовери за Яшенчакова не е вярно, мотивът за отмъщението си остава.

— Оттогава е минало много време. Цялото произшествие се е изтрило от паметта на хората.

— А от сърцето на доктора?

— Не знам — призна искрено Роман Межейевски.

— В нашето разследване оставихме без внимание един въпрос — добави полковникът. — Бързо трябва да се заемете с него, поручик.

— Какъв е той?

— Отровата. Нали цианкалийт не се намира на улицата, нито се продава в първата срещната парфюмерия.

— Мислих за това — отговори поручикът, — но работата ми изглежда проста. Двамата Войчеховски са химици. В сутерена на къщата си имат добре обзаведена лаборатория. Наистина един мой познат химик ми обясни, че за големите открития са необходими огромни лаборатории, десетки лаборанти и специална апаратура, но за произвеждане на четвърт грам цианкалий лабораторията на Войчеховски е предостатъчна. Същата възможност е имал и професор Бадович, а вероятно и господин Лепато, нашият полски англичанин.

— От последния вече се отказахме. Остава ни петорка евентуални отровители: Янина и Леонард Потурицки, семейство Яшенчакови и госпожа Бовери.

— Актрисата е май прекалено глупава за това.

— Ако следователят я смята за глупава, това означава, че е умна. А дали тя е отровителката, ще видим. Засега не е нужно да проверяваме дали е имала достъп до отровата. Би могла да я получи от Лехнович.

— От Лехнович ли?

— Защо пък не? И той е бил химик. Производството на цианкалий не е било за него нито тайна, нито проблем.

— Но той не би й дал такава отрова.

— Защо? Можела е да измисли някаква историйка — например, че й трябва отрова за плъхове. Би могла да употреби част от нея по прякото й предназначение, а останалото да прибере за своя годеник. В тая игра трябва да имаме предвид всяка евентуалност.

— Ще проверя.

— Добре. А сега се пригответе да протоколираш. Наближава десет, професорът ей сега ще дойде.

Професор Бадович беше зъл само по телефона. В управлението дойде мек като памук. Вече не споменаваше за разходите или че се налага да се върне в Шльонск. Съобщил личните си данни с тих, спокоен глас, който обаче само отчасти прикриваше възбудата му.

— Господин професор, вие вече дадохте показания. За съжаление, както и в другите протоколи, и във вашите изявления открихме известни неточности — започна разпита полковникът. — Сега искаме да ви дадем възможност да доизясните предишните си

показания. Сам разбирате, разследването на убийство е сериозна работа. Край на шегите. Тъй че слушам ви, господин професор.

— По най-важните пунктове показанията ми напълно отговарят на истината — заоправдава се Бадович. — Потвърждавам ги изцяло. Играех на друга маса и слушах откъслечно разправията. Когато отидох в съседната стая, Лехнович вече беше мъртъв или издъхваше.

— А останалото?

— Какво останало? Че съм казал добри думи за господин Лехнович ли? Така е прието. За мъртвите или добро, или нищо. Господине, да сте чели поне един некролог, в който вместо „непрежалимият, най-скъп, ценен и самоотвержен работник, благороден човек“, да е било написано „със задоволство съобщаваме за смъртта на ХУ, най-сетне се отървахме от този мързеливец и скандалджия“? Или: „Отдъхнах си с облекчение след смъртта на съпруга си, този пияница — съпругата...“

Само като си представи такъв некролог, поручикът едва не се разсмя на глас. А полковникът разбра, че си има работа с опасен противник. Затова нападна остро:

— Много добре знаете, че при убийство тези условности не са задължителни.

— Когато давах първите си показания — усмихна се професорът, — бях под влиянието на един известен кардиолог, който ни увери, че смъртта на Лехнович е резултат от класически инфаркт. Нямах никакви основания да се съмнявам в мнението на лекаря. Вероятно не мислите, че от самото начало съм знаел истината? Нея е знаел само убиецът. Надявам се, не ме подозирате?

— Заподозрени са всички, които са били в дома на професор Войчеховски. И вие сте имали сериозни причини да отровите Лехнович — блъфтира полковникът.

Професорът не загуби самообладание.

— Това, че знаете за нашата афера, ми облекчава положението. Не отричам, доцентът ми направи първокласна свинщина. Но това не е достатъчен повод за убийство. Най-много е повод да пернеш подлеца по мутрата или да го изобличиш пред президиума на ПАН. В края на краищата загубих само петнадесетина хиляди злоти.

— От практиката си сме научили, че хората убиват и за много по-малки суми. А вашата репутация на учен? — продължи Немирох.

— Аз си очистих репутацията. За щастие имах писмени доказателства, че съм бил подведен. Тъкмо Лехнович, това „изгряващо светило на полската химия“, беше онзи, който щеше да излезе от тази афера със сериозно опетнена репутация.

— Жаждата за отмъщение често заглушава разума.

— Не съм от хората, които лесно си губят разсъдъка.

— Ако обичате, разкажете подробно за аферата — предложи полковникът.

— Защо, след като ви е известна?

— Известна ни е, но не от вашите уста. Освен това смятам, че тя трябва да фигурира в протокола.

— Щом желаете — съгласи се Бадович. — Шльонската политехника сътрудничи с много промишлени предприятия. Разработваме различни теми, които ни възлагат. Между другото работим и с Химическия завод в Освиенцим. ВУЗ-ът представя сметка за извършената изследователска работа, а хората, които участвуват в нея, получават допълнително и други възнаграждения и премии. Често получават възнаграждение и пряко от предприятието. Използват се различни форми на възнаграждение. Но всеки би искал да има допълнителни доходи.

— Естествено — потвърди Межейевски.

— Преди половин година получихме, исках да кажа, моят колектив получи, една поръчка от Химическия завод в Освиенцим. Сериозна и преди всичко интересна работа. Няма да се впускам в подробности относно същността ѝ, понеже тя не е свързана с разследването. Освен това става дума за тясно специализирани проблеми. Решаването на възложената задача би ни отнело цяла година, ако не и повече. Предприятието бързаше, а и ние бяхме заинтересувани да открием крайната формула възможно най-бързо. Знаех, че във Варшава, в Химическия институт на ПАН, се изследва подобен проблем, като над него работи доцент Лехнович със сътрудниците си.

— Също за Освиенцим ли?

— Не. Те го разработваха за Долни Бжег или за друго предприятие, не съм сигурен за кое, не се интересувах. Важното е, че предложих на доцента съвместна работа и размяна на резултатите от експериментите. Някои експерименти щяхме да правим ние в

Шльонск, а други — те във Варшава. По този начин и ние, и те избягахме излишната работа, както и дублирането на едни и същи експерименти. Разбира се, разкрихме на онези от ПАН каква е нашата тема, те също ни представиха насоките на своите изследвания. Различаваше се най-много една четвърт от работата. Другите задачи съвпадаха. Няма нужда да ви обяснявам, господин полковник, какво огромно съкращаване на сроковете означаваше това.

— Най-малко наполовина — потвърди Немирох.

— Може би не точно наполовина, но все пак значително. Ние лоялно предадохме резултатите от изследванията си във Варшава, а те ни изпратиха своите. Резултатът беше страхотен провал! Всичко се обърна с краката нагоре. При пробната серия заводът понесе големи загуби, защото крайният продукт ставаше само за боклука. Дирекцията на завода не само отказа да ни плати за нашия труд, но и ни обвини, че сме си свършили работата некачествено. Когато започнахме да проучваме нещата от самото начало, разбрахме, че Варшава ни е дала неверни данни от своите опити.

— Ама че свинщина! — отбеляза полковникът.

— И още каква! Нещо повече — като знаел, че нашата работа ще има отрицателен резултат, Лехнович предложил на завода той да поеме цялата задача. Обещавал, че ще реши проблема в кратък срок — само за няколко месеца. Дирекцията била затруднена, от горе настоявали бързо да се пусне новата номенклатура. И тя се съгласила. А Лехнович взел нашите данни, добавил своите, истинските, естествено, и така сложи в джоба си кръгличка сума, да не говорим за рекламата, която си направи, използвайки случая. Шльонската политехника бе работила осем месеца и се провали напълно, а „изгряващата звезда на полската химия“ преодоля всички трудности само за шест месеца.

— Вие сигурно сте реагирали, както заслужава?

— Тая свиня се измъкна с лъжата, че машинописката ни била изпратила по погрешка неверни данни. При това се беше изхитрил да не постави никъде подписа си. Придружителното писмо беше подписано от административния директор, който е без техническо образование. Цялата афера беше подработена безпогрешно. В писмото с извиненията не липсваха „изрази на съжаление“ и пояснение, че „виновничката за недоглеждането е строго наказана“. А аз трябваше да се срамя, че не бях успял да реша един наистина трудоемък, но по

принцип лесен проблем. И колегите ми се сърдеха, защото Химическият завод от Освиенцим прекъсна сътрудничеството си с нас за известно време.

— При първия разпит сте споменали, че сте имали уговорена среща с Лехнович в понеделник.

— Отдавна исках да говоря с него. Но той винаги се измъкваше като змиорка. Знаем, че е проверявал списъците с участниците в различни конгреси и симпозиуми. Щом видел някъде името Бадович, не се появяваше. Когато научавал, че съм във Варшава, предвидливо заминавал за другия край на Полша. У Войчеховски най-после го хванах и го заплаших, че ако не се срещне с мене в понеделник, при първия удобен случай публично ще го прасна по мутрата.

— За какво искахте да говорите с него?

— По въпроса за удовлетворението. Не само лично за мене, но и за цялото наше учебно заведение. Исках официално признание, че сме били заблудени, като са им били изпратени неверни данни. Да ни се извини в специализирания печат и да изпрати до дирекцията на Химическия завод в Освиенцим декларация, че вината за некачествената продукция е на Химическия институт при ПАН, а не на Шльонската политехника.

— Мислите ли, че Лехнович би приел да си посипе главата с пепел?

— Нося писмо от нашия ректор, който го заплашва, че ще постави въпроса пред президиума на ПАН и дори ще заведе дело в съда. Там не би могъл да стовари вината върху машинописката. Заповядайте, това е писмото от политехниката.

Професорът подаде писмото на полковника, той го прочете и му го върна.

— Лехнович вероятно добре е пресметнал всичко — продължи Бадович. — В края на краищата ние му давахме възможност да излезе с чест от аферата. Не го обвинявахме в умишлена недоброръчност, макар че за никой от нас злонамереността на доцента не подлежи на съмнение. Не настоявахме да върне парите, които беше взел за нашата работа. Малко вероятно е, че дирекцията на Химическия завод в Освиенцим би завела дело срещу него за връщане на загубите от некачествената продукция. Предприятието разполага с известни суми

за „понесен риск“ и не би искало да влиза в спор с Полската академия на науките.

— Но по този начин репутацията на Лехнович ще пострада, нали?

— Още повече би пострадала, ако въпросът стигнеше до президиума на ПАН. А така можеше да разчита, че след година-две всички ще забравят станалото или ще се отнесат към него като към дребна грешка на „младия учен“.

— Не е бил толкова млад. Наближавал е петдесетте.

— Доцентът е винаги млад. Трябва да чака, докато старият професор умре или се пенсионира. Дотогава доцентът е все млад учен. В момента, когато поема катедрата, той е вече прекалено стар за нея. Годишите, през които може да се работи интензивно в научната сфера, са отминали. И обикновено това са загубени за науката години.

— Вие знаехте ли, че Лехнович ще присъствува на бриджа у професора?

— Не само знаех. Като разбрах, че професор Войчеховски си е оправил отношенията с доцента, сам го помолих да ми направи услуга и да покани Лехнович в дома си. Предупредих го само да не му споменава, че аз съм във Варшава.

— Защо?

— Това беше единственият начин да се добера до Лехнович и да го принудя да говори с мене. Ако знаеше, възнамерявам да отида у Войчеховски, сигурно щеше да откаже да дойде на бридж. Достатъчно дълго бях ловувал по следите на този господин, за да опозная добре стила на поведението му. Това беше най-добрият начин да го притисна до стената.

— Професор Войчеховски знаеше ли за вашите пазарлъци?

— Не. Нарочно не му казах, защото можеше да е против моя проект. Освен това, ако се стигнеше до съдебен спор, нашата политехника смяташе да покани Войчеховски за вещо лице по делото.

— Въпреки че Лехнович е бил негов студент?

— Професор Войчеховски е известен със своята почтеност. Дори Лехнович не би посмял да оспори неговото заключение, макар че и на самия Зигмунт той бе направил немалко мръсни номера. Зигмунт много лесно забравя причинените му злини.

— Можете ли да кажете нещо повече по този въпрос?

— Мога да кажа. То само свидетелствува за благородството и великодушието на професор Войчеховски. Както ви е известно, Лехнович беше негов студент и по-късно асистент. При него защити и кандидатска дисертация. Лехнович дължи всичко, което е постигнал, на Войчеховски. И после, когато той вече си създаде име на научен работник, Войчеховски помагаше както може. Беше на негово разположение както със знанията си, така и с резултатите от още непубликуваните свои работи. Вместо да му благодари, Лехнович обвини професора, че дописвал името си към работите на дипломантите и аспирантите си и че използвал в собствените си изследвания труда на студентите и асистентите.

— Сериозно обвинение.

— Много сериозно.

— Беше ли основателно?

— Професорът следи много съвестно работата на всеки от своите ученици. Много пъти не само поправя грешките, но и предлага нови, свои концепции и ги обсъжда с тях. В тези случаи работата е резултат от общи изследвания и Войчеховски има право да я подпише. Впрочем за младите хора това е както чест, така и пътен лист към бъдещата научна кариера. Името на Войчеховски много се цени в научния свят. Блясъкът от неговата слава пада и върху съавтора. Сигурен съм, че никой нито се е обидил, нито е протестирал. Затова пък никога не се е случвало Зигмунт да подпише работа, която само е проверявал. Това не е в стила му.

— А второто обвинение?

— Също толкова абсурдно. При научните изследвания професорът никога не върши всичко сам. Не мете лабораторията, не ходи в склада за необходимите химикали, не отмерва дози и не стои над ретортата, за да следи кога сместа ще достигне съответната температура. Това е работа на лаборантите и студентите, които по този начин усвояват професията на химика. Ученият трябва да очертае насоката на работата, да контролира и проверява резултатите и да присъствува при най-важните опити, които са с принципно значение за избрания проблем. Ако обаче този учен използва резултатите от нечии по-ранни разработки, дължен е лоялно да посочи това в публикацията си. Професор Войчеховски винаги спазваше това изискване.

— Как завърши историята?

— Професорът заплаши, че ще напусне, ако институтският съвет не направи проучване. Проучването го очисти от всички обвинения. Лехнович беше изхвърлен от политехниката. Намърда се в Химическия институт на ПАН и там се хабилитира. Войчеховски скъса всякакви отношения с него.

— Но го е поканил на бридж.

— Зигмунт не е злопаметен. И аз самият бях учуден, когато след пристигането си във Варшава чух от професора само похвали по негов адрес. Направо го попитах. Войчеховски ми обясни, че преди около половин година Лехнович се появил в политехниката. Най-напред публично се извинил на Войчеховски — в присъствието на ректора, като обяснил поведението си със собствената си глупост и разстроените си нерви. После повторил извиненията пред сътрудниците на професора. Поискал също съгласието му да му посвети новия си научен труд, който тъкмо щял да публикува. Войчеховски не само му простил, но и бил дълбоко трогнат. Той винаги е имал слабост към Лехнович, който действително беше най-добрият му ученик. Най-способният.

— А Лехнович?

— Говори се, че оттогава насам се изразявал само със суперлативи за своя „учител“. Предупреждавам, че тази история ми е позната чрез трети лица, тъй като по същото време доцентът бягаше от мене като дявол от тамян. Затова пък мога да потвърдя, че в последната събота доцентът отрупваше Зигмунт с похвали и комплименти.

— Апропо, не забелязахте ли в събота някой от гостите да се държи неестествено? Например да е бил прекалено възбуден или прекалено спокоен?

— Не.

— А какво бихте добавили към разказваното за онази вечер?

— Лесно можеше да се разбере, че компанията у професора, ако не за друго, то заради личността на домакина, би предпочела да не се вдига шум около произшествието. Старанията на доктор Яшенчак в тази насока обаче минаха границата. Това не означава, че го смятам за извършител на престъплението.

— Кажете ми искрено, господин професор, нямате ли от самото начало подозрение, че смъртта не е естествена?

Бадович се поколеба:

— Понеже мразех Лехнович, първо си помислих с известно задоволство, че най-сетне пукна. А когато прочутият кардиолог установи инфаркт, не ми и хрумна да оспорвам диагнозата му.

— Вашата чаша на каква подложка стоеше?

— На лилава. Много добре си спомням, че и госпожа адвокатшата имаше същия цвят.

— Не се ли объркахте?

— Не. Аз пиех коняк, а тя ликьор „Парфе д’амур“, с цвят на денатуриран спирт и аромат на теменужки. И чашата ѝ беше с друга форма. Тясна, висока. Затова подложките ни можеха да бъдат с еднакъв цвят. Помня също, че съпругата на лекаря, Кристина, си избра жълта подложка. Впрочем и тя пиеше ликьор, но друг — ананасов, кубински.

— А професор Войчеховски и съпругата му?

— Госпожа Войчеховска пиеше само вино. Червено, сухо. Май изобщо не използваше подложка, защото питието и чашата ѝ се различаваха от останалите. А цвета на подложката на Зигмунт не помня.

— Цианкалийт леснодостъпен ли е в химическите лаборатории?

Бадович се усмихна:

— Толкова леснодостъпен, колкото и в ботаническите лаборатории, фармацевтичните предприятия или кожарските работилници. Въпреки широко разпространеното мнение тази отрова има твърде разнообразно приложение. И ние имаме цианкалий. Заклучен е в специално шкафче и се води строга отчетност кой, колко и защо взема от него. Можете да проверите, че най-малко от една година не съм използвал в работата си това съединение.

— Ние проверяваме всичко. Наше задължение е.

— Нямам нищо против. Впрочем що се отнася до смъртта на Лехнович, не е нужно да търсите отровата чак в Шльонск. Тя си стои спокойно в химическата лаборатория, която професор Войчеховски е обзавел в сутерена на къщата си.

— Вие видяхте ли този цианкалий?

— Разбира се. Професорът ни показва домашната си лаборатория. По вътрешни стълби се слиза от хола в нея. На една от стените виси

шкафче с голям надпис: „Внимание! Отрова!“ В него има цяла колекция от всевъзможни бурканчета и бутилчици. Най-отгоре видях бурканче с ръчно написан етикет „цианкалий“ и в скоби KCN. Бурканчето беше изпразнено наполовина. Остатъкът е достатъчен, за да се изтрови цяло Катовице.

— Шкафчето заключено ли беше?

— Май да, но ключът беше в ключалката. Шкафчето обаче е поставено много високо. Дори такъв висок мъж като Зигмунт не би могъл да го достигне, без да стъпи на стол.

— Сутеренът чак толкова ли е висок?

— Професор Войчеховски е строил това помещение специално за химическа лаборатория и не е бил принуден да брои всеки грош. Обясни ни, че е поставил това шкафче толкова високо, за да не може детето да стигне до него, дори ако се качи на стол.

— По време на приема някой слиза ли в лабораторията?

— Най-малко няколко души, и то по няколко пъти. В лабораторията има криогенен апарат. Нещо като хладилна камера, но със значително по-ниски температури, доста под минус дванадесет градуса. Войчеховски си произвеждат в него кубчетата лед за домакински нужди. По време на бриджа професорът и съпругата му слизаха за лед няколко пъти. Лехнович като че ли също донася лед, доктор Яшенчак също. Под претекст, че отива в тоалетната, всеки би могъл да слезе долу и да се снабди с цианкалий. Нали никой никога не държеше под око.

— Така е.

— По време на вечерята — продължи Бадович — адвокатът Потурицки се разприказва за своите новопридобити пеперуди. Много редки екземпляри според него. Обогатили колекцията му, която е може би една от най-богатите частни колекции в цялата страна. Хоби на адвоката е ентомологията. Ентомологът също използва цианкалий при отравянето на насекомите. Не мисля, че за един лекар е трудно да си достави цианкалий. При следването си лекарите се запознават с основите на химията, а тази отрова лесно може да се произведе дори в домашни условия. Другите калиеви соли са достъпни във всяка аптека. Достатъчно е да си напишеш рецепта. Казвам го единствено за да не подозирате само нас, химиците, господин полковник, в извършване на престъплението. Без да надзърта в лабораторията на Войчеховски,

всяко от присъстващите в дома му лица е могло да се снабди с отрова. Всеки би могъл и да я използва, тъй като всеки можеше да отиде до барчето, докато другите бяха увлечени в играта, и незабелязано да сипе отрова в чашата на Лехнович.

— Но кой го е направил?

— Ваша работа е да откриете убиеца. Желая ви успех, господа, макар че, както вече казах, няма да пролея и сълза за тази смърт. Що се отнася до мене, казах ви всичко, което знаех. Ще се радвам, ако то ви помогне с нещо.

Полковник Немирох благодари на професора за „този път искрените показания“ и го помоли да спази формалността, като подпише протокола. Бадович прочете внимателно машинописния текст, написан от поручик Межейевски, и предложи поправки на няколко места. После сложи подписа си на документа.

— Още дълго ли трябва да остана във Варшава? — попита.

— Както искате, може и само до първия влак за Катовице. При необходимост ние ще ви открием в Шльонск. Ако смятате обаче да заминавате някъде за по-дълго, уведомете ни, ако обичате, и оставете новия си адрес.

— Нямам намерение да заминавам. — Бадович се сбогува и излезе от кабинета.

— Колкото повече хора разпитваме, толкова повече кръгът на заподозрените се разширява. Първоначално изключвахме Бадович, а сега се оказва, че и той е имал повод да се отърве от Лехнович.

— Това, което научаваме от хората, събрали се в събота на бридж у Войчеховски, става все по-интересно — отбеляза Немирох. — Хвърля светлина както върху жертвата, така и върху останалите бриджори, само че все така не дава отговор на двата основни въпроса: кой и защо?

— За мене засега най-подозрителен е доктор Яшенчак.

— Защо? Понеже е искал да замаже работата ли? Възможно е всеки друг на негово място да би постъпил точно така.

— Не това искам да кажа. Яшенчак е имал не един, а два повода да види сметката на Лехнович. Първият е опозоряването му в оня процес за оспорване на бащинство. Вторият — ревността. Може би Яшенчакова все още изпитва симпатия, че и чувства към своя бивш съпруг? Беше на погребението и дори посегна няколко пъти към

кърпичката, за да изтрие дискретно сълзите си. Госпожа Кристина беше най-разстроеният човек там.

X.

ОЩЕ ЕДИН ЗАПОДОЗРЯН

За разлика от Мариола Бовери госпожа Кристина Яшенчакова дойде в милицията петнадесет минути преди уречения час. Беше уплашена. Седна мълчаливо на посоченото ѝ място. Съобщи личните си данни с толкова тих глас, че Роман Межейевски трябваше да задава по два пъти един и същи въпрос.

— Собствено и фамилно име?

— Кристина Яшенчак.

— Бащино име?

— Ковалска.

— Година на раждане?

— Седми септември хиляда деветстотин тридесет и пета година.

— Месторождение?

— Шедлце.

— Образование?

— Инженер-химик, магистър.

— Месторабота?

— Кооперация „Собол“.

— Това кооперация за ушиване на кожени дрехи ли е?

— Не, за щавене на кожи.

— Деца?

— Две — син и дъщеря.

— Чии са тези деца?

— Как смееете! — Яшенчакова стана пурпурна от гняв.

— Питам ви, защото продължавате да укривате, че преди доктор Яшенчак сте имали друг съпруг. А децата могат да бъдат от различни бракове.

— Преди това бях съпруга на Станислав Лехнович. Нямам деца от брака си с него. Ако имате предвид процеса за оспорване на бащинство, това беше подла клевета на Лехнович, който беше решил да се забавлява за наша сметка.

— Работили сте в болница? Като каква?

— Медицинска сестра.

— Преди малко казахте, че сте инженер-химик.

— След гимназията не можах да вляза в политехниката и завърших едногодишен курс за медицински сестри. Тогава имаше такива курсове, след средно образование. Накрая се държеше изпит и се получаваше диплома за медицинска сестра. Когато се разделих с Лехнович, бях студентка по химия, в трети курс. Останах съвсем без средства, защото благодарение на действията на моя бивш съпруг дори не ми дадоха стипендия. Затова прекъснах следването и отидох да работя в болница. След като се омъжих за доктор Яшенчак, продължих да следвам и завърших химия във Варшавската политехника.

— От вас информацията трябва да се тегли като кофа от много дълбок кладенец. Наистина ли допускахте, че ние не знаем нищо, че нищо не разбираме? Много се лъжете.

Кристина Яшенчакова пак почервеня. Очите и се насълзиха.

— Странно ли е, че не обичам да се връщам към онези години? Тогава преглътнах много унижения, гаври и мизерия.

— Защо се разведохте с Лехнович?

— Сигурно му бях омръзнала. Бях младо, наплашено същество, объркано, след като беше дошло в столицата от малкото градче, каквото беше разрушеният от войната Шедлце. А у Стах все повече зрееше убеждението, че за по-нататъшната му кариера му е нужна представителна съпруга. Вместо обаче да се разделим като хората, Лехнович устрои представление. Един ден, се готвех с мой колега за изпит. Често учехме заедно вкъщи. Лехнович нахълта, направи скандал, че му изневерявам, изхвърли ме от дома, заключи вратата и повече не видях дори личните си вещи. Твърдеше, че всичките ги бил купил със свои пари.

— Можели сте да се оплачете в милицията.

— Бях млада и глупава. На двадесет и една години. Съвсем се бях объркала. Нямах кой да ми помогне или посъветва. Няколко седмици преспивах у разни колежки, докато накрая, принудена от глада, започнах тази работа в болницата, където ми позволиха да живея в стаичката за дежурните. Две години по-късно Лехнович устрои ново представление, този път за цяла Варшава, като започна дело за оспорване на бащинство.

— И все пак вие отидохте на погребението и май бяхте единственият човек, който пророни сълза над гроба му.

— Това доказва само, че и до днес не съм поумняла.

— Принуден съм да ви задам още един недискретен въпрос. Лехнович е разправял нашироко, че е достатъчно „да ви свирне“, както той се е изразявал, и вие веднага сте щели да се върнете при него.

Кристина пламна за трети път.

— В това се проявява целият Лехнович. Фуклюо и самохвалко. Възможно е днес да отговарям на неговите представи за „представителна съпруга“. Навярно при разследването сте разбрали, господине, що за човек беше мъртвият? Колко струваха неговите изказвания и твърдения? Този човек можеше всичко — разбира се, според собственото му мнение. Всички му се подмазвали, всички дължали всичко на него. Всяка жена само чакала да ѝ кимне, за да му стане любовница. Способен беше да опетни репутацията на коя да е жена, дори на непозната. Сигурно знаете за хвалбите му, че синът на Войчеховски е от него, а достатъчно е да погледнеш момчето, за да видиш, че е одрало кожата на професора. Но това не попречи на Лехнович да очерни Елжбета.

— Професорът знаеше ли за тези клюки?

— Елжбета беше готова да реагира остро, а Зигмунт почти не им обърна внимание. Както се убедих, Войчеховски не само е простил на Лехнович всички извършени от него безобразия, но и дори е започнал пак да го приема в дома си. Жалко само, че не предупреди за това приятелите си. Нямахме да отидем на съботното събиране у тях и щяхме да си спестим последвалите неприятности.

— При щавенето на кожи използва ли се цианкалий?

— Разбирам накъде биете. При щавенето на някои видове кожи наистина се използва цианкалий, но в много слаба концентрация. Отровата, която се прилага в нашата кооперация, за всеки случай се смесва с много сол, обикновена сол, още в съда, в който се съхранява. Дори ако някой приеме по погрешка от тази смес, няма да настъпи незабавна смърт, а само отравяне, следователно пострадалият може да бъде спасен. Освен това нашите запаси от цианкалий се пазят под ключ и се раздават под строг контрол. В кооперацията ни не е имало нито един случай на отравяне. Не, ако аз бях искала да отровя Лехнович, не бих могла да си послужа с отровата от кооперацията. По-

скоро бих я взела от шкафчето на Войчеховски. Вие сигурно знаете, че Зигмунт има в дома си великолепно обзаведена лаборатория, където не липсва и цианкалий. Предполагам обаче, че и цианкалият на професора не е послужил за отравянето на Стах на оня свят. Той си стои от години на най-горния рафт на шкафчето. Отровата вероятно е изветряла. А използваната в събота сигурно е била съвсем прясна, защото подействува светкавично.

— Така ли мислите? Нали ефектът зависи от количеството на отровата, с която си е послужил убиецът? Би могъл да сипе повече от онази, изветрялата. Резултатът би бил същият.

— Не е толкова просто. Цианкалият изветрява, или, казано с езика на специалистите, окислява се. Тогава се получава калиев карбонат, а това съединение се разтваря значително по-трудно във вода и още по-трудно — в алкохол. В такъв случай по дъното на чашата би останала бяла утайка, а самата течност би помътняла малко. Пак би била отровна, но промяната в гъстотата ѝ ще личи. Убиецът не би рискувал така. Затова пък чистият, пресен цианкалий се разтваря в алкохола мигновено, без да променя вида му. Бих ви посъветвала все пак да направите анализ на цианкалия в лабораторията на професора. Това ще помогне да бъде изключен Войчеховски от кръга на заподозрените. — Като заговори по професионални въпроси, госпожа Кристина се освободи от предишното си стеснение.

— Бихте станали нелож следовател — усмихна се полковник Адам Немирох.

— Химията е точна наука. Развива логичното мислене.

— Сигурно сте размишлявали върху убийството на Лехнович. При вашия логичен ум сигурно сте стигнали до известни изводи. Според вас какъв е бил мотивът за престъплението?

— Отмъщение.

— Въпреки общоприетото мнение статистиките на престъпленията показват, че отмъщението много рядко е мотив за убийство. Най-често се срещат мотиви от материален характер, после се нареждат убийствата при сбиване. В статистиката отмъщението е едва на четвърто място. Защо смятате този мотив за най-важен?

— С оглед на хората, които се бяха събрали тогава на улица Президентска.

— Как да ви разбирам?

— Сред тях нямаше нито един, с изключение може би на професора от Англия, комуто Лехнович да не е причинил по-голямо или по-малко зло. Едно от тези осем или девет лица би могло да реши, че само смъртта на доцента ще му даде удовлетворение за причинените неприятности. И тъкмо тази комбинация от хора е придала смелост на престъпника да осъществи плана си — така лесно би могъл да укрие деянието си. Ако само един човек от тези деветима имаше причина да мрази Лехнович, той щеше да е единственият заподозрян. А така заподозрени са всички, включително и аз.

— Вашият съпруг също.

— Витолд не е способен хладнокръвно да замисли убийство. Макар че онези истории много ни засегнаха, най-вече него, те бяха преди шестнадесет години. Синът ни, причината за онзи процес, догодина завършва гимназия. И делото, и отмъщението са загубили давност.

— Реакциите на човешката психика са различни — намеси се Межейевски.

— Така е — съгласи се Яшенчакова. — Но аз и съпругът ми имаме един аргумент, който свидетелства за нашата невинност.

— Какъв е той?

— Когато в събота отивахме на бриджа, нито Витолд, нито аз предполагахме, че у Войчеховски ще заварим Лехнович. Не е бил там поне от десет години. Като знаеше добре нашите отношения, професорът никога не ни канеше заедно. Впрочем това е разбираемо и лесно може да се провери. Не бихме отишли, ако знаехме, че моят бивш съпруг ще бъде там.

— В разсъжденията си допускате две грешки — каза полковникът.

— Какви грешки?

— Първо, вие пренебрегвате втората причина, която би могла да тласне съпруга ви към престъпление.

— Коя е тя? — прекъсна го Кристина.

— Ревността. Доктор Яшенчак е просто болезнено ревнив към красивата си съпруга.

— Съжалявам, че не чувам този комплимент при по-приятни обстоятелства. Всеки мъж си е малко ревнив. Изглежда, ревността е

задължителен атрибут на любовта. Но Витолд знае, че аз никога не съм дала и най-малък повод за ревност, а още по-малко може да я свързва с особата на Лехнович.

— Ревността е сляпа и в статистиките на престъпленията заема по-предно място от отмъщението. Аргументите ви лесно могат да бъдат оборени. Какво от това, че не сте знаели за присъствието на Лехнович на бриджа? Достатъчно е било в дома на Войчеховски да вземете решение да го убие. Всеки е можел да слезе долу и да вземе от цианкалия. Всички, дори професорът от Шльонск, който е посетил Войчеховски за първи път, са знаели, че в лабораторията има от тази отрова.

— Разсъжденията ви са правилни — при условие, че цианкалият не е окислен. А това трябва да се провери.

— Би могъл да бъде и окислен. Всички твърдят в един глас, че онзи следобед Лехнович е бил нервен. В това състояние може и да не е забелязал, че питието му е леко потъмняло, а на дъното му има утайка.

Яшенчакова замълча.

— Кълна се в децата си — рече тя след малко, — че нито аз, нито Витолд сме убийци.

— Госпожо Кристина — поклати глава полковникът, ако знаехте колко клетви са изричани в тази стая! Лъжливи! Бих искал да сте казали истината, ние обаче не вярваме нито на клетви, нито на увещания. Наше задължение е да проверяваме достоверността на показанията.

— Не се боя от това. Знаем, че и двамата сме невинни.

— А кой е виновен според вас?

— Потурицки.

— Тъй ли? И защо?

— Той като че ли е имал най-сериозна причина за отмъщение.

— Обосновете се, ако обичате.

— Чувала съм от Стах. По едно време се хвалеше с това. После започна да отрича.

— Слушаме ви.

— Лехнович и Потурицки са били съученици. Познавали са се отпреди войната. След войната също учили заедно и заедно си взели матурата. После Потурицки започнал да следва право, а Лехнович постъпил в Химическия факултет на Варшавската политехника. По

онова време, непосредствено след войната, били задължителни така наречените „персонални анкети“. В графата „произход“ на своята анкета за университета Потурицки написал „селски“. Донякъде това отговаряло на истината, понеже бащата на Потурицки имал селскостопанско образование. Потурицки, които някога имали графска титла, след Първата световна война притежавали огромни имения в Украйна. След войната в границите на тогавашна Полша, и по-точно в района на Волин, останала само част от богатството им, но и така тази част възлизала на около две хиляди хектара.

— Значи не селянин, а помещчик — засмя се полковникът.

— Именно. Лехнович знаел какъв е произходът на съученика му. Преди войната прекарал веднъж или два пъти ваканцията в тяхно имение по покана на родителите на приятеля си. Когато Леонард Потурицки бил студент в трети курс, Лехнович, тогава активист на една младежка организация, извадил на бял свят този въпрос. Потурицки бил изхвърлен от организацията и по нейно предложение, в което Лехнович също имал пръст, бил изключен от университета. Последствията били плачевни за цялото семейство. Старият Потурицки, бащата на Леонард, също бил уволнен от Министерството на селското стопанство, където работел. Вие сигурно помните онзи период на „грешки и извращения“, господин полковник?

Немирох не отговори, а Яшенчакова продължи:

— Младият Потурицки работил пет години като кондуктор в трамваите. Това била единствената работа, която успял да получи. Майка му изкарвала някой и друг грош с шев, а старият граф търгувал с дреболии на битпазара „Ружички“. Чак след октомври хиляда деветстотин петдесет и шеста година Потурицки могъл да се върне в университета, а баща му — в селскостопанското ведомство.

— Защо Лехнович е решил да отмъщава на своя съученик?

— Не е било отмъщение. Където и да беше, Лехнович се стремеше да изпъкне и да заеме ръководен пост. Непременно трябваше да бъде „не кой да е“. И в младежката организация искал да играе главна роля. Смятал, че чрез доноса срещу своя приятел ще се издигне в очите на ръководството ѝ и ще се придвижи поне едно стъпало по-горе в нейната йерархия. Предполагам, че Лехнович е написал много подобни доноси срещу колегите и приятелите си. После, когато времената се промениха, се опитваше, макар и безуспешно, да се

добере до архивите на закритата организация и да си прибере „литературната продукция“. Вече не се хвалеше с нея. Но хората помнеха.

— Не сте последователна. Вашите конфликти с Лехнович според вас са загубили давност, понеже са стара и отминала история отпреди шестнадесет години. А смятате, че причиненото на Потурицки зло би могло да бъде повод за убийство двадесет години по-късно? Какво излиза?

Яшенчакова се обърка, но продължи да защитава становището си:

— Много просто. Нас Лехнович ни направи за смях. Без други последствия. Витолд е твърде известен лекар и подобен процес не може да му навреди професионално. Тогава аз още следвах в политехниката и ироничните усмивчици на колежките бяха най-голямата ми неприятност. За това пък Потурицки, не само Леонард, а цялото семейство са почувствували много по-болезнено последствията от интригите на Лехнович. Баща му е бил изхвърлен от добра служба. Синът — от университета. От имението във Волин те не бяха взели нищо, а всичко, което са притежавали във Варшава, беше изгоряло по време на въстанието. Трябваше да продават билети в трамвая, за да преживяват.

— Хиляди хора са го вършили преди граф Потурицки. Беше време, когато да се получи и такава работа беше непостижима мечта за безработните. Какво от това, че един млад човек се е запознал с тежкия, но честен труд?

— Но е загубил пет години, докато се върне в университета.

— Все пак го е завършил. Макар и неприятна, онази история не му е провалила живота. Днес е ценен адвокат, а баща му, доколкото ни е известно, има добра пенсия, заслужена с добросъвестен труд. Потурицки са възстановили предвоенната си къща в квартал Жолибож и цялото семейство си живее там спокойно.

— Истина е, Леонард Потурицки обаче е отмъстителен и злопаметен човек. Самият той веднъж разправяше, че и досега не си говори с един свой съученик, с когото са се скарали като дванадесетгодишни. Такъв като него не забравя причинените му злини и след десетки години. Преди това не е имал удобен случай да си отмъсти на Лехнович.

— А цианкалия си е носил в джобчето двадесет години, за всеки случай. Току-виж, открил се удобен момент — подигра се полковникът.

— По много странен начин защитавате своя приятел, господин полковник. — Този път Кристина Яшенчакова улучи право в целта. Полковникът видимо се обърка. Не можеше да отрече, че се познава отблизо с адвокатата, говореха си на „ти“.

— Не защитавам и не обвинявам никого. Разследвам случая и разглеждам всички възможности.

— Цианкалият в сутерена на Войчеховски беше еднакво леснодостъпен както за моя съпруг, така и за Потурицки.

— Бил е достъпен за всички, поканени на бридж. Когато сте разглеждали лабораторията, всички са видели бързодействащите отрови в шкафчето. Признавам, че този цианкалий ни усложнява работата. Бих предпочел да го е нямало там. Още днес ще изпратим бурканчето за изследване. Засега да приключим с този въпрос. Искам да ви помоля за още няколко разяснения, госпожо...

— Стига да мога...

— Какво пихте вие на този прием?

— На вечерята имаше — по избор — „Златна есен“ и „Старка“. На масата бяха и бутилки с „Житня“ и „Виборова“. Аз изпих една чашка „Старка“ и май две чаши „Златна есен“.

— Интересува ме алкохолът по време на играта.

— С кафето и след това пиех ананасов ликьор. А по-точно близвах през цялото време от една и съща чаша.

— А другите?

— Янка Потурицка също пиеше ликьор, лилав на цвят. Елжбета Войчеховска, както винаги, червено вино „Егри Бикавер“. Тя не пие нищо друго. Мъжете — коняк. Но кой каква марка, не знам. На барчето имаше различни марки коняк. Всеки си наливаше какъвто предпочита.

— Много ли се пи?

— Преди вечерята доста. А и с кафето, и в началото на играта. По време на вечерята мъжете не се ограничаваха, а после на тяхно разположение бяха различни газирани напитки, кока-кола и плодови сокове.

— Донесени от хладилника ли?

— Не. Ледът беше в съдинка на барчето. От време на време Еля, професорът или някой от гостите, който в момента не играеше, попълваше запасите с лед от лабораторията, където има специална хладилна апаратура.

— Помните ли кой слиза за лед?

— Войчеховски и жена му — със сигурност. Също Лехнович. И може би госпожа Бовери. Да, госпожа Бовери също слиза долу. Лепато, който тогава беше мор, предложи да ѝ помогне. Слязоха долу и останаха там доста дълго — добави злобничко Кристина.

— А семейство Потурицки?

— Не съм видяла. Витолд със сигурност не е слизал.

— Помните ли какъв беше цветът на подложката, върху която стоеше вашата чаша?

— Да. Жълт.

— А другите гости какви цветове си избраха?

— Потурицки зелен. Той винаги си избира зелена подложка. Казва, че му е най-лесно да я запомни, защото е с цвета на адвокатските тоги. Бадович и Потурицка имаха лилави подложки. Цветът отговаряше на цвета на Янкиния ликьор. А Бадович пиеше коняк в чаша с друга форма, тъй че нямаше опасност да си объркат чашите. Еля оставяше чашата си направо на барчето.

— А другите?

— Доколкото си спомням, Зигмунт Войчеховски имаше под чашата си розова подложка. Останалите гости играеха на другата маса. Там вероятно също са пиели едно-друго, но не знам как са означили чашите си.

— Чухте ли разправията?

— Откъслечно — обясни Яшенчакова. — Първо Витолд със силен глас обяви голям шлем на пики. После някой контрира, а всички останали пасуваха. Това заинтересува и нас. Любопитно ни беше как ще завърши разиграването. Лехнович, който седеше до мене и не играеше, бързо стана и отиде в съседната стая. След малко го чух да дава съвети на Витолд, макар че никой не го беше молил. Настъпи все по-остра словесна престрелка между Потурицки и доцента. Възхитих се от Витолд, че не реагира с раздражение на нетактичното поведение на Лехнович и изобщо не се обади. Онези двамата се обсипваха с ругатни и професор Войчеховски се опита да ги успокои. Успя да

замаже скандала. Започна да сервира на гостите питиета. И когато вече изглеждаше, че играта ще се нормализира, чух вика на Елжбета и някакъв шум. Захвърлихме картите и изтичахме в другата стая. Лехнович лежеше на дивана и издъхваше. Беше ужасно. Мариола заплака. Тя може да плаче, когато си поиска. Елжбета получи истерична криза. Съвсем не се учудвам, и аз самата едва не припаднах. Витолд най-напред се опита да помогне на болния, но като видя, че няма полза, се зае с дамите. След това дойде „Бърза помощ“ и накрая милицията. Май това е всичко, което мога да кажа.

— Интересно защо така обвиняваше Потурицки — каза поручикът, след като докторшата напусна кабинета на полковник Немирох. — В края на краищата поводът на адвоката да премахне Лехнович е бил толкова важен, колкото и на другите гости у Войчеховски.

— Съвсем ясно е. Цялата тактика на поведение на тази жена има за цел да защити Витолд Яшенчак. Тя смята, че като ни предостави за убиец Потурицки, отвлича вниманието от мъжа си.

— А според вас, другарю полковник?

— Ако държиш да чуеш моето мнение, то е, че все още не сме стигнали до същинската причина за убийството на Лехнович.

— Възможно е — съгласи се Межейевски.

— Не ни върви в това разследване. От самото начало правим грешки. Първо подценихме тази привидно лесна задача, а сега като следствие излизат наяве всички наши недоглеждания. Щом научихме, че е убийство, а не инфаркт, незабавно трябваше да претърсим дома на Войчеховски и да реквизираме цианкалия. И да го дадем за анализ. Съвсем не бих се учудил, ако отровата вече е изчезнала от шкафчето. Ромек, отиди веднага у Войчеховски и да не се връщаш без това бурканче.

— А ако го няма?

— Ще търсим следи от него. Ще преровим цялата къща. При положение, че бурканчето е изчезнало, веднага ми се обади по телефона от Войчеховски, за да ти изпратя екип на помощ.

XI. ТРЯБВА ДА ЗАЩИТЯ ЛЕХНОВИЧ

Поручик Межейевски има късмет. Бурканчето си беше на мястото. След трагичните събития в последната събота госпожа Елжбета Войчеховска се чувствуваше зле и си беше взела няколко дни отпуска, така че си беше вкъщи. Химичната веднага се досети защо милицията се интересува от този цианкалий. Предложи на поручика да направи съответната проба в негово присъствие. Макар че не беше съвсем по разпоредбите, Межейевски не виждаше защо да откаже.

В една тумбеста чаша, като онези, от което гостите бяха пили коняк, тя наля алкохол горе-долу до средата. После извади от шкафчето бурканчето с цианкалия и със стъклена лопатка изсипа в чашата около половия чаена лъжичка от отровата.

— Това положително е повече от количеството, с което е бил отровен Лехнович — поясни тя. — И независимо от евентуалното окисляване на цианкалия, този разтвор представлява няколко пъти по-силна смъртоносна доза.

Белият пращец почти веднага се разтвори в коняка. Течността потъмня съвсем леко. На дъното почти не се виждаше утайка, би могла да остане незабелязана.

— Вашият извод? — попита Межейевски.

— Цианкалият се е окислил в незначителна степен. Предполагам, запазил е около деветдесет процента от първоначалните си свойства. Анализът на вашите специалисти ще установи точно колко.

Елжбета изля отровата в мивката и пусна обилно водата. Изми старателно чашата, изплакна я допълнително с някаква течност и пак я изми. Едва след това я изтри със суха кърпа и я прибра в бюфета.

— Какво стана с чашата, от която беше пил доцентът?

— Тогава май падна на килима, но не се счупи. После навярно някой я беше вдигнал и поставил на бюрото. Сутринта, когато се посъвзех, разтребих и измих съдовете. Нали не знаех, че Лехнович е

бил убит. Както и другите, смятах, че е инфаркт. Но добре, че ми напомнихте. За всеки случай ще измия още веднъж всички чаши.

— А може би ще бъде по-добре да вземем всички тези чаши в Кабинета по криминалистика, за да изследват от коя е пил Лехнович?

— Нямам нищо против, но защо? И без това знаете, че е бил отровен с цианкалий, а аз лично съм му поднесла отровата.

— Ще позвъня на полковника. Нека той реши.

Немирох обаче се съгласи с госпожа Войчеховска и изобщо не се разсърди, че тя е направила проба на място. Все пак реши да изпрати остатъка от цианкалия за анализ.

— Вече съм по-добре. Ако ще има втори разпит, нека мине по-скоро. Бих ли могла да дойда в управлението утре сутринта?

— Ще ви чакаме. Ако ви е удобно, заповядайте в десет часа.

Межейевски се върна в Столичното управление чак към четири часа следобед. Там го очакваше съобщението, че го е търсил инженер Закшевски, който го моли да му се обади. Поручикът успя да се свърже с инженера малко преди той да си тръгне от института.

Уговориха си пак среща в „Дануша“.

— Ти винаги объркваш нещата! — каза Закшевски, след като келнерката им сервира кока-кола и се отдалечи.

— Какво имаш предвид?

— Онова изобретяване на нова пластмаса.

— И какво? Не съществува ли?

— Съществува. Но Лехнович никога не е имал нищо общо с него.

— Защо си толкова сигурен?

— Както вече ви казах, сега нашият институт не се занимава с пластмаси. Най-голямо внимание обръщаме на хидрогенизацията на въглерода.

— Защо?

— Ама че си глупав — ядоса се Закшевски. — Това означава получаване на течни горива от въглерода. Между другото — на бензин. Понастоящем целият свят работи върху опростяването и поевтиняването на този процес. Защото въглищата на земното кълбо ще стигнат за хиляди, а нефтът — за десетки години.

— Нека се върнем към пластмасите...

— С тях се занимава Институтът за пластмаси при Варшавската политехника. Там действително се работи върху получаването на нова пластмаса. Говори се, че са постигнати обнадеждаващи, дори сензационни резултати. Лехнович обаче не е имал нищо общо с това. Дори не е знаел за изследванията.

— А кой ги ръководи?

— Изобретателят — защото тук не може да се говори за някакво дребно усъвършенстване на технологията, а за откриване на ново семейство пластмаси — е най-големият специалист в тази област у нас, професор Войчеховски. Разбира се, той не работи сам, а с цял щаб сътрудници — от лаборанти със средно образование до доценти.

— А в какъв стадий е изобретението?

— Откъде да знам? За подобни неща никой не бие барабан. Като че ли лабораторните проби са дали положителен резултат. Но пътят до пробното, а още повече до промишленото производство е дълъг. Може да срещнат непреодолими препятствия.

Закшевски погледна часовника си.

— Трябва да тръгвам. Влакът ми потегля след четвърт час. А ти друг път се информирай по-точно и не създавай на хората излишна работа.

Когато на другия ден докладва на началника си за разговора с инженер Закшевски, за свое най-голямо учудване не чу от него нито дума по въпроса. Затова пък полковникът похвали по-младия си колега, че е поканил за разговор в десет часа Елжбета Войчеховска.

— Добре си направил — рече. — Доволен съм от поредността на разговорите с нашите „подопечни“.

Обадиха се от пропуската, че е дошла Елжбета Войчеховска. Полковникът нареди да я пратят при него. Поздрави учтиво съпругата на професора, посрещна я на вратата и ѝ целуна ръка. Не ѝ посочи стола пред бюрото, а ѝ предложи да заеме едно от креслата до ниската овална масичка. Поръча на секретарката да направи три кафета.

Държането на офицерите изненада Войчеховска. Последния път полковникът направо се бе разкрещял на свидетелите на трагедията у семейство Войчеховски.

— Как се чувствувате, госпожо? — попита я грижливо. — Чух, че сте преживели много тежко това страшно произшествие?

— Продължавам да го преживявам. Все още не мога да приема мисълта, че в моя дом е извършено убийство. Обикновената смърт на някои от гостите ми би била шок за мене. Но сравнително по-малък от кошмарната убеденост, че сред приятелите ти се крие убиец.

— Доцент Лехнович не се е радвал на симпатии — отбеляза Немирох. — Дори напротив.

— Много хора не само не го обичаха, а направо го мразеха.

— Госпожо, кажете ми, защо толкова много държахте да го поканите онзи следобед? Знаели сте великолепно какви са отношенията между познатите ви. Знаели сте, че Потурицки и Яшенчак настръхват само при споменаване на неговото име.

— Нещата не стоят така. Не аз настоявах поканим Стах на бриджа. Както сигурно ви е известно, господа, Лехнович е направил много безобразия на съпруга ми. Впрочем на мене също. Когато се омъжих за Зигмунт, бях студентка последна година. Лехнович започна да плещи разни не особено прилични шеги относно разликата в годините ни, от рода на „старият дядка си купува млада...“. Не укривах и не укривам, че въпреки разликата във възрастта тогава бях лудо влюбена в своя професор. Колежките ми две години ми се подиграваха. Тази любов остана и до днес. Аз съм горда и щастлива, че се омъжих за този човек. Всичко друго е без значение.

— Прекрасно ви разбирам. — Полковникът целуна ръка на Войчеховска.

— По-късно отношенията ни с Лехнович се влошиха. Прекъснахме познанството си, той беше принуден да напусне политехниката. Но Зигмунт винаги е имал слабост към него. Дори по онова време проявяваше интерес към научната му кариера. Преди половин година доцентът направи пълен завой. Пристигнал в политехниката и публично се извинил на съпруга ми, в присъствието на ректора. Не пропусна да се появи и у дома с букет от двадесет и четири рози. Помоли за извинение буквално на колене. И продължаваше при всеки удобен случай да възхвалява Зигмунт, без да забравя и моята скромна особа.

— Такава внезапна промяна? Без ни най-малък повод?

— Да. Зигмунт е много добър човек, а и аз не съм отмъстителна. Затова „връщането на блудния син“ беше прието с радост, а той самият

— с разтворени обятия. В края на краищата съпругът ми винаги го е смятал за най-способния от учениците си, виждаше го свой приемник.

— Но това не обяснява поканата за бридж.

— Като видя промяната у доцента, Зигмунт реши да го сдобри с приятелите си. Много добре му беше известно колко са засегнати Потурицки и Яшенчак. Ако те знаеха, че Лехнович ще бъде у нас, положително нямаше да дойдат. А в същото време са твърде добре възпитани, за да излагат нас и останалите гости на неприятни демонстрации спрямо Лехнович. По тази причина организирахме бриджа на две маси и поканихме хора, които не познавахме дотогава — професорите от Англия и Гливице и госпожа Бовери. Зигмунт е голям оптимист, разчиташе планът му да се увенчае с успех.

— Много рисковано начинание.

— И аз имах резерви, но мъжът ми така се запали от идеята си, че не искаше да чуе за отказ от нея. Накрая отстъпих.

— Сама виждате как завърши това.

— Колко жалко! А всичко се очертаваше добре. Лехнович полагаше старания да се държи чаровно. Правеше комплименти на дамите, тъй че дори Янка спря да се муси, да не говорим за Криша. Тази добра душичка сякаш се радваше, че вижда Стах. Предполагам, че въпреки нанесените обиди тя е запазила добри чувства към него. Но и дума не можеше да става за флирт с бившия съпруг. Кристина е много сериозен човек и прекалено уважава Яшенчак, привързана е към него. А това често означава повече от голяма любов.

— Отдавна ли познавахте Лехнович?

— Когато започнах да следвам, той вече беше асистент в политехниката. Водеше ми упражнения, изпитваше ме на колоквиумите. Професор Войчеховски често му възлагаше да изпитва студентите, като вземаше в кабинета си само двойкарите, за да види все пак дали не ще може да ги подтикне да се стегнат.

— Какво можете да кажете за доцента?

— Трябва да го защитя. Не знам какви показания са дали другите свидетели на трагедията, предполагам обаче, че са оглозгали Стах до кокал. Наричаха го интригант, доносник и дори подлец. Според мене никой не е казал добра дума за него. Права ли съм?

Полковникът се усмихна:

— Сякаш четете протоколите.

— А това не е истина. Всъщност Стах не беше лош човек. Изключително способен. Притежаваше голям педагогически талант. Много начетен, с разностранни интереси. Макар и самоук, рисуваше прекрасно. Беше издал две книги със стихове и разкази. После напълно се отдаде на химията и ѝ се посвети докрай. Погуби го направо безкрайната му амбиция. Трябваше да бъде пръв — навсякъде и винаги. Да се прослави, да изпъкне над другите — това беше девизът му. На всяка цена да направи кариера — дори да върви през трупове, както се казва, ако трябва. Човек с неговите способности и с неговото трудолюбие не можеше да не се издигне. Но Стах не умееше да чака. Искаше незабавно да получи всичко. Когато стана асистент, неговите студенти „бяха длъжни“ да бъдат най-добрите във факултета. За да го постигне, Лехнович неведнъж седеше по цели нощи с нас и ни помагаше да зубрим. Когато станал член на младежка организация, впрочем това е било преди аз да постъпя в политехниката, но събитията са ми известни, той смятал, че трябва да стане член на ръководството ѝ. За да се представи добре в очите на ръководните дейци, започнал да пише доноси за колегите си, без да пощади дори най-добрия си приятел, Потурицки, който някога много му бил помагал. Но за Лехнович нищо не беше важно. Той смазваше без колебание онова, което се изпречваше на пътя му към поставената цел. Целта оправдава средствата — този стар йезуитски принцип служеше за пътеуказател и на моя по-възрастен колега.

— Алчен ли беше за пари?

— Не. Сребролюбец не беше. Напротив, имаше широки пръсти. Харчеше, без да се замисля. Да вземем например госпожа Бовери. Лехнович започна връзката си с нея, защото това задоволяваше суетността му. Годеник, както се казва сега, на красива жена, филмова актриса. По този начин влизаше в снобските среди на интелектуалците. Отрупваше момичето с подаръци. Облече я от глава до пети. Знам тези неща, понеже Стах ме молеше да го придружавам по okazjiоните, за да избираме тоалети за Мариола. А след като постигна целта си, това момиче вече спря да го интересува. Беше решил да скъса с нея.

— А Кристина?

— Беше най-хубавото момиче в политехниката. Беше избрана за „мис“. Да се ожениш за такава красавица, отговаряше на амбициите на

пробивния асистент. Привличаше всички погледи в политехниката. Но Стах бързо се разочарова. Криша беше почтено същество. Родена и израсла в Шедлце, тогава околийско градче край Варшава, където сме родени също Янка и аз, тя беше с манталитета на момиченце от далечната провинция. Не беше подходяща за представителна съпруга на един издигащ се учен.

— Сега тя минава за една от най-елегантните и известни жени в столицата.

— Витолд я направи такава. Лехнович нямаше нито възможност, нито желание за това. Той искаше да получи представителна съпруга наготово. Освен на любов към самия себе си той не е способен на дълбоки чувства. Безжалостно я заряза. А после, като видя, че докторшата блести в салоните на Варшава, сигурно неведнъж е съжалявал.

— Май бил разправял, че е достатъчно пръста си да помръдне, и госпожа Кристина ще се върне при него.

— Ето ви го целия Стах! Сам знаеше, че не е така. Даваше си сметка какво зло е причинил на тази жена и доколко оскърбява Яшенчак, но не се поколеба да пусне тази клевета. Навярно изобщо не е помислил какви последствия могат да имат тези думи. Същото беше и при нашумелия процес за оспорване на бащинство. Лехнович дори не държеше особено да направи доктора за смях. Впрочем те се запознаха у нас, понеже Яшенчак е стар приятел на Зигмунт. Стах просто се опиваше от славата. Стана популярен, защото накара всички да се смеят на разкошния номер, който беше скроил на бившата си съпруга. Желанието да се прочуе доминираше над всичко, дори над здравия разум.

— Имал бил разни историйки със студентки.

— Най-вече самият той разправяше, че момичетата стоят на опашка, за да попаднат в леглото му. Че не може да се отърве от тях.

— А как беше в действителност?

— Мога да говоря само за това, което съм виждала по време на моето следване. Но предупреждавам, че са клюки. Господин полковник, ясно ви е, че има различни момичета. Добродетелни и любовчийки. Влюбени и такива, които „правят бройки“. Да, имаше желаещи да преспят с хубавия асистент. Или наистина им е харесвал, или са смятали, че това е по-лесен и по-приятен начин да си изкарат

колоквиума, отколкото да зубрят по цели седмици един скучен за тях предмет. Стах не беше от мъжете, които се възпротивяват на такива ухажвания. Но инициативата никога не излизаше от него. Впрочем и от тези момичета той изискваше минимум знания — не само креватни, но и по водения от него предмет. Помагаше им да се подготвят. Нали групата на Лехнович трябваше да бъде най-добрата! За него това беше по-важно от прекарана с най-красивото маце нощ. Господа, поговорете с инженерите, които завършиха политехниката по времето, когато Лехнович беше там асистент и по-късно старши асистент. Всеки ще ви каже, че най-добре е овладял предметите, които Стах е преподавал или по които е водил упражнения. Ако някой не знаеше нещо, ако му беше трудно да се справи с някой дял на химията, Лехнович не жалеше времето си. Занимаваше се с него отделно.

— Но е имал врагове.

— Бих казала дори — засмя се госпожа Войчеховска, — че той притежаваше изключителна способност сам да си създава врагове. Например: еди-кой си завършва политехниката и заема висок пост в промишлеността. Но този някой си някога е имал проблеми с преподавания от Стах предмет и Лехнович е положил много усилия да го подготви. Този човек навярно изпитва благодарност към своя някогашен преподавател. Обаче Стах е в състояние да убие това чувство завинаги с едно изречение, казано публично: „ХУ е много рицарска личност. Много твърда глава. Устроен елементарно и устойчив на наука. Що съм се измъчил с тоя глупак, докато изстискам от него капчица знания. Такъв изключителен тъпак рядко се среща.“ И изпълненият с благодарност човек се превръща в негов смъртен враг. Такива номера бяха нещо обикновено. А после Лехнович се оплакваше, че не го оценяват по достойнство, че го изместват и дори го преследват. Че мафията го мачка. Той беше в състояние да вбеси дори Зигмунт. А за това наистина се иска голям талант! От друга страна, доцентът беше способен да си даде последната риза на някой нуждаещ се. На колко студенти е помагал материално! Уреждаше стипендии, ректорски награди, търсеше работа на онези, които едва свързваха двата края. Цели седмици из жилището му се мотаеха по десет-петнадесет души, останали без квартира. Когато приписват на Стах седемте смъртни гряха, обвинителите лесно забравят тези факти.

— Тогава да се придържаме към фактите. А фактите говорят — каза полковникът, — че Лехнович е мъртъв. Бил е убит. Във вашето жилище и с помощта на цианкалий, какъвто вие сте притежавали.

— С цианкалия беше така. Зигмунт обича да развежда из дома ни хората, които идват за първи път у нас. На Запад това се практикува и той го е взел оттам. Та после гостите да не питат къде е тоалетната и да могат сами да си вземат бучка лед от хладилника. Освен това съпругът ми си има една дребна слабост. Той е роден в малко селце край Бялисток. Бил син на средно заможен селянин. Всеки ден тичал седем километра до училището и още толкова на връщане. След това, докато следвал, сам се издържал с частни уроци. Добре знае какво значи да си беден. Когато дойде признанието и сравнително доброто материално положение, Зигмунт се радваше като дете на тази къща, за която беше мечтал от малък и накрая беше построил по собствен проект, реализирайки тези мечти. И до днес просто се гордее с тази къща! Не може да се лиши от удоволствието да я покаже на гостите и приятелите ни, макар че повече от тях слепешком могат да се движат из нея. А с лабораторията Зигмунт се гордее най-много.

— Там ли прави научните си открития?

Войчеховска се разсмя:

— Веднага се вижда, че не сте специалист в областта на пластмасите, господин полковник. За работа като неговата са необходими големи лаборатории и специално произведена, уникална апаратура. В нашата лаборатория Зигмунт най-често произвежда боя за обувки.

— Боя за обувки ли? — учуди се полковникът.

— Всички бои, които се продават, не предпазват зиме обувките от влагата и солта. Ощастливява всички наши приятели с тази боя. Радва се като дете на „изобретението“ си и ако можеше, със собствените си ръце би чистил обувките на познатите си. Малките странности на големия учен.

— Защо ви е тогава този цианкалий в шкафчето?

— Зигмунт обича да си играе в своята лаборатории. Понякога прави опитите, които е правел, когато е бил ученик в шести клас на бялистокската гимназия „Зигмунт Аугуст“. Разбира се, обикновено се занимава с по-разумни експерименти. Впрочем аз също обичам да работя в нашата лаборатория. Затова там има най-различни химикали.

Повечето от тях Зигмунт е произвел сам. Включително и този фатален цианкалий.

— Но вие знаете, че съгласно разпоредбите отровите трябва да се държат заключени. Освен това за тях трябва да се води специален отчет.

— Шкафчето беше заключено.

— Но ключът беше в бравата — добави поручикът. — Дори след трагедията. С очите си видях вчера.

— Та нали никой няма да използва по същото предназначение цианкалия — отбеляза Войчеховска. — А разпоредбите, за които говорите, важат за промишлените и научни лаборатории, не за частните. Шкафчето е закачено далече от другите химикали. Има съответен надпис и виси почти под тавана.

— Това не е попречило на убиеца.

— Дори огнеупорна каса не би му попречила. За нито един от гостите ни не представляваше трудност да се снабди с отровата. Лепато е физик, но работи с химици, Бадович и Кристина са химици, Янина Потурицка фармацевт, Потурицки любител ентомолог, а Яшенчак лекар. Може би само Мариола Бовери би трябвало да положи повечко усилия, за да се добере до цианкалий. Другите разполагат с него вкъщи или в работата си.

— Според вас кой го е убил?

— Ако трябва да кажа кого подозирам най-много — професор Анджей Бадович.

— Защо?

— Не подслушвах нарочно, но когато не играех и Яшенчакова ми помагаше да приготвим вечерята, видях Бадович да разговаря с Лехнович в хола. Докато пренасях ястията от кухнята, чух го да казва: „Предупреждавам ви, господине, че съм готов на всичко, дори да стигна до крайност.“ Разбираше се, че е ядосан.

— А Лехнович?

— Смееше се. Като че ли настроението му се подобряваше от раздражението на Бадович. После те прекъснаха разговора, а аз поканих гостите на вечеря.

— Спомняте ли си последните мигове преди трагедията?

— До края на живота си няма да ги забравя.

— Ако обичате, разкажете.

— Аз бях излизащата. Не обичам да гледам, когато не играя, и затова отидох в кухнята да измия съдовете. Криша обаче вече се беше погрижила. Тя е наистина чудесна. Винаги ми помага, когато имаме гости. Оставаше ми само да прибера измитите съдове по местата им. Взех чашите за кафе и ги занесох с поднос в стаята, за да ги подредя в стъклената витрина. Когато свърших, чух гласа на доктора: „Голям шлем на пики.“ Такава сензация! Приблжих се до масата. От другата стая дойде Лехнович, който в тая партия беше петият, излизащият играч.

— Къде стояхте вие?

— Между госпожа Бовери и доктор Яшенчак. Виждах картите и на двамата. В Стах като че се всели някакъв дявол. Започна да поучава Яшенчак как да играе. Разбира се, противниците възразиха. Мариола по-сдържано, което е разбираемо, а Потурицки много остро от самото начало.

— Лехнович винаги ли се държеше така, когато не играе?

— Ами, в никакъв случай. Никога дума не обелваше. Не знам какво му стана. Нещо повече, след първите поучения Лехнович продължи „да съветва“ лекаря. За Яшенчак това беше вече прекалено. Размениха си обидни реплики. Потурицки заяви: „Доносникът винаги си остава доносник“, Стах се реваншира с нещо като „скапано адвокатче“. Слава богу, приближи се Зигмунт и цялата компания се успокои. Аз дръпнах Лехнович от масата, съпругът ми започна да подава на играещите чашите им. Атмосферата се успокои. Помня, че Зигмунт питаше всеки на каква подложка стои чашата му.

— Самият професор пи ли?

— Не. Зигмунт по принцип не пие след вечеря. Само последната чаша, „за изпроводяк“, преди да си тръгнат гостите. Здравата се накарах на Стах. Той се укроти и за мое учудване призна вината си. Горещо ми се извини. За да приключим окончателно неприятния инцидент, подадох на Стах чашата му. И аз взех своята с вино. Аз пия само червено вино. Друг алкохол не ми понася. Чукнахме се.

— Лехнович беше ли нервен?

— Да. Много се учудих. Преди и в най-неприятните за него моменти съумяваше да запази хладнокръвие. А тогава ръката му трепереше и дори разля няколко капки на пода.

— Вие ли наляхте коняк от бутилката в чашата на Лехнович?

— Не. Беше пълна.

— Но нали коняк не се налива догоре?

— Така е. Странно беше, че чашата е пълна догоре, както се казва, „с връх“. Но тогава не обърнах внимание на това. Стах също. Изпи целия коняк на екс.

— Коняк също не се пие по този начин.

— Всички бяха нервни и търсеха успокоение в алкохола. И виното не се пие до дъно, а помня, че и аз гаврътнах цялата чаша. След като преглътна алкохола, Лехнович ми каза: „Това...“, и повече нищо не можа да изрече. На лицето му най-напред се изписа някакъв ужасяващ страх, а после се появи гримаса на болка. Политна, помъчи се с последни сили да запази равновесие и изведнъж се строполи в краката ми. Главата му се опря на дивана. В първия миг не разбрах какво стана. Мислех, че се е препънал, но Стах беше в безсъзнание. Притича доктор Яшенчак. Чух думите му: „Той умира“, и сигурно сама съм изпаднала в несвяст. Във всеки случай не знам какво е станало с мене после. „Дупката в биографията“ ми свърши в момента, когато пристигна лекарят от „Бърза помощ“. Лехнович лежеше мъртъв на дивана. Уплашени и потиснати, гостите бяха заобиколили мъжа в бяла престилка.

— Още един въпрос. Госпожо, помните ли какви подложки използваха гостите?

— Не обърнах специално внимание. Имаме от тези кръгли хартиени подложки в най-различни цветове. Зигмунт ги донесе от Стокхолм. Първо ги използвах при сервиране на кафе. После обаче ми хрумна, че по този начин гостите по-лесно ще се ориентират коя чаша чия е. Понеже аз пия вино, а другите обикновено предпочитат концентрати, не обръщам внимание на цвета на подложките им.

— Подали сте на Лехнович чашата му.

— Попитах го какъв цвят има. Той каза, че син. Отидох до барчето и взех оттам двете чаши. Моята държах в лявата ръка, а с дясната подадох коняка на Лехнович. Тогава му казах, че се държи като варварин. Извини се и обясни, че сам не знае какво му е. Чувствувал се особено. Още веднъж подчертавам — никога не бях го виждала толкова нервен.

— Ето, вече имаме още един заподозрян — засмя се поручикът, след като Елжбета Войчеховска си отиде. — Можем дори да направим

интересен график кой кого обвинява в извършване на престъплението.

— Съпругата на професора каза много интересни неща. Показанията ѝ може да се окажат важни за разследването.

— Другарю полковник, наистина ли мислите, че Бадович...

— Не говоря за него. Но колкото повече хора, замесени в случая, разпитваме, толкова по-ясно се очертава образът на убиеца.

— Аз не го виждам.

— Трябва да слушаш внимателно какво казват хората, Ромек. И още по-внимателно да четеш протоколите. Там се съдържа почти всичко. Сигурен съм, че показанията на останалите трима мъже: Яшенчак, Потурицки и Войчеховски, ще допълнят картината. Не знам кой е убиецът, но някакво шесто чувство ми подсказва, че сме към края на разследването.

Поручик Межейевски съвсем не беше убеден в това, предпочете обаче да не спори с началника си. Знаеше, че полковник Немирох рядко греша в предсказанията си.

XII.

СЕРИОЗНИТЕ АРГУМЕНТИ НА ЛЕКАРЯ

— Господин полковник, питате ме как аз, специалистът по сърдечни болести, не съм съумял да отлича инфаркта от отравяне с цианкалий? Ще ви кажа, че всеки лекар е склонен да обясни внезапната смърт с инфаркт. Освен ако не е кръвоизлив в мозъка. Какво можех да мисля? След неочаквано скарване един съвсем здрав човек пада на земята като узряла круша. А знаех, че се оплаква от сърце. Когато изтичах до него, беше вече в безсъзнание. Ясно — инфаркт. Дори през ум не можеше да ми мине, че в кръга на тези сериозни и уважавани хора има убиец, който си е послужил с мигновено действаща отрова. Имах основание да предполагам, че смъртта е естествена. Светкавичното развитие на болестта говореше за инфаркт.

— Хммм... — Полковник Адам Немирох не беше стопроцентово убеден от аргументите на лекаря. — А миризмата на бадеми?

— Аз изследвах сърцето, а не устата на починалия. Не отричам също, че уговорях лекаря от „Бърза помощ“ да вземе Лехнович в линейката. Много добре знам, че линейките не служат за превозване на мъртъвци. Искях лекарят да заяви, че доцентът е починал на път за болницата. Ръководеха ме съображения, свързани с Войчеховски. Искях да спестя на професора маса неприятности, посещенията на милицията и преди всичко печалната слава, която би могла сериозно да навреди на нашия изтъкнат учен.

— А може би просто искахте да укриете престъплението? — подхвърли полковникът.

— Глупости. Не уговорях лекаря да издаде смъртен акт, а само да вземе трупа. В болницата и без това щяха да направят аутопсия. Бях убеден, че тя ще потвърди моята диагноза и тогава скандалът щеше да се размине. Разбира се, те също щяха да установят отравяне с цианкалий и нещата щяха да тръгнат по същия ред, по който и сега.

— Познавате ли нашия лекар доктор Малиняк?

— Познавам го. Работили сме заедно.

— Говорихте ли с него?

— Да. Но той самият ми позвъни. И то след като в този кабинет ние всички бяхме третиранни от висш офицер от милицията като банда злодеи.

Като си спомни мъмренето, което бе направил на бриджорите, Немирох се усмихна.

— Не сте банда злодеи, един от вас обаче е убиец. Или Лехнович толкова много е обичал цианкалия, че е трябвало така да се тъпче с него у Войчеховски?

— Аз със сигурност не съм убиец.

— А защо не? Имали сте сериозни причини да премахнете доцента от този свят.

— Познавам закона и знам, че вие сте тези, които трябва да докажат, че съм извършил престъплението. Какви доказателства имате?

— Понасъбраха се доста. Вашата омраза към Лехнович не е тайна за никого. Достатъчно е да споменем процеса за оспорване на бащинство. Както и по-сетнешното дело за побой или опит за побой на доцента. Осъдили са ви да заплатите пет хиляди злоти глоба. Не е имало обжалване. Осъденият предпочел да плати.

— Разбира се, че предпочитях да платя — опери се докторът, — вместо да давам на този негодник повод за поредното представление. Господин полковник, измъкват забравени историйки отпреди шестнадесет години.

— И все пак през тези шестнадесет години вие сте таили омраза към Лехнович. Никога не сте отивали у Войчеховски, ако сте знаели, че той ще бъде там. На по-големи приеми, например на именния ден на професора, сте го заобикаляли отдалече. Навярно и миналата събота нямаше да отидете на улица Президентска, ако знаехте, че и доцентът е поканен.

— Прав сте, не бих отишъл.

— Но като сте били принуден да го направите, сте решили, че е крайно време да разсечете този гордиев възел. Бурканчето с белия прах е било почти подръка.

— Още веднъж повтарям, че това са клевети. Кърваво отмъщение след шестнадесет години?

— Имали сте и по-пресни сметки за уреждане.

— Какви?

— Ревност.

— Към Лехнович? Той измъчи съпругата ми повече от мене. Тя го мразеше дори по-силно, отколкото аз.

— Значи смятате, че тя го е убила? — спокойно попита Немирох. Яшенчак се разгневи не на шега:

— Хващате се за думата!

— Ни най-малко. Само направих логичен извод от вашето изявление.

— Тогава ви моля да чуете добре моето изявление, че нито аз, нито моята съпруга имаме нещо общо с това престъпление.

— Не обвинявам госпожа Кристина в убийство.

— И за това благодаря.

— Човек не убива обекта на своите чувства.

— Научили сте за неговите прословути думи, че е достатъчно само да подсвирне, и Кришка веднага ще се върне при него.

— И вие сте знаели за това негово изказване — намеси се поручикът.

— Не се ли опасявахте, че в тези думи има поне мъничко истина? — добави полковникът.

— Още веднъж повтарям, че той причини по-голямо зло на Кристина, отколкото на мене.

— Но госпожа Яшенчакова дойде на погребението на Лехнович. Тя беше единственият човек, който проля сълза, когато спускаха ковчега в гроба.

— Идиотка! — изруга докторът. — А вие шпионирате дори на гробищата!

— Такава ни е работата. Търсим убицеа навсякъде.

— Това, че една жена отива на погребението на бившия си съпруг, не е нито странно, нито ненормално. Че си е бършела очите, нейна си работа. Жените лесно се трогват. Кристина се беше омъжила за Лехнович по голяма любов и сигурно го е обичала, докато той не смаза това чувство. Като си е спомнила младостта и тогавашната своя наивност, би могла и да пророни сълза. Освен това, както всеки друг, и тя съчувствуваше на жертвата на едно престъпление.

— От досегашния ни разговор не сме усетили вие, господин докторе, да изпитвате подобни чувства.

— А вие, господин полковник, сте решили да ме ядосате. Но няма да успеете. Няма да успеете и да ме накарате да призная, че аз съм извършил престъплението, понеже не съм.

— Колко пъти слизахте за лед в лабораторията? И кога: преди или след вечерята?

— Не съм слизал за лед.

— А за какво?

— Изобщо не съм слизал долу.

— Този ден изобщо ли не сте били в лабораторията на Войчеховски? Предупреждавам ви, че сте длъжен да говорите истината.

— Бях в лабораторията — не говореше, а ръмжеше лекарят — заедно с другите гости на Зигмунт. Към железния репертоар на професора принадлежи запознаването на гостите с цялото жилище и преди всичко с лабораторията. А на сбогуване всеки получава кутийка с боя за обувки, произведена от Войчеховски. Събрал съм вкъщи повече от десет кутийки с тази гадост.

— Твърдят, че е чудесна боя. Предпазвала обувките от влагата и солта.

— Може и да предпазва, но не им придава блясък. — Половинките на Яшенчак светеха като огледало. — Аз не я използвам.

— Повече не сте ли слизали в сутерена?

— Не съм слизал, не съм слизал, не съм слизал, не съм...

— А кой и кога слиза?

— Всеки би могъл да слезе от хола. Стълбите за надолу се намират между вратите на банята и тоалетната. Видях, че със съда за лед най-напред слезе Войчеховски, а след него Лехнович. Това беше преди вечерята, след вечерята Елжбета донесе лед няколко пъти.

— А помните ли дали Лехнович се е отбивал в кухнята при жена ви, докато тя е била там?

— Не съм видял.

— Нали се е наложило да го чакате, докато се раздадат картите?

— Аз не играех в едно каре с доцента и нямам навиха да следя кой говори с жена ми, когато сме на гости.

— Но няма да отречете, че това е твърде странно. Особено като се вземат предвид вашите декларации, че госпожа Яшенчакова така е мразела своя бивш съпруг.

— И така да е, не би могла да му забрани да влиза в кухнята. Ако искате да знаете какво са си говорили, господине, попитайте нея самата.

— Ако ни интересува, няма да пропуснем да го направим.

— Моля. Нямам нищо против.

— Не си довършихме разговора за доктор Малиняк. Защо ви се обади той?

— Като знаеше, че съм присъствувал при смъртта на Лехнович, Малиняк беше сметнал за необходимо да ме уведоми за причината за тази смърт. Тя вече ми беше известна от вас, господин полковник. Тъй че не бях изненадан от вестта, която ми предаде колегата.

— Говорихте ли и за това, че Лехнович е имал слабо сърце и наистина е бил застрашен от инфаркт?

— На приема у Войчеховски Лехнович няколко пъти спомена, че се чувства зле. Май Елжбета му предложи да дойде в моята клиника за изследвания. Нали не можех пред хората да кажа: „Да не си посмял, мръсник такъв!“ Съгласих се и добавих любезно, че може да дойде винаги, когато разполага със свободно време.

— Бихте ли го приели в клиниката?

— Лекарят няма право да откаже помощ никому, независимо от чувствата си.

— Споменахте ли на Малиняк за тази предполагаема болест на доцента?

— Казах му, че няколко часа преди смъртта си Лехнович се е оплаквал от сърце. Не виждах и не виждам защо трябваше да пазя това в тайна.

— Приятелят е рекъл да помогне на кардиолога и е споменал в протокола с няколко изречения, че Лехнович е бил в прединфарктно състояние.

— Не съм го молил за това. Ако доктор Малиняк е написал така, значи е имал основание след аутопсията. Има ли значение за следствието?

— Никакво. За някои лекари може би — голямо. Във всеки случай отлично свидетелствува за професионалната солидарност.

Яшенчак стисна устни и не каза нищо.

— Ако обичате, разкажете как е протекъл спорът с Лехнович при шлема.

Лекарят разказа подробно как е избухнало и как е протекло скарването. Дори помнеше какви карти е държал тогава и какви карти е свалил на масата професор Лепато. Разказът му съвпаднаше напълно с предишните показания на бриджорите от карето и на Елжбета Войчеховска.

— Седели сте така, че сте виждали госпожа Войчеховска, подаваща коняка на Лехнович. Нещо по-особено направи ли ви впечатление? — попита Немирох.

Яшенчак мисли дълго. После каза:

— Елжбета държеше две чаши. Едната с вино, другата с коняк. Коняка подаде на доцента, а виното беше за нея. Говореше тихо и не чух думите ѝ. Навярно добре го е наругала, защото той ѝ целуна ръка. Предположих, че се извиняваше за държането си. И още нещо: доцентът изпи чашата си на екс.

— А вие?

— Май и аз, бях ядосан. За първи път през живота си обявях голям шлем и — този скандал! Страх ме беше също, че Потурицки, който лесно се пали, ще откаже да продължи играта.

— Интересува ме конякът на Лехнович. Забелязахте ли, че чашата му е била пълна догоре, въпреки че не е прието?

— Да, бях забравил за това. Но не бих казал догоре, по-скоро три четвърти. Отбелязах със задоволство, че и Лехнович беше ядосан. Ръката му трепереше. Държеше чашата малко накриво, няколко капки от коняка се разляха на килима. Той май ги разтри с обувката си... Веднага след това изпи коняка и падна. Сkochих на помощ. Но щом се наведох над него, разбрах, че е късно за каквато и да било помощ.

— Случват ли се инфаркти със светкавично протичане?

— Да. Ако настъпи голямо запушване на сърцето, то веднага спира, което причинява незабавна смърт.

— Подложката за вашата чаша с какъв цвят беше?

— Червена.

— А на другите гости?

— Не обърнах внимание.

— Когато професор Войчеховски се е намесил, за да не се разрасне скандалът, той е започнал да ви подава чашите. Попита ли кому коя чаша да даде?

— Попита. Аз казах, че моят цвят е червен. Потурицки винаги избира зеления, защото е цветът на адвокатите. Актрисата и англичанинът като че ли имаха кафява и бяла подложка, но не съм сигурен. А за гостите от другото каре изобщо нямам представа. Струва ми се, че дамите изобщо не използват подложки, понеже пиеха ликьор. Чашите им имаха друга форма.

— Забелязахте ли в поведението на някой от гостите на професор Войчеховски нещо, излизащо от нормата?

— Оня англичанин, да речем, английски поляк, беше чужд човек сред нас. Положително той е убиецът.

— Самоубийството е напълно изключено. Един от гостите на Войчеховски или самият той е убиецът.

— Сигурен съм, те не е Войчеховски. Той е човек с ангелско сърце. Муха не би убил. Доказателство е, ако щете, дори това, че след всички свинщини, които Лехнович му направи, той му прости и пак започна да го кани в дома си. Веднъж, когато бяхме насаме със Зигмунт, го упрекнах, защото ни поставя в неудобното положение да се срещаме с този господин. Обясни ми, че трябва да се сдобрим с Лехнович, понеже той много се бил променил. Като че ли можеш да промениш вълка, като го затвориш в кошара.

— Но да се върнем към Хенрик Лепато. Какво можете да кажете за него?

— Държеше се като детектив. В лабораторията се озърташе, гледаше всичко да пипне. Не остави без внимание дори плота на масата. Провери го с нож и си угаси цигарата на него. Стоя пред шкафчето с отровите най-малко три минути, проучваше съдържанието му. Повдигаше се дори на пръсти, за да прочете надписите по бурканчетата и бутилчиците. Изобщо не знаех и до днес нямаше да зная, че Зигмунт има в дома си цианкалий, ако Лепато не беше подхвърлил, че „господин професорът има тук богат запас от отрови, дори и цианкалий“. А после, когато жените подреждаха масата, а гостите бяха в по-голямата стая, англичанинът остана в библиотеката и мога да се закълна, че надничаше в чекмеджетата на бюрото. Също и когато разглеждахме горния етаж на къщата, в стаята на професора

Лепато отиде до бюрото и прояви огромен интерес към книгата отгоре. Вие обаче — добави злобно Яшенчак — позволихте на този господин да замине на Запад. За вас убиецът е доктор Яшенчак и водите разследването само в тази насока.

— Каква причина би имал англичанинът да убие доцента? И да е ровел из бележките на Войчеховски, това не означава, че е убил доцента. Фактът, че е обърнал внимание на всички върху отровите в шкафчето, говори по-скоро в негова полза. Убиецът би запазил информацията за себе си.

— Учудвам се — добави лекарят, — че убиецът не е прибрал целия цианкалий от лабораторията. Разбира се, след като се е снабдил със съответната доза, необходима му да извърши престъплението. Достатъчно е било да изсипе белия прах в мивката и да пусне чешмата. После да измие добре бурканчето, да махне етикета и да го остави при другите празни бурканчета под масата.

— Това би му отнело известно време — отговори полковникът. — Ами ако някой влезеше в лабораторията? Според мене убиецът умишлено е оставил цианкалия на мястото му. Та ние да се убедим, че отровата е била достъпна за всички гости на професора.

— Всеки от гостите на Зигмунт би могъл да се снабди с отрова и без да взема от лабораторията.

— Така е. С изключение обаче на англичанина, Бадович и госпожа Бовери никой не е знаел, че доцентът ще присъствава.

— Незнаещите са семейство Потурицки и аз с жена ми ли? Вие пак хитро се насочвате към любимата си хипотеза, че убиецът съм аз, господин полковник.

— Във всеки случай — един от най-подозрителните. Имате сериозни мотиви за престъплението.

— Трябваше да ме предупредите да си взема кърпа, четка за зъби и резервен комплект бельо.

— О, за това винаги ще имаме време. Днес ще си отидете от тази сграда. Липсват ми няколко дреболийки, за да приключа разследването. С това завършваме нашия разговор.

Доктор Яшенчак стана и дори не се сбогува с двамата офицери. Излезе от стаята и силно затръшна вратата подир себе си.

— Здравата го притиснахте, другарю полковник — засмя се Роман Межейевски.

— С някои може с добро, с други трябва на нож.

— Само че докторът не каза много.

— Но разкри няколко интересни неща. Например, че англичанинът се е ровил из ръкописите на професор Войчеховски и в лабораторията. Наистина интересно. Ако не го бях подплашил, Яшенчак сигурно нямаше да повдигне този въпрос. Понеже го третирах като главен заподозрян, той реши да обвини друг. Посочи господни Лепато, който, както сега разбираме, не ни е казал цялата истина.

— Мислите, че ни излъга за Лехнович ли, другарю полковник? Нали аз сам проверих документите в Историческото бюро.

— За Лехнович англичанинът каза достатъчно много. Едва ли е излъгал. Въпросът не е какво каза, а какво премълча съзнателно. Но да оставим това. Важното е, че сега знаем повече.

— Може би наистина не биваше да позволявате на Лепато да напуска Варшава?

— Няма значение. И без това той не е убиецът.

— Значи все пак е Яшенчак?

— Ако смятах Яшенчак за престъпник, нямаше да говоря с него по този начин... Искях само да го принудя да говори. Успях. Може би не в сто, но в осемдесет процента. Достатъчно е.

Поручикът пресметна:

— Досега сме разпитали седем души. Остават ни още двама: професор Войчеховски и адвокатът Потурицки.

— Само двама — поправи го полковникът.

— Онези, които разпитвахме досега, успяваха до голяма степен да докажат своята невинност. Затова можем да предполагаме, че убиецът е единият от двамата. Всички защитаваха професора, всички подчертаваха неговите добродетели. На бойното поле остава само адвокатът. Освен ако седмината не са ни подвели. Страхувам се, че тогава ще се наложи да започнем всичко отначало.

— Не е толкова зле. Всеки от досега разпитваните внесе в разследването по някой и друг съществен елемент. Вероятно и от останалите двама ще научим интересни факти. Имаме нещо като детска игра. На всяко кубче с поместен фрагмент от някаква разноцветна картинка, но трябва да разполагаш с всички кубчета, за да

я подредиш цялата. Надявам се Войчеховски и Потурицки да ни донесат липсващите кубчета. И тогава ще видим портрета на убиеца.

— Никога не съм умеел да подреждам такива кубчета.

— Ще се научиш, Ромек, ще се научиш! — Полковник Немирох явно беше доволен от хода на разследването.

XIII.

ДЪЛГИЯТ ПЪТ НА ИЗОБРЕТЕНИЯТА

Полковник Немирох разпита професор Войчеховски „неофициално“. Без да пише протокол, макар и в присъствието на поручик Межейевски. Немирох веднага предупреди професора, че ще се наложи да го извика за съставяне на официален протокол, а сега го е поканил само да си поприказват относно някои подробности от онази трагична събота.

— И досега не мога да разбера кой може да е желаел смъртта на това момче! — Лехнович беше на четиридесет и осем, но, изглежда, за Войчеховски си оставаше все същият младеж, който неотдавна е започнал да следва. Това „неотдавна“ се измерваше с четвърт век.

— Именно — съгласи се Немирох. — Все още търсим мотивите за престъплението. Трябва да е съществувала някаква много важна причина, която е накарала убиеца да посегне към отровата. Апропо, вие лично за какво използвате цианкалия?

Професорът се разсмя:

— Битовата химия е моето хоби. Забавлявам се да произвеждам идеална боя за обувки. Дори ви донесох по една „кутийка“. — С тези думи Войчеховски подаде на офицерите две порцеланови бурканчета, в каквито обикновено се продават козметичните кремове. — Чудесно предпазва от влагата и солта, обилно изсипвана по тротоарите и улиците на Варшава.

— А придава ли и блясък?

— Не съм смятал това за важно — учуди се професорът. — Блясък може да се постигне лесно, като се добави пчелен восък.

— В тази боя има ли цианкалий?

— Пази боже! — възрази Войчеховски. — Аз използвам цианкалия, при това в нищожни количества, в течния препарат за чистене на велурени и кожени палта. Произвеждам също прахове за пране, без никакви отрови. Лаская се, че моите са по-добри от

продаваните в магазините, тъй като не предизвикват алергични реакции и не дразнят ръцете.

— А цената?

— Без да се смята моето време, тя е няколко пъти по-висока от тази на най-скъпите. Но въпросът не е в цената, а в удоволствието ми да ги правя.

— Съпругата ви също ли се забавлява с домашно производство на нещо?

— Еля няма време за това. Работа, дом, дете. Понякога се отбива в лабораторията, ала се занимава единствено с козметична химия. Прави си разни кремове и експериментира върху получаването на парфюми и одеколони. Не е постигнала кой знае какво, защото за производството на добър парфюм са необходими специални органични стабилизатори, които са недостъпни за нас, простосмъртните частни производители. Но тя успя да създаде интересна ароматна композиция, която използва и която аз ѝ позволих да нарече „Еля“.

— Съпругата ви навярно има великолепно обоняние.

— Направо феноменално. Често се шегува, че произхожда по права линия от някое куче и е наследила от тези прадеди обонянието си.

— А зрението ѝ?

— Пак смешна работа. Както знаете, кучетата имат слабо зрение. И Елжбета не може да се похвали с по-добро.

— Господин професор, спомняте ли си как протекоха събитията онази събота?

— Естествено. Дълго няма да ги забравя.

— Учудвам се, че Лехнович е предизвикал караница в чужд дом. Пък и тогава не е участвувал в играта и не е бил заинтересуван от резултатите.

— Под привидното спокойствие на Стах се криеше необуздан холерик, който най-неочаквано вършеше постъпки, неразбираеми за околните.

— Казват, че бил много амбициозен.

— Изключително амбициозен. Винаги трябваше да бъде пръв. С някаква глупава шега, само за да привлече вниманието на хората, си създаваше смъртни врагове. Сигурно знаете за оня нашумял процес за

оспорване на бащинство и за още по-неприятния инцидент с Потурицки, че и с мене по-късно, господин полковник?

— Аферата с Потурицки може да се обясни с тогавашния политически климат в някои младежки организации. Нали става дума за периода на погрешната Сталинова теория за изострянето на класовата борба. Тъй че нищо чудно младият човек да е вярвал безкритично в онова, в което са вярвали и другите.

— За Стах най-важното беше да е център на всеобщ интерес. По принцип политиката никога не го е интересувала. И когато отпрати обвиненията си срещу мене, пак искаше да привлече вниманието на целия научен свят върху себе си. Успя наистина, но с фатален резултат за самия него. Този човек, който се стремеше към бляскава кариера, с необмислените си постъпки вредеше само на себе си. Химията беше за него единственият път към истинския успех.

— Бил е много способен, нали?

— Не съм имал и няма да имам друг такъв ученик. Малко е да се каже способен. Той притежаваше ума на голям учен. Напускането на политехниката много му навреди. В института на ПАН трябваше да започне от нула и в свършено друга област. Но и там бързо се издигна.

— Да е правил някакво изобретение?

— Не. Прояви се обаче като великолепен теоретик. Някои негови концепции са направо сензационни. Опасявам се, че смъртта на техния създател ще сложи край на по-нататъшната им разработка. Просто няма кой да я извърши.

— Не искаше ли да се върне в политехниката?

— Господин полковник, навярно знаете, че Лехнович ми се извини публично и оттегли всички свои обвинения. Аз и без това вече нямах към момчето никакви претенции. Искрено признавам, в него виждах единствения човек, който в бъдеще може да продължи моите скромни изследвания. Но Стах отказа.

— Защо?

— Обясни ми, че и работата в ПАН много го интересувала. Обещаха му били, че в най-скоро време ще стане професор. Завръщането в политехниката би отложило тази възможност с няколко години. Съгласих се донякъде с него.

— Господин професор, а вие да сте правили в последно време някакво изключително интересно откритие?

Ученият се усмихна.

— В съвременната химия нито един учен не правя откритие сам. Действително в моя институт работим върху нова пластмаса. Експериментите дават интересни резултати. Но е рано да говорим за категоричен успех.

— Чух, че новата пластмаса е по-твърда от стоманата и много устойчива на високи температури. Просто мечта за авиационната и космическата промишленост.

— Това не е толкова просто — обясни Войчеховски. — Пластмасата притежава известни достойнства, но има и недостатъци. Трябва да ги елиминираме, което изисква стотици и дори хиляди проби и експерименти. При нашите условия най-малко две години работа.

— Защо?

— Задачата на политехниката е да обучава химици, а не да произвежда пластмаси. Макар и пригодени към педагогическите цели, нашите лаборатории не са много подходящи за работа над нови изобретения. Налага се да импровизираме. Много апарати си произвеждаме сами по примитивни способности.

— Не се ли страхувате, че някоя чуждестранна фирма може да се снабди с проби от новия материал и да открадне изобретението? Нали не е трудно да се изследва химичният състав на една пластмаса? Сигурно дори нашият Кабинет по криминалистика би се справил.

Ученият пак се разсмя.

— Веднага се вижда, че сте специалисти в област, която стои твърде далече от органичната химия, господа. Изобщо не е нужно да се прави анализ на химичния състав на нашата пластмаса. Той е известен дори на начинаещите студенти. Просто водородно-кислородна верига. Тайната се крие не в химичния състав, а в начина на производство. В използването на съответни катализатори и, разбира се, в количествените пропорции. Температурата на химичния процес, неговата продължителност — това са основните параметри. Нещата са сложни и според мене нито един от сътрудниците ми не би успял да доведе работата докрай, ако изведнъж останат без мене. Във всеки изследователски колектив има един човек, който обхваща работата като цяло и дава предложения за нови експерименти.

— Вие толкова хвалехте доцент Лехнович... Той сигурно би се справил...

— Може би единствено той. Но и той би трябвало да се запознае с някои неизвестни му данни. Без тях не би разбрал същността, защото отдавна напусна този клон на химията.

— Казват, че сте покрили плота на масата в домашната ви лаборатория с новата пластмаса. Истина ли е?

— И това ли успя да проучи милицията?

— Както виждате, господин професор. Стараем се.

— Когато се произвежда нова пластмаса, тя трябва да се изпробва при всякакви условия. Веществото, с което съм покрил масата в лабораторията си, трябва да бъде устойчиво на киселини, високи температури и други химикали. Аз наредих да покрият всички маси в лабораториите на политехниката с него. Не забравих и своята вярна масичка в лабораторията в сутерена на дома си.

— Разговаряхте ли с английския професор над темата, върху която работите сега?

— Веднъж разговорът стигна дотам, но само в общи линии. Той не прояви особен интерес. Измърмори нещо от учтивост. Лехнович го интересуваше много повече.

— Спомена ли, че се познават с него?

— Не. Каза ми само, че е чел публикациите на Лехнович. Дори се изненада, като чу от мене, че Стах от доста години не работи в политехниката и не се занимава с пластмаси.

— Още един въпрос, господин професор. Ако вие разполагате с лаборатория, с каквито разполагат например в Съветския съюз или в Съединените щати, колко дълго би продължила работата върху изобретението ви? Дали за година бихте приключили?

— В химията няма застой. Щом се направи някакво изобретение, продължава да се работи върху усъвършенствването му. Пластмасите са познати от десетки години, че и по-отдавна. А учените откриват непрекъснато нови материали с всестранно приложение. Нашата пластмаса е едно звено от дългата верига на открития в тази област.

— А какво мислеше за вашата работа Лехнович? Знаел е за нея. Едва ли сте я държали в тайна от него.

— Както вече ви обясних, господин полковник, в общи линии няма кой знае каква тайна. Само някои производствени подробности.

Когато разбра над какво работим, Стах първоначално се запали. Идва няколко пъти в лабораторията и ни помагаше в експериментите. Взе и проби от пластмасата, за да ги изследва в лабораториите на ПАН при такива експерименти, за каквито ние нямаме условия в политехниката. После ми каза, че резултатите били отрицателни. Това явно охлади ентузиазма му, понеже загуби интерес към нашата работа, макар аз да се опитвах да го привлека. Такъв способен сътрудник би бил само от полза.

— Толкова приятно си говорим с вас за химия, господин професор, че аз съвсем забравих за другите неприятни теми, които трябваше да обсъдим. Налага се да се върнем към тях. Как мислите, кой е убиецът на Лехнович? Познавате отблизо всички гости.

— С изключение на трима: госпожа Бовери, с която се запознах тогава, професор Лепато, когото наистина познавах от Англия, но не отблизо, и професор Бадович, когото също познавам слабо, тъй като той работи в Шльонск.

— Кой предложи да поканите доцента на бридж?

— Аз. Наистина и Бадович, и Лепато искаха да се срещнат с него, но идеята да организираме бридж на две маси беше моя. Еля беше против, като имаше пред вид лошите отношения между Лехнович и семейства Потурицки и Яшенчакови.

— Не се ли страхувахте, че може да се стигне до неприятни ситуации?

— Малко ме беше страх. Затова преди всичко си поговорих с Лехнович. Той обаче прие идеята и изрази надежда, че тази среща ще бъде първата крачка към сдобряване. Смяташе, че след толкова години онези господа би трябвало да са забравили неговата „глупост“. Точно така определи някогашното си поведение. В последно време той много се беше променил. През шестте месеца, изминали от възстановяването на „дипломатическите отношения“ помежду ни, просто не можех да го позная. Съвършено друг човек.

— След разговора с доцента вие навярно сте решили, че няма защо да се опасявате от неприятни произшествия?

— Разчитах не само на Лехнович. Свързах се също с Потурицки и Яшенчак. И двамата се отнесоха към предложението ми резервирано, особено докторът, но аз успях да ги убедя. Яшенчак помоли само да не казваме на Криша, защото тя, горкичката, от притеснение можела да се

поболее или изобщо да не дойде. Адвокатът не постави условия, защото съпругата му никога не е имала конфликти с Лехнович. Аферата с Потурицки се беше случила, преди той да се запознае с нея.

— Точно така — потвърди полковникът. — Щом вие тримата не сте имали принципни възражения, не е имало пречки бриджът да се състои.

— Стах се държа безупречно. Когато трябваше да се здрависа с Потурицки и с дошлите малко след тях Яшенчакови, изчака тактично те първи да му подадат ръка. Изрази също надежда, че първата среща след толкова години няма да бъде последна. Заяви, че е готов да компенсира всички направени някога от него глупости. Потурицки прие думите му съвършено спокойно, Яшенчак измърмори нещо, затова пък Криша беше на седмото небе.

— Все още ли хранеше чувства към бившия си съпруг?

— Чувства е силно казано. Във всеки случай радваше се, че отношенията им ще се нормализират. Дотогава всички бяха правили невероятни комбинации, да не би, пази боже, скараните да се срещнат в дома им. Ние нямаме много приятели, но тези, с които поддържаме близки отношения, са ни наистина близки. Споровете между доцента, лекаря и адвоката усложняваха контактите ни.

— Лехнович се бил оплаквал от сърце, а?

— Това беше последният му номер. Той и на мене ми внушаваше, че не изглеждам добре и че сигурно със сърцето ми нещо не е в ред. От около месец преди фаталния бридж ми го повтаряше. Еля се беше подплашила и беше решила да ме замъкне да ми правят електрокардиограма.

— Какво показва тя?

— Изобщо не отидох. Имах намерение тези дни...

— Разбрахме, че на приема у вас се обсъждала възможността Лехнович да постъпи в клиниката на Яшенчак за обстойни изследвания.

— Да. Елжбета го предложи, като разчиташе, че така ще успее да заведе там и мене. Добави, че ако се наложи и двамата да се лекуваме, поне ще си правим компания. Стах винаги е бил истерик, тъй че този път истерията беше на тема здравето му. Ала щом една жена си втълпи нещо, няма начин да ѝ го избиеш от ума. За да ми е мирна главата, бях

готов да се оставя в ръцете на този шарлатанин Яшенчак, макар да съм убеден, че сърцето ми си е в ред.

— Пак се отдалечихме от темата, господин професор. Безспорен факт е, че Лехнович е бил убит. Кой е престъпникът според вас?

— Гарантирам за всички свои гости. Също и за Елжбета. Остава моята скромна особа. Понякога си мисля, че аз съм този, който е поставил фаталния цианкалий в чашата на ученика ми. Но поне да знаех защо!

— Двама от вашите приятели са имали сериозни мотиви да убият Лехнович.

— Глупости! Познавам добре Потурицки. Типичен потомък на някогашните полско-украински магнати. Би участвувал в разправиите на тогавашните сеймове, а сега си чеше крастата в съдебната зала. Би извикал Лехнович на дуел, ако можеше да го направи. Но епохата на кодекса на Божевич отдавна мина и няма да се върне. Сегашният Потурицки не е и онзи млад човек, който бе изхвърлен от младежката организация поради неподходящ класов произход. Днес той е известен адвокат, изкарва добри пари, при него трябва да чакаш на опашка, за да се заеме с делото ти. Обича пътуванията и туризма. Обича да си сменя колата често. Отскоро пак има нова кола. Ежегодно прекарва почивката си в някоя южна страна — Гърция, Турция, Испания. Неговите богати прадеди, притежаващи не знам колко имения в черноземна Украйна, не са можели да си позволят подобни удоволствия. И този човек да рискува да загуби всичко това заради миража на отмъщението за история отпреди четвърт век?

— А доктор Яшенчак?

— Аз познавам Витолд по-добре, учехме в едно училище. По принцип той би трябвало да е благодарен на Лехнович. Благодарение на него има красива съпруга и мечтаните деца. Че някога хайлайфчето на Варшава му се е присмивало? Какво от това? Колко души помнят днес онези събития? А всички познават прочутия кардиолог доктор Яшенчак и очарователната му съпруга.

— Но лекарят винаги е наричал Лехнович „негодник“ и „подлец“. Бил е и много ревнив. А Лехнович пък твърдял, че във всеки момент госпожа Кристина може да се върне при него.

— Знам за това прословуто „подсвирване“. Веднъж Стах изтърсил нещо след няколко водки, а услужливите люде, каквито

никога не липсват, го разпространиха в разширена версия. Лехнович държеше да блести и да бъде душата на всяка компания. Тогава някой споменал името на известния кардиолог и Стах веднага се изперчил с това „подсвирване“.

— С една дума, имаме труп и деветима невинни — отбеляза иронично Немирох.

— Това е най-странното и най-страшното в цялата история. Този факт и аз не го разбирам — разпери безпомощно ръце професорът.

— На приема всичко е протичало според вашия план и изведнъж е избухнал скандал, провокиран от Лехнович. Как си обяснявате станалото? Нали въпросният бридж е имал за цел да настрои благосклонно към доцента останалите ваши приятели и той прекрасно го е знаел.

— Стах пи доста. Нямам навика да броя чашите на гостите си, обаче и преди вечеря, и на вечерята добре си пийна. Другите или само близваха, или пиеха до половина, а Стах изпразваше чашите до дъно.

— Винаги ли се държеше така?

— Не. Беше по-скоро от непиещите. Понякога се оставяше да го замъкнат в кръчма, където изпиваше по няколко водки. Когато идваше на гости у нас, а преди не пропускаше случай, никога не си е позволявал подобно нещо. Смятам, че алкохолът му е подействувал така.

— Винаги ли ставаше заядлив и докачлив след алкохол?

— В това отношение не му беше нужен алкохол. В последно време обаче се беше научил да се владее.

— Може би е искал да провокира Потурицки?

— Не. Той провокираше всички. Дори госпожа Бовери реагира остро на намесата му. Ако аз не се бях намесил, не знам докъде щяха да стигнат. Но само след няколко мои думи положението се нормализира. Стах се отдръпна от масата. Колко жалко, че тогава не бях в тяхното каре. Никога не бих допуснал да се стигне до размяна на такива думи. Мисля, че и Стах би сдържал нервите си.

— Господин професор, за нас този скандал е без значение. И с него, и без него съдбата на Лехнович е била предопределена. Отровата вече е била в чашата му. Рано или късно е щял да я изпие. Може би не на екс, но при тази концентрация на цианкалий в алкохола нямаше да има кой знае каква разлика.

— Прав сте. Страшна история.

— Кой слиза в лабораторията за лед? Помните ли?

— Аз слизах, Еля май два пъти. Преди вечерята Стах донесе кубчета лед. После Криша. Като че ли госпожа Бовери с англичанина също. Ледът бързо се свършваше, понеже беше топло, а компанията пиеше здравата и се спасяваше с кока-кола и плодови сокове. Отгоре на барчето бяха бутилките с алкохол, а отдолу — кока-колата и соковете.

— Гостите познавали чашите си с алкохол по разноцветните подложки. А чашите с разхладителни напитки?

— Те също стояха на долния плот на барчето. Всеки, който си наливаше за първи път сок или кола, вземаше чашата със себе си и когато се връщаше към играта, я оставяше на малка масичка до играещите. После, ако пак ожаднееше, вземаше чашата си и си наливаше нова порция от разхладителните напитки. Затова нямаше нужда тези чаши да се означават. А алкохолът се пиеше при барчето и чашите оставаха там. Разбира се, който искаше, можеше да си вземе коняка и да си пийва, докато играе. Тогава при удобен случаи би оставил на барчето празната чаша. Често аз или Еля отменяхме гостите и им наливахме алкохол в опразнените чаши. Когато избухна скандалът, реших, че напрежението ще се разнесе най-лесно с помощта на алкохола. Лично подадох на всеки, седнал до игралната маса, неговата чаша, като питах за цвета на подложката.

— Помните ли всички цветове?

— На Потурицки зелен. Както винаги впрочем. На Яшенчак — червен. Госпожа Повери имаше бяла, а Лепато кафява подложка.

— А вашата подложка, господин професор?

— Розова, но тогава аз не пих.

— Защо?

— Бях пил доста на вечерята. Смятам, че домакинът е длъжен да бъде трезвен, още повече, че гостите май бяха попрехвърлили мярката. Въпросният скандал беше най-доброто потвърждение за това.

— Чухме, че у вас съществува обичай разотиващите се гости да пият „за изпроводяк“. Истина ли е?

— Обикновено завършваме вечерта така. Ако в нечия чаша има нещо, той я изпразва, преди да си тръгне, „за да не се хаби благородното питие“, както се казва. Който иска, може да си долее

чашата. Но не е задължително да се пие. Никой никого не насилва, макар че на мене не ми се свиди алкохолът за гостите ми.

— А какви бяха цветовете на останалите подложки?

— На Лехнович син. Еля пиеше вино и оставяше чашата си направо на барчето. Криша Яшенчакова избра жълтия цвят. Бадович имаше лилава подложка, също като на Янка Потурицка, но тя пиеше ликьор.

— Имате великолепна памет, господин професор. Зададохме този въпрос на всички, с които разговаряхме, единствено вие обаче отговорихте точно и изчерпателно.

— Само благодарение на паметта съм постигнал нещо в живота си.

— Тази внезапна смърт не събуди ли някакви подозрения у вас?

— Не. Още повече, че два часа преди това Лехнович се оплакваше от сърце. Пък и сред нас имаше опитен кардиолог, който установи инфаркт.

Адам Немирох благодари на учения за разговора и го изпрати до изхода на управлението. Когато се върна, рече на своя подчинен:

— Ето, вече имаме и следващото кубче за нашата игра.

— Смятате ли, че тези показания внесоха нещо ново, другарю полковник? — изненада се от оптимизма на шефа си поручикът.

— Професор Войчеховски ни каза най-важното, докато слизахме към партера.

— Какво е то?

— Че разсилният в техния институт е запален филателист... Е, остана ни само Потурицки. — Полковникът изпадна във все по-добро настроение.

— Последният, следователно убиецът, защото вие сметнахте за невинни всички други, нали?

— Очаквам този разпит да бъде много интересен — не отговори пряко на въпроса му полковникът — и да ни предостави последния фрагмент от нашата игра.

XIV.

УБИЕЦЪТ МОЖЕ ДА Е И ЖЕНА

Въпреки предвижданията на Роман Межейевски адвокатът Леонард Потурицки се появи в Столичното управление на милицията не като уплашен и каещ се престъпник, а облечен в елегантен тъмносин костюм, избрана с вкус вратовръзка и подходящи чорапи. А също и безкрайно самоуверен. Поздрави двамата офицери с леко кимване, седна на стола срещу бюрото на полковник Немирох, без да чака покана, праметна крак връз крак и като извади от джоба си някакви вносни цигари, се зае да пали една от тях.

— Няма дори да направя опит да ви почерпя, господа — рече, — защото няма да приемете нищо от един убиец.

Запали цигарата и продължи:

— Представям си колко ми се сърдите за онова обаждане в събота, господин полковник. На него дължа честта да попадна на последно място в списъка на разпитваните. Последен, но най-важен! Останалите се оказаха невинни агънца, най-сетне се появи престъпникът. Пригответни ли са вече белезниците, а килията ми поръчана ли е? Признавам обаче, че все още съм доволен от интервенцията си при началника на отдел „Убийства“. Независимо от всичко спестих на горкия Войчеховски куп неприятности. А че това наруши шаблонното протичане на разследването, никак не ме е грижа.

— Трябваше да знам, че всичко може да се очаква от един адвокат — върна му топката Немирох, когото държанието на Потурицки не извади от равновесие. Напротив, колкото повече искаше да го подразни Потурицки, толкова настроението на полковника се подобряваше.

— Не адвокат. „Скапано адвокатче.“ Така искахте да кажете, нали, господин полковник? Не вярвам тази златна мисъл на Лехнович да не е стигнала до кабинета ви.

— Заедно с „доносника“.

— Надявам се да съм го засегнал с това определение — разсмя се адвокатът.

— Не по-малко от чашата коняк с цианкалий — добави Немирох.

— Да, чудесно беше — продължи да се държи провокиращо адвокатът. — Най-напред нещо за духа, а после и за тялото.

Поручикът седеше до пишещата машина, но не записваше нищо. Сега Потурицки се обърна към младия офицер:

— Преди да запишете личните ми данни, моля да отбележите голямата тайна, която ще ви издам. — Направи малка пауза и като снижи гласа си до театрален шепот, добави: — Много съжалявам, но аз не съм убил Станислав Лехнович.

— Никаква тайна. Това ми беше известно от самото начало — отвърна Немирох. — Леон, престани най-сетне да се изхвърляш като стар провинциален актьор.

— Благодаря, вече бях скапано адвокатче, сега съм повишен в стар актьор. Хубава кариера. Откъде знаехте, че не съм убиец, господин полковник?

— Поради две основни причини. Първата е твоето обаждане. Ако ти беше отровил Лехнович, нямаше да ми позвъниш лично, а щеше да подхвърлиш идеята на Яшенчак, с когото добре се познаваме. Освен това фактът, че не направи опит да се явиш тук преди официалната призовка, показва, че имаш да ни кажеш нещо наистина важно и както обикновено изчакваш, за да постигнеш възможно най-голям ефект.

Физиономията на Потурицки говореше за дълбоко разочарование. Беше приготвил голяма „бомба“, а тя се оказа негодна.

— Откъде знаете? — попита.

— Не се познаваме от вчера. Винаги си обичал ефектите. Но да приключим с тези приказчици и да пристъпим към същинския разпит. При възникналите обстоятелства няма да минем без протокол.

Този път адвокатът се съгласи без възражения. Съобщи личните си данни и започна:

— Онова, което ще кажа след малко, несъмнено обвинява един мой приятел, но е мое задължение да кажа истината. Независимо дали е приятна, или не. В името на тази истина съм принуден да обърна също вниманието на следствените органи върху една сериозна грешка.

— Че се отнесохме сериозно към обаждането на един адвокат ли? — попита Немирох.

— Не. Когато търсехте убиеца, забравихте нещо. Отровата е любимото оръжие на жените. От съпругите на фараоните до Катерина Медичи и Лукреция Борджия, та до ден-днешен. Няма да ви разказвам за разправията при големия шлем, който се случи на тоя некадърен доктор Яшенчак за първи път в живота му и който той не успя да разиграе, впрочем може би стана по-добре, тъй като докторът сигурно щеше да го провали. Затова веднага започвам от важните неща. Елжбета Войчеховска отдръпна Лехнович от играещите и попита: „А твоята, Стах?“ Ставаше дума за цвета на подложката под чашата на доцента. „Синя“, отвърна Лехнович. Елжбета отиде до барчето на колелца и му подаде чаша коняк. Той го изпи и падна като ударен от гръм. Настъпи всеобща суматоха. Всички се хвърлиха на помощ. Само аз продължавах да седя като парализиран. И знаете ли защо?

— Е?

— Ами пред себе си, на разстояние най-много три метра, виждах барчето. Виждах ясно на черния му плот малко синьо кръгче хартия и чаша коняк върху него. Друга синя подложка върху барчето нямаше.

— Не грешите ли, господин адвокат? — Поручикът беше изненадан от чутото. — Това е невъзможно!

— Абсолютно сигурен съм в това, което виждах тогава и което казвам днес. Елжбета Войчеховска не беше дала на доцента неговата чаша, а друга, с предварително подготвена отрова. На барчето имаше доста празни чаши. Достатъчно е било да се сипе цианкалий в една от тях, да се налее коняк и спокойно да се изчака подходящ момент, когато да се подаде на жертвата смъртоносната микстура. Никой не се учудваше на тези чаши без подложки. Можеше да пиеш ликьор, а после да смениш питието и да преминеш на коняк. Приготвяйки отровата, Войчеховска не е знаела коя е чашата на доцента и е държала смъртоносната субстанция настрана. Винаги би могла да измисли претекст да подаде коняка на Лехнович, който определено не се въздържаеше от пиене. Скандалът при играта беше направо идеален повод.

— Просто умът ми не го побира — не можеше да приеме факта поручикът.

— Трябва да призная — добави Леонард Потурицки, — че се възхищавам от хитростта на тази жена. Това, че като домакиня лично подаде отровата, автоматически я освобождава от подозрения. Логично беше да се помисли, че убиецът е поставил отровата в избраната чаша и е чакал жертвата да посегне към смъртоносното питие или да го получи от трета ръка. Войчеховска е обмислила нещата и е направила полезен за себе си извод: онзи, който подаде отровата, е чист от подозрения. Впрочем тя не е можела да постъпи другояче, без да знае какъв цвят има подложката на Лехнович.

— Не грешите ли, господин адвокат? — зададе за втори път същия въпрос поручикът. — Каква причина е имала Войчеховска да отрови Лехнович?

— Не знам — призна искрено Потурицки. — Вие водите разследването. Пък и какво знаем ние, мъжете, за жените, за техните емоции и реакции? Може причината да е била стара, несподелена любов. Може някога Лехнович да е засегнал с нещо професоршата и тя да е чакала с години да си отмъсти.

— С какво би могъл да я засегне?

— Повтарям, не знам. Та макар и с това, че от двете близки приятелки — Кристина и Елжбета — едно време е избрал Криша, а не Еля. Жените не прощават такива неща. Отблъснатата го помни цял живот.

— Но нали Войчеховска е успяла в живота. Има прочут съпруг, хубава къща, богатство, добро дете.

— Има прочут, но стар съпруг. Ами ако е предпочитала младия доцент? А детето ѝ да не е от професора? Какво знаем ние? Аз знам истината, виждах пълната чаша с коняк върху синята подложка, а Лехнович лежеше мъртъв в краката на Войчеховска. Впрочем това може да се провери. Наистина съгласно нарежданията на полковник Немирох милицията се държа извънредно тактично в дома на Войчеховски, все пак обаче извърши някои неща. Между другото фотографът от милицията нащрака куп снимки. И понеже вече сте преминали на цветна фотография, може би на някоя снимка е излязло и барчето?

Полковникът отвори едно от чекмеджетата на бюрото. Извади от него сив плик. Подреди цветните снимки върху бюрото. На три от тях бяха увековечени фрагменти от барчето на колелца. На две ясно се

виждаше една тумбеста чаша със светлокафява течност върху синьо кръгче.

— Ето ви неоспоримото доказателство, че бях прав — триумфираше адвокатът.

— Така е — призна със съжаление Межейевски. — Ала не мога да приема мисълта, че тази симпатична жена е отровителка.

Потурицки като че ли отгатна мислите на младия офицер, защото добави:

— И за мене беше шок. Дълго се колебах дали да разкрия на следствието този факт. Познавам Елжбета от осемнадесет години. Май от деня, в който се запознах с бъдещата си съпруга. Бяха три очарователни приятелки, съученички от гимназията: Янка, Криша и Еля. Лехнович, с когото тогава пак бях принуден да се сблъскам, беше хвърлил око на Кристина. Еля временно остана без кавалер, но не след дълго се „прицели“ най-високо от трите момичета. Когато едното от тях стана съпруга на стажант-юрист, тя бързо се издигна до „госпожа професорша“. Благодарение на брака на Еля се запознах с професор Войчеховски, което, признавам, ми помогна и в по-сетнешната ми адвокатска практика. Познанствата на адвоката са неговото богатство. Никой не възлага делото си на адвокат, за когото не е чувал. За съжаление сега съм принуден да нанеса тежък удар на Зигмунт. Той е много привързан към Еля.

— Впрочем и тя прави впечатление на образцова съпруга. — Полковникът нито веднъж не прояви учудване от сензационните разкрития на Потурицки и едва сега за първи път се намеси в разговора, който отдавна беше загубил тона на официален разпит.

— Да — потвърди адвокатът. — Елжбета не беше рафинирана кокетка, която е завъртяла главата на един стареец, богат мъж. Напротив, от тях двамата в началото тя беше по-влюбената. Зигмунт малко се страхуваше от този брак. Да не стане смешен, че и какво ще кажат колегите — жени се за своя студентка, доста по-млада от него. Войчеховски е преживял трагедия. По време на въстанието първата му жена загинала заедно с двете им деца. И тъкмо това го караше да се въздържа от брак. Но Елжбета успя да разсее неговите резерви, за което Зигмунт сигурно не е съжалявал.

— И сега тази жена трябва да бъде съдена за предумишлено убийство? — потрепери Межейевски.

— И още по-неприятно е, че самият аз допринесох за това — призна Потурицки. — Ще кажа дори нещо повече — не упреквам Елжбета. За мене Лехнович беше и си остава подлец.

— Благодаря ти, че изпълни гражданския си дълг. Вярвам, Леон, не ти е било лесно да дойдеш тук с такова разкритие. Не те упреквам също, че си предпочел да чакаш до последния момент, разчитайки ние сами да открием това. Искрено признавам, че от началото на разследването тръгнахме в погрешна посока. Направихме немалко грешки. Включително и тази, че не разгледахме внимателно снимките, с които разполагаме.

— А ти, драги, не ми се сърди за онова обаждане — протегна ръка към полковника Потурицки. Двамата сърдечно си стиснаха дланите.

— Подпиши протокола — обърна се към излизания адвокат Немирох, — че иначе трябва да те викаме още веднъж на разпит.

— Ще издадем ли заповед за задържане? — попита Межейевски, след като адвокатът бе излязъл от кабината.

— Не бързай толкова, Ромек — засмя се полковникът.

— Как така? Доказателствата ли не са достатъчни?

— Доказателствата са великолепни. По-добри не са нужни нито на нас, нито на прокурора. И за съда са достатъчни. Но защо да бързаме? Войчеховска няма да ни избяга.

Поручикът не можеше да го проумее. Досега не се беше случвало началникът му да не бърза да арестува престъпник, против когото има толкова сериозни доказателства. А още повече — убиец.

— Знам, че Войчеховска няма да избяга в буквалния смисъл на думата. Аз взех от лабораторията на професора бурканчето с цианкалий, но в нея има много други отрови. Някои от тях също толкова бързодействащи.

— И в това отношение няма нищо страшно! — успокои своя подчинен Немирох. — Ще изпратиш на Войчеховска призовка да се яви в десет часа вдругиден. В призовката напиши: „За подписване на протокол.“ Затова пък утре ще си поговоря с господин Винценти Коротко.

— Кой е той?

— Един симпатичен възрастен мъж. Запален филателист, който от тридесет години работи като разсилен във Варшавската

политехника. Смятам да си поговорим с Коротко около обяд.

XV.

ПОКАЗАНИЯТА НА СТАРИЯ ФИЛАТЕЛИСТ

Винценти Коротко — слаб, висок мъж с буйна поселила коса и пищен мустак, по-скоро се учуди, отколкото уплаши от призовката да се яви в Столичното управление на Гражданската милиция. Адам Немирох предложи на госта да седне удобно в креслото, поднесе му цигара и започна:

— Поканихме ви тук, защото ви смятаме за сериозен и заслужаващ доверие човек. Това, за което ще говорим, трябва да си остане между нас.

— Аз винаги съм се отнасял към властта с необходимото уважение — увери го разсилният.

— Известно ни е. Известно ни е също, че сте наблюдателен. Затова искаме да ви попитаме какво става в блоковете и изобщо във вашия квартал. Как си гледа работата кварталният? Нали знаете, налага се да ги контролираме от време на време.

— Кварталният си гледа работата. Нищо лошо не мога да кажа. Само че районът е голям. Какво да направи сам, като не успява да надзърне всеки ден във всяко къоше? Не е зле да направите някоя вечер хайка за хулиганите, които си устройват сборище в последния вход на номер шест. Не долу на входа, а по различните етажи. Най-често на петия. Вдигат шум, пушат, замърсяват, изпиват по няколко бутилки плодово вино и започват да досаждат на хората. А пък момичетата, дето се събират с тях, с ваше извинение, господин полковник, едно време и под фенера ги нямаше. Срам и гнусотия.

— Запишете, поручик — нареди Немирох.

— Кварталният се стареа, ама какво може да направи самичък? Портиерът, или както сега им викат, домакинът на блока, заслужава да му лепнете солидна глобичка. Откакто е построен блокът, нито веднъж не е измил асансьора. Нито пода, нито стените. Да те е страх да се облегнеш, щото ще залепнеш. Колко пъти съм му казвал, и другите наематели също. Да не мислите обаче, че такъв като него държи на

службата си? Важното е, че е получил жилище. А после хич не го е грижа. Знаете, в наше време не можеш го мръдна от портиерското жилище. Не е както някога, когато собственикът на кооперацията изхвърляше човека на улицата, без да се интересува ще намери ли беднякът покрив над главата си. Такъв заслужава да го изхвърлят заедно с партакешите му. Веднага ще си спомни какво е метла и как се размахва.

— Запишете, поручик — пак заповяда полковникът.

— И администрацията не е по-добра. Седят си там едни издокарани, изписани дамички, като че ли са в кафене, а не в канцелария. Пък като отидеш при тях по работа!... Повече от две седмици чаках да дойде водопроводчик. Че и като дойде, не гледаше да си свърши работата, а окото му все в чашката. Не минава месец, без да спрат топлата вода. Понякога по цяла седмица я няма.

— Записвайте всичко, Межейевски.

— Слушам, другарю полковник.

— Боклука извозват, като че ли ти правят благоволение. Понякога контейнерите не се виждат изпод боклука. През лятото вони из целия комплекс. Не дай боже да се разнесат някакви зарази! Автомобилистите си оставят колите пред самия блок и после от шест часа сутринта ги загряват, та събуждат цялата кооперация. А пък големият паркинг от другата страна, до детската площадка, стои празен. Ама за тях тия петдесет метра са много.

— Записахте ли, поручик?

— Всичко записах.

— Благодаря ви, господин Винценти. Хубавичко ще си поговорим с онези от администрацията и с портиера. Ще ни запомнят те! А що се отнася до сборището на петия етаж, ще им намерим друго помещение. Доста по-ниско разположено и с железни перденца на прозорците.

— Добре ще им дойде. Човек не може да мине покрай тях, без да подхвърлят мръсна думичка. Не оставят дори жените и децата на мира.

— Ще поставим край на това, и то бързо.

— Хората ще ви бъдат благодарни. Съседите са прилични хора, лоша дума не мога да кажа, а тия алармаджии идват бог знае откъде.

— Чувал съм, господни Коротко, че сте изтъкнат филателист.

— Тъй ли? — оживи се разсилният. — И вие ли събирате?

— Аз не, но по-малкият ми брат. — Немирох лъжеше като по ноти, изобщо нямаше брат. — А какво събирате?

— Ами всичко, което ми попадне в ръцете. Господа професорите и студентите от горните курсове знаят и ми носят марките от писмата си. Но не ги събирам просто така. Понякога вършат работа за замяна. Когато някой търси нещо по-така. Аз например се специализирам в марки с произведения на изкуството и Мадагаскар. Сега се нарича Малгашка република.

— Мадагаскар ли?

— Именно. В Полша сме само трима такива специалисти. Ама ония двамата къде ще се сравняват с мене! Започнали са да събират чак след войната. А на мене ми оцеля предвоенният класьор с Мадагаскар. В него имах цели серии. Преди две години на изложба в Прага получих диплом за този Мадагаскар. Сега щяха да ми дадат медал. Ако не златен, поне сребърен.

— Толкова ли се увеличи колекцията ви?

— Увеличи се. И то най-вече благодарение на доцент Станислав Лехнович, лека му пръст. Когато преди половин година се беше сетил, че събирам Мадагаскар, ми каза: „Господин Винценти, имам приятели в чужбина. Сред тях има и филателисти. Може те да имат някои марки, подходящи за вашата колекция. Ще им пиша.“ И оттогава господин доцентът ми носеше марки винаги когато идваше. Коя от коя по-ценни. Разбираше от марки, макар да не беше филателист. Той изобщо от всичко, разбираше.

— Значи сте познавали доцент Лехнович?

— Ами да. Още като хлапак, от първите му стъпки в политехниката. Способен човек беше. Помня, изпитвахме го с професор Войчеховски, а Лехнович само петици изкарваше. При изпити аз обичам да седя в стаичката до кабинета на професора, а вратата да е отворена. Да чувам как отговарят студентите. Веднъж подхвърлих на Войчеховски да вземе да го натисне. Уж ще го скъса, пък после да обърне всичко на шега. И какво си мислите? Войчеховски не можа да го хване натясно, макар че го разходи из целия материал и му задаваше най-трудните въпроси. След изпита професорът му каза: „Нямам оценка за вас, освен да ви предложи мястото си.“ И само като си помисля, че доцентът не дочака това.

— Чувал съм, че имал някакви разпавии с Войчеховски. И че тогава са изхвърлили Лехнович от политехниката. Истина ли е?

— Е! — махна пренебрежително с ръка Коротко. — Те учените често се карат. Но по тоя въпрос не одобрявам действията на Лехнович. Лошо постъпи, не ще и дума. Обаче, макар и след години, разбра грешката си. Извини се на професора и се стараеше да я поправи доколкото можеше.

— Какво говорите? Рядко се случва някой доброволно да си признае, че е сгрешил. Цигара? — Немирох поднесе към разсилния пакет „Кармен“.

— Извини му се в присъствието на негово превъзходителство господин ректора. Сам го чух. А после по цели нощи работеше, за да изненада професора и да му помогне да се справи с проблемите.

— Войчеховски проблеми ли имаше?

— Господин професорът е голям учен, той получава писма от цял свят. Но нали знаете как е при учените. Все някаква дъска ще им хлопа. И професор Войчеховски си има слабо място. Беше решил да направи пластмаса, каквато никой досега не е изобретявал.

— И успя ли?

— Ами! Получи се някакво сиво-кафеникаво вещество. За нищо не става. Когато професорът нареди да покрием с него масите в лабораториите, три ножа си счупих. Май за тая работа Войчеховски е получил от министъра голяма парична награда. Сега си има неприятности, щото е изхарчил парите, а резултати не се виждат.

— Как се справяте със студентите? Толкова хора преминават през лабораториите. Не бих искал да имам вашата работа.

— Тридесет години я вършим. Заедно с професора. Откакто откриха политехниката след войната. А с младежта се оправям. Младите не са лоши, само че трябва да ги държиш изкъсо. Ако си мек, ще те смачкат.

— Професорът е добър човек. Доцентът май е бил по-строг.

— Професорът има златно сърце. Никому няма да стори зло. А Лехнович ги гонеше. Помагаше им в ученето, не мога да кажа, правеше допълнителни упражнения и консултации, а на ония, дето не им се учеше, им спукваше гъона. Дори да повтореше годината, мързеливецът нямаше отърване, понеже следващата година Лехнович пак го емваше.

— Значи професор Войчеховски се тревожеше от неуспеха?

— Има си хас. Не му е весело. Старае се обаче да не го показва. Работи с всички сили. Той и сътрудниците му.

— Доцент Лехнович сигурно също му е помагал?

— Помагаше му, разбира се. Но професорът, какъвто си е, се притесняваше от тази помощ, понеже доцентът не беше на щат при нас. Затова Лехнович реши да прави опитите скришом от професора и чак като разбере къде е грешката, деликатно да му обърне внимание. Та Войчеховски да не се обиди. Професорът си е професор, има високо мнение за себе си.

— Свестен човек е бил този Лехнович. Жалко, че почина.

— Добра душа. Когато научих, че господин доцентът е получил инфаркт, сякаш и мене ме промуши в сърцето.

— Сега, когато нищо не е излязло от помощта на Лехнович, по-добре ще е да не казвате нищо на професора.

— И аз тъй мисля, думичка не обелих пред Войчеховски.

— Много добре. А от колко време Лехнович започна да идва да работи в лабораторията?

— От около четири месеца. Обикновено в събота следобед, когато в лабораторията оставахме само аз и чистачката. Господин Лехнович често прекарваше там цялата нощ и неделния предобед. Аз живея в същата сграда, в служебна квартира, та понякога носех на доцента да хапне от онова, което жена ми приготвяше за неделя.

— Каво ще стане с пластмасата сега, след смъртта на доцента?

— Мисля, че все пак ще се справим. Напоследък господин професорът монтира нови апарати. Сигурно с тях ще правят нови опити. Ние, работещите в областта на химията, не бива да се отчайваме след първите неуспехи — заяви съвсем сериозно господин Винценти Коротко. — Трябва упорито да се стремим към поставената цел.

— Така се разприказвахме с вас, господин Коротко, че не забелязах кога е минал цял час. Много ви благодаря за забележките относно кварталния и администрацията. Ще направим, както ви казах, всичко необходимо, за да въдворим ред. Поручик Межейевски ще има грижата. А ако някога случайно ми попадне марка с Мадагаскар или с репродукция на произведение на изкуството, за вас ще е. Знам къде да ви намеря.

— Ще ви бъда благодарен, господин полковник. — Старият разсилен си взе довиждане с двамата офицери и излезе, много доволен от себе си.

— Не разбирам — този израз вече бе влязъл в постоянния репертоар на Межейевски, — какво трябва да правим с тези оплаквания от администрацията и опия хулигани?

— Какво да правим ли? — повтори въпроса полковникът. — Напиши предложение до съответното районно управление да провери оплакванията, да накаже строго виновниците за недоглежданията, включително с изпращане за бързо производство, ако преценят, че глобата е твърде меко наказание. А сборището на петия етаж да бъде ликвидирано още днес.

— Но за какво ви беше нужно това? За тази работа си има квартални инспектори и районни управления.

— Е, веднъж и ние да сме полезни за нещо. Ако не бяхме разговаряли за водопроводчика, обичащ чашката, нямаше да стане дума и за доцент Лехнович. Нито за неговата невероятно голяма готовност да услужва на професор Войчеховски. Разбра ли?

— Това е ясно. Виждам мошеничествата на Лехнович и дори параграфа, по който би могъл да бъде подведен под отговорност за промишлен шпионаж.

— Тогава какво не разбираш?

— Не виждам причината Елжбета Войчеховска да убие Станислав Лехнович.

— Госпожа Войчеховска ще дойде при нас утре в десет часа. Надявам се, че тогава работата ще се изясни. Възнамерявам също утре да приключим разследването.

— Още утре да предадем случая на прокурора? — учуди се поручикът. — След разпита на заподозряната? Не е ли много бързо? Не е ли по-добре да изпипаме разследването обстойно, та прокуратурата да няма претенции към нас?

— Сам ще видиш утре.

XVI.

РАЗНОЦВЕТНИТЕ СТРАНИЦИ НА ПРОТОКОЛА

— Другарю поручик — заговори с официален тон полковник Адам Немирох, — след малко ще доведете тук Елжбета Войчеховска. Ще бъдете свидетел на разговора ми с нея. Моля ви само да не задавате никакви въпроси. Нито на мене, нито на съпругата на професора. И никакви физиономии. Ще седите и ще слушате.

— Без да вода бележки и без протокол ли?

— Точно така. Госпожа Войчеховска ще бъде отдясно на вас, а аз ще седна, както обикновено, зад бюрото.

— Слушам, другарю полковник! — Роман Межейевски не разбираше странните нареждания на началника си, но предпочете да не задава въпроси. — Какво да правя сега?

Немирох погледна часовника си. До десет оставаха пет минути.

— Слезте долу. Войчеховска обикновено е много точна. Би трябвало вече да е в чакалнята или всеки миг ще се появи там. Доведете я.

— Трябва ли да предупредя пропуска, че Войчеховска ще бъде задържана?

— Не. Има време за това.

Поручикът излезе и след малко се върна заедно със съпругата на професора. Елжбета явно не предчувствуваше какво я очаква. Усмиваше се спокойно и приятелски. Поздрави полковника без капка страх или притеснение.

Зае посоченото ѝ място.

— Какво стана с онази страшна история? Не мога да я забравя. Понякога всичко ми се струва кошмарен сън, от който трябва ей сега да се събудя. За съжаление, събуждането не настъпва. Това е тъжната действителност.

— Да — потвърди полковникът. — Случилото се беше тежко преживяване за вашето семейство. За щастие, надявам се разследването бързо да приключи.

— Знаете ли вече кой е убил Лехнович? Може би ще стане още по-лошо. Чака ни нов удар. Ще научим ужасната истина, че един от нашите приятели е убиец. Но кой?

— Съжалявам, госпожо, в настоящия момент съм обвързан от служебна тайна. Най-късно в събота истината ще бъде разкрита. Разбирам, дължа ви обяснение.

— Ох, да не говорим за това. Бих предпочела изобщо да не я знам.

— Възможно е да помолим вас и съпруга ви за съдействие.

— Естествено. Ще направим всичко, което е по силите ни, за да помогнем справедливостта да възтържествува. Както аз, така и съпругът ми сме на ваше разположение, господин полковник.

— По този въпрос ще поговорим после. Сега — продължи полковникът — бих искал да ви обясня защо ви извикахме днес.

— Моля ви, дребна работа.

— Миналия път ви разпитвах, като полуофициално си говорехме за събитията от онази страшна събота. Но законът си е закон. В документите на разследването трябва да фигурира също и протокол за разпита на Елжбета Войчеховска.

— Няма нищо. Моля ви, задавайте въпросите си и записвайте. Знаем, че най-напред трябва да съобщя личните си данни.

— Бихме искали да ви спестим време. Затова аз подготвих въз основа на нашия разговор кратък протокол. Ако обичате, прочетете го и се подпишете, госпожо. Ако прецените, че съм записал нещо погрешно, нанесете поправка и евентуално допълнете, ако има пропуски. Това не само е позволено, но и желателно.

С тези думи полковникът извади от чекмеджето няколко листа с машинописен текст. Прибави:

— Изпробваме интересно нововъведение. Надявам се да се приеме в нашето управление, пък защо не и в цяла Полша? Пишем протоколите в много екземпляри на хартия с различен цвят. Веднага да се знае, че белият е за съда, а червеният за прокурора. По традиция зеленият е за адвокатите. Синият остава за служебно ползуване. Жълтият отива в архива. Оказа се много практично.

— Но по този начин се изразходва повече хартия. — Елжбета Войчеховска беше практична жена.

— Да — призна полковникът, — права сте. Наистина се употребява повече хартия. Но за всичко се плаща. За икономията на време — нашето, на съдиите, прокурора и адвокатите — плащаме със съответно по-голямо количество хартия. Но, общо взето, реализираме печалба, защото този начин е значително по-оперативен. А знаете ли как ми хрумна?

— Как?

— Отдавна на съдебните папки на обвиняемите, които са арестувани, се залепва червена ивичка с надпис „арест“. Хрумна ми, че това маркиране може да се разшири и с други цветове, предназначени за целия апарат на правораздаването.

— Интересно... — Тонът на професоршата говореше, че всъщност това нововъведение ни най-малко не я интересува.

— Заповядайте. — Полковникът подаде на жената купчинката разноцветни листа. — Прочетете внимателно и се подпишете. Но не на всичките. Подпишете само сините екземпляри. Тези за служебно ползуване.

Войчеховска прочете внимателно протокола.

— Нямам възражения — каза.

— Чудесно. А аз се боях, че трябва да го преписваме или още по-лошо — да провеждаме отново целия разпит.

— Нямаше да е болка за умиране.

— Тогава, щом приемате текста, подпишете сините екземпляри. Ето, заповядайте химикалка.

— Благодаря, имам. Свикнала съм с моята химикалка и не мога да пиша с друга. — Войчеховска посегна към чантата на коленете си и след кратко търсене извади красива химикалка със сребърна капачка.

— Но четливо — предупреди полковникът. — С малко и фамилно име.

Войчеховска изпълни формалностите. Подписа листовете и ги подаде на полковника.

Немирох прибра документа в папката, а нея в чекмеджето на бюрото.

— Сърдечно ви благодаря, госпожо — каза, — и още веднъж моля да ме извините, че ви накарах да дойдете.

— Господин полковник, споменахте нещо за съдействие от наша страна.

— Именно. Имам гореща молба към вас и съпруга ви.

— За какво става дума? По тона ви разбирам, че е много важно.

— За нас е от първостепенно значение — обясни полковникът. — Досегашното разследване се натъкна на известни трудности. Относно последните минути на съботния бридж. Протичането на скандала и моментът на смъртта на Лехнович. Показанията на очевидците свидетели се различават съществено в подробностите. Затова бих ви помолил да проведем възпроизвеждане на мястото на престъплението.

— Само това ли? — Войчеховска явно си отдъхна. — Мислех, че е бог знае какво! Разбира се, съгласни сме. Как си представяте това възпроизвеждане?

— Просто ще съберем всички в онази стая и ще възстановяваме протичането на трагедията секунда по секунда.

— Но нали господин Лепато замина за Англия. И професор Бадович го няма. За съжаление, и Лехнович отсъства.

— Поручик Межейевски ще замести Лехнович. Има почти същата фигура. Нищо, че е малко по-нисък. А аз ще се опитам да заместя професор Лепато. Бадович е играел в съседната стая по време на разправията и смъртта на Лехнович. Не е чул много, още по-малко е видял, така че можем да минем и без него.

— Както прецените — съгласи се Войчеховска.

— Остава да уточним кога да го проведем.

— Вие кажете.

— Бихме искали да е в ден, когато няма да объркаме работата на господин професора. Знаем колко е зает.

— Може би в събота? Тогава лекциите на съпруга ми са сутринта. Следобед лабораторията не работи. Затова ние организираме събиранията у нас в събота. В неделя съпругът ми произвежда своите дяволски бои или се занимава с научната си работа.

— Събота е удобен ден и за нас. А часът?

— В пет, да речем?

— Чудесно. Значи в събота в пет часа следобед.

— Да уведомя ли останалите бриджори?

— Не. Благодаря ви. За този бридж ние ще разпратим поканите, защото на нас никой няма да откаже.

— Това ли е всичко?

— Да. Още веднъж ви благодаря.

— В такъв случай — до събота.

— Поручик, изпратете госпожа професоршата.

— Благодаря, сама ще се оправя. Вече знам пътя. — Войчеховска се сбогува с двамата офицери и излезе от кабинета.

— Мадама от класа — установи Межейевски. — Фантастично се владееше. Сигурно и ръката ѝ не е трепнала, когато е изпращала Лехнович на оня свят. Ако не знаех какво каза Потурицки и не бях видял със собствените си очи снимките, щях да се закълна, че тя е олицетворение на невинността.

— Такива са жените — потвърди полковникът.

— Но с едно нещо се издаде.

— С какво?

— Външно беше хладна като лед. Но вътрешно навярно е треперела цялата. Успя с всичко друго, докато не стигна до подписването на цветните страници. Беше разкошен трик от ваша страна, другарю полковник. В притеснението си Войчеховска подписа не само синята, но и трите розови страници.

XVII.

ВСИЧКО ЗАПОЧНА И СВЪРШИ С БРИДЖ

В събота всички дойдоха навреме. Дори няколко минути преди пет. Причината беше не само в предупреждението, отпечатано върху милиционерските „покани за бридж“, както определи тези призовки полковник Немирох, но и в обикновеното човешко любопитство.

Поручик Межейевски играеше ролята на домакин. Той посрещаше и въвеждаше гостите в библиотеката, където ги чакаха семейство Войчеховски и полковникът. Тук гостите заемаха местата около пригответената за игра масичка или до бюрото. Немирох предложи:

— Сега ние с професора ще ви оставим за малко, за да подготвим съседната стая така, както е изглеждала по време на бриджа.

— Аз какво да правя? — попита професорът.

— Ще помоля за онова барче на колелца, чаши, кръглите разноцветни подложки, на които тогава са стояли чашите, и може би малко чай, който да имитира коняк.

— У нас питиетата не се имитират. Ще се намери и истински коняк.

— Къде стоеше барчето? — запитва поручикът, който докара барчето от кухнята, където беше постоянното му място.

— Ето тук — обясни Войчеховски, след което донесе чашите и подложките.

Межейевски подреди чашите, наля във всяка по няколко капки коняк. През това време професорът подреди фотьойлите около масичката за бридж и остави върху зеленото сукно две колоди карти.

— Някои дами пиеха ликьор, а Елжбета червено вино.

— И без ликьор ще минем. Дамите са били в съседната стая — напомни полковникът. — Затова пък ще ви помоля за чаша вино.

— Защо да онеправдаваме нашите мили дами? — Войчеховски наля в две високи чаши ликьор от две различни марки. А голямата

чаша напълни с червено вино. Постави всички чаши на барчето.

— Заповядайте тук. — Поручикът разтвори портала, разделящ двете помещения. — Заповядайте. Полковник Немирох ще замести отсъстващия професор Лепато.

Четворката седна на масичката. Доктор Яшенчак машинално започна да бърка колодата пред себе си.

— Сега — започна Межейевски — ще възстановим възможно най-точно протичането на събитията от момента, в който професор Войчеховски се е намесил, за да предотврати изострянето на скандала. Аз замествам покойния Лехнович. Той тук ли беше застанал?

— Не — поправи го Мариола Бовери. — Малко по-наляво. Между мене и полковника. Тоест тогава между мене и професор Лепато.

Межейевски се премести съгласно указанието.

— А къде беше госпожа Войчеховска? — попита полковникът.

— Стоях зад доктора, но не обелих нито дума.

— Хайде тогава — предложи поручикът. — И сега застанете там. Елжбета се приближи до доктор Яшенчак.

— А сега кулминационният момент от разправията. Адвокатът скача от мястото си, аз — Лехнович тръгвам към него със стиснати юмруци. Така ли беше?

— Да! — извикаха в един глас Мариола и Елжбета.

— Господин професор, започвайте акцията си — предложи полковникът.

— Успокойте се, господа. Действително се държите като дванадесетгодишни хлапаци. Ясно беше като бял ден, че големият шлем можеше да се реализира и един великолепен играч като доктора не би могъл да провали тази възможност. А на тебе, Стах, наистина ти се чудя. Винаги си успявал да си овладяваш нервите...

— Стах — поде своята реплика госпожа Бовери — не се чувства добре в последно време. Колко пъти го съветвах да заминем някъде да си почине, та макар и за кратко.

— А ти що за адвокат си — пое пак ролята си Войчеховски, — щом една забележка на кибика те изкарва от равновесие? Сядай си на мястото.

Адвокатът Потурицки седна на мястото си.

— Много се извинявам за забележката си — взе думата Лепато — полковникът. — Моля за извинение.

— Сега ще ви дам по чаша коняк за успокоение на нервите — каза професорът. — Какви цветове имате?

— Аз червен — каза доктор Яшенчак.

— Аз както винаги зелен — обади се Потурицки.

— Аз бял и помня, че на господин Лепато е кафяв — съобщи госпожа Бовери.

Както в онази трагична събота Войчеховски отиваше до барчето и подаваше на седналите чаши с коняк.

— А твоят цвят, Стах? — включи се в играта съгласно ролята си Елжбета Войчеховска.

— Син — отговори с категоричен тон поручикът.

Домакинята отиде до барчето и след миг се върна с две чаши. В едната ръка държеше виното, а в другата коняка. Подаде го на Межейевски.

— Стоп — извика поручикът.

Всички насочиха въпросителни погледи към Немирох.

— Моля ви, елате при барчето, за да проверим.

Деветимата се събраха около барчето. Първа се ориентира Мариола.

— Та тук изобщо няма синя подложка! — извика тя удивена. — Има две розови. А тогава, сигурна съм, на барчето имаше синя подложка.

— Браво! — похвали момичето полковникът.

— Не разбирам — рече адвокатът.

— Госпожо Елжбета — започна полковникът, — много съжалявам, но съм принуден да разкрия вашата тайна. Госпожа Войчеховска е далтонистка. Редки са случаите на далтонизъм у жена, която различава основните цветове — жълт, зелен, син, червен, — но не различава близките помежду си цветове, в случая с госпожа Елжбета — син и розов. Проведохме два пъти един и същ експеримент и двата пъти той доказва частичния далтонизъм на госпожа професоршата. Ако са еднакво интензивни, тя възприема синия и розовия като един и същ цвят.

— Зеления и червения също — разсмя се Янина Потурицка. — Спомням си какъв ужасен скандал избухна веднъж в училище в час по

рисуване. Тогава учителят за първи път ни заведе навън, в градината, и ни каза да нарисуваме цъфналите лалета. Еля беше направила листата червени, а цветовете зелени. Учителят реши, че тя му се подиграва, и я изпрати при директора. Чак тогава се разбра, че при рисуване Елжбета винаги обръща кръгчето боя и прочита надписа на него. В градината рисувахме с палитри и тя беше забравила къде стоят червената и зелената боя. Голям смях падна. Както с Еля, така и с учителя, че толкова дълго беше успявала да го заблуждава.

— Но тук вече шега няма, всичко е завършило трагично за Лехнович, комуто госпожа Войчеховска е дала по погрешка чашата, предназначена не за него.

— Не за него ли? — възкликна Войчеховска.

— На снимката се вижда, а и господин Потурицки също е забелязал, че като не различава цветовете, госпожа Елжбета е подала на доцента чашата, стояща на друга подложка. Чашата на Лехнович, която е била на синя подложка, е останала непокътната. За щастие на снимките се вижда върху кои подложки няма чаши. От тях разбрахме, че Лехнович е изпил коняка с розова подложка.

— Моята подложка беше розова. — Войчеховски беше силно изненадан и уплашен.

— Зигмунт! — Елжбета едва сега разбра всичко. Инстинктивно се притисна до съпруга си, като че ли за да се убеди, че е още жив.

— Дълга ви обяснения, дами и господа, както за моето понякога направо невъзпитано държание, така и за протичането на цялото разследване. Но понеже това е дълга история — предложи полковникът, — няма ли да е по-добре да седнем?

Домакинът се погрижи да напълни чашите на всички с предпочитаното питие. Знаеше вкусовете на приятелите си. Полковникът се намести удобно във фотьойла в центъра на кръга, които останалите образуваха, и започна разказа си:

— Произшествието изглеждаше загадъчно още от самото начало. Не защото беше извършено престъпление в „доброто общество“, тъй като и това се случва. Затова пък мотивите за него ни се струваха или незначителни, или неактуални. Всъщност подозренията падаха върху двама господа.

— Върху мене — заяви Потурицки.

— И върху мене — добави доктор Яшенчак.

— Но те биха рискували много, ако бяха решили да си отмъстят за причиненото им преди години зло. Наистина и двамата са демонстрирали враждебно отношение към Лехнович, ала то е било само фасон, „за да запазят лице“. Защото и двамата са знаели, че Лехнович ще бъде у Войчеховски, и двамата са приели да дойдат тук. Да допуснем, че убиецът е дошъл, за да извърши престъплението. Но защо е дошъл другият? Също и мотивите на професор Бадович, по-скоро от материално естество, ми изглеждаха без особено значение, маловажни, за да склонят към риск този учен с перспективи за добра кариера. С една дума, имахме труп и деветима невинни. Но ако обърнехме картината и предположихме, че убиец е Лехнович, всичко идваше на мястото си.

— Невероятно! — прошепна Елжбета, която все още държеше ръката на съпруга си.

— Лесно беше да набележим пет евентуални жертви сред компанията, събрала се на бридж. Трима от тях можехме веднага да изключим, понеже убиецът би бил принуден да отрови тримата наведнъж, а групови инфаркти рядко се случват.

— Кои? — попита Янина Потурицка.

— Бадович, Потурицки и Яшенчак, Лехнович е очаквал напролет да получи професура. Може би се е опасявал, че ако онези две стари истории и тази, по-новата с Бадович, излязат на бял свят, това ще попречи на мечтаното повишение? Но след като размислихме, преценихме, че тези съображения са дребни, още повече, че господата Потурицки и Яшенчак предпочитат да не ровят в далечното минало. Що се отнася до Бадович той е настоявал само за професионално удовлетворение. Притиснат до стената, Лехнович би измислил някаква формулировка, която да задоволи претенциите на професора, а на него самия да позволи да излезе от аферата без ущърб.

— Не знаех, че е имало история и с Бадович — забеляза професор Войчеховски.

— Доцентът „пратил на кино“ Бадович при някаква съвместна разработка. Взел сам предназначенията за двата колектива сума и хвърлил сянка върху репутацията на учения от Шльонск. Бадович не държеше особено на парите. Настояваше преди всичко за реабилитиране в научните среди — поясни поручикът.

— При последното претегляне на фактите — продължи полковникът — ни останаха двама кандидати за покойници. Двама професори. Единият от Англия, от Кеймбридж, а другият — от Варшавската политехника.

— Хенрик Лепато и Зигмунт? — възкликна Кристина Яшенчакова.

— Точно те! — потвърди полковникът.

— Защо англичанинът? — попита адвокатът.

— Защо Зигмунт? Откъде накъде? — Елжбета не можеше да приеме мисълта, че съпругът ѝ е бил в смъртна опасност, и то — от ръката на любимия му ученик.

— Всъщност и в двата случая причината е една. Незадоволена амбиция и стремеж към кариера и богатство. На всяка цена — подчерта Немирох. — Дори с цената на нечий живот. Англичанинът е можел да умре, защото случайно е научил прекалено много. Професор Войчеховски — защото Лехнович е имал интерес работата върху новата пластмаса да се забави или прекъсне. Освен това смъртта на господин Войчеховски е отваряла пътя на Лехнович към катедрата в политехниката. Доцентът е смятал, че така с един куршум ще убие два заека.

— А какво общо е имало между Лепато и Лехнович? — попита Потурицка. — Нали те се преструваха, че не се познават, а не беше така. Сама се убедих.

— Познавали са се, и то добре. През окупацията са били членове на „Сивите редици“. В групата им настъпил провал. Почти всички били арестувани. Повечето младежи били застреляни, други намерили смъртта си в концентрационните лагери. Оцелели единици. Сред тях Хенрик Лепато и Станислав Лехнович. Той единствен не дошъл тогава на явката, откъдето гестапо арестувало цялата група.

— Нима? — попита Яшенчак.

— Попадналите в хитлеристкия затвор младежи били убедени, че именно Лехнович ги е предал. Изпратили дори шифровано съобщение от затвора „Павяк“. Подозрението се оказало неоснователно. Лехнович бил попаднал на хайка и затова не дошъл на явката, което го спасило. Предателят бил застрелян наскоро след това с присъда от полската съпротива.

— Поне това не е извършил — въздъхна Криша.

— Господин Лепато, а всъщност Хенрик Лепатович, тъй като тогава се е наричал така — продължи полковникът, — не знаел как се е разрешил въпросът с предателството. Бил изпратен в Маутхаузен. След войната попаднал в Англия и там направил научна кариера. Не се става лесно професор по физика в Кеймбридж, още повече когато си чужденец.

— Голям успех. Името на професор Лепато действително е известно сред физиците в цял свят — допълни Войчеховски.

— И към този известен физик преди няколко месеца се обърнал един авиационен концерн от Съединените щати. На професор Лепато бил предаден образец от нова пластмаса. Помолили го да изследва физичните му свойства. Както ни каза англичанинът, на Запад подобни поръчки са нещо обикновено. Вероятно концернът е искал да свери своите резултати с получените в Кеймбридж. Било изяснено също, че пластмасата е изобретение на младия полски учен Станислав Лехнович.

— Лъжа! — подскочи Елжбета, но съпругът ѝ я укроти, като стисна деликатно ръката ѝ.

— По този начин Лепато научил, че човекът, когото той смятал за агент на гестапо, не само е жив, но и е направил кариера като химик. Трябва да добавя, че резултатите от изследванията били положителни и концернът решил да купи изобретението. Когато в рамките на обмяната на научни кадри пред англичанина се отворила възможност да дойде в Полша, Лепато се възползвал от нея. Преди всичко искал да се информира за Лехнович.

— Упорито ме разпитваше за него — каза Войчеховски, — обаче не отвори изобщо дума нито за историята от окупацията, нито за изобретението.

— Естествено. Лепато е искал най-напред да се убеди дали доцент Лехнович и някогашният член на „Сивите редици“ са едно и също лице. А въпросът с изобретението не го е засягал особено. Свършил си бил работата, дал бил консултацията. Получил за нея добри пари. Чувствувал се англичанин и не бил заинтересуван изобретението да остане в Полша. Не виждал и защо трябва да разгласява, че доцентът се пазари с американска фирма относно продажбата на изобретението. Тогава Лепато още не знаел, че Лехнович не е направил никакво откритие, а си присвоява

изобретението на професор Войчеховски. И че с него търгува с американците.

— Винаги съм бил на мнение, че той е изключителен подлец — измърмори Потурицки.

— Лехнович разбрал, че англичанинът проявява интерес към неговата особа. Досетил се защо. Нямам основания да предполагам, че Лепато е посветен в неговите пазарлъци с американската фирма. Смятал, че става дума само за събитията от окупацията. Затова, изпреварвайки срещата на бридж, доцентът се обади по телефона в „Бристол“ и поканил физика на обяд. Преди да си замине от Полша, господин Лепато даде подробни показания, до голяма степен достоверни. Премълча една подробност и навярно никога няма да разбере, че е бил на крачка от смъртта. Лехнович се опасявал, че Войчеховски, който придружавал англичанина из Полша като представител на политехниката, ще му спомене за изобретението си, а Лепато ще каже за това в Англия, разкривайки името на истинския изобретател. Това би могло да стигне и до концерна. Така или иначе, англичанинът е представлявал сериозна опасност за Лехнович. Не знаем и никога няма да узнаем за какво са разговаряли Лепато и Лехнович в хотел „Бристол“. Англичанинът каза, че Лехнович му е разкрил истината за онзи провал. Обяснил на своя бивш боен другар, че във Военното историческо бюро се съхраняват документи, които доказват невинността на Лешояда. С такъв псевдоним си служел той тогава. Дали са говорили и за пластмасата? Не знаем. На Лехнович оставало само да се отърве от професор Войчеховски, за да може безнаказано да си присвои изобретението.

— Пластмасата е едва в пробен стадий. Моята смърт би преустановила работата. И Лехнович не би могъл да я продължи, тъй като я познаваше само в най-общи линии.

— Пак грешите, господин професор. Без вашето знание, използвайки лековерието на някои хора от политехниката, от няколко месеца Лехнович е контролирал как напредват вашите експерименти и сам е извършвал някои опити. Без съмнение, като познаваме способностите на доцента, можем да предполагаме, че той напълно се е ориентирал в изследванията ви. Дали не е напреднал дори повече от учителя си?

— Какъв мръсник! — повтори Потурицки.

— Сега целта му е била на всяка цена да забави работата върху новото откритие. Лехнович е искал да спечели време, докато си уреди да замине в Съединените щати уж на практика или със стипендия. Като разполага там със специализирана лаборатория и необходимите помощници, би довършил бързо работата. Може би след това би се върнал в Полша, за да поеме катедрата? А може би в САЩ щяха да му направят предложение, отговарящо на неговите неимоверно големи амбиции? Най-сигурен начин работата в лабораторията на политехниката да спре е била смъртта на професор Войчеховски.

— Не мога да повярвам!

— Но е така. Лехнович вече е бил започнал да подготвя хората. За да не бъдат изненадани от тази смърт. Започнал да се оплаква от сърце и да внушава на професора и околните, че и професорът също не е добре със сърцето.

— Дори аз му бях повярвал донякъде — призна Войчеховски.

— Ако онази събота беше умрял не Лехнович, а професор Войчеховски, вероятно нямаше да има следствие.

— Защо? — попита госпожа Елжбета.

— Просто лекарят от „Бърза помощ“ нямаше да бъде задължен да уведоми милицията. Болният е умрял в собствения си дом в присъствието на прочут кардиолог, който е констатирал сърдечен инфаркт. „Бърза помощ“ нямаше да има подозрения и не би оспорила диагнозата. Лекарят би подписал смъртния акт без колебание. У никого не биха възникнали подозрения, понеже и на вечерята се е обсъждало, че професорът не се чувства добре.

— Аз не съм го казвал — възрази Войчеховски.

— Никой нямаше да обърне внимание на това. Но да се върнем към събитията от тогава — каза полковникът. — Всичко е станало така. Още преди вечерята Лехнович е поставил цианкалий в чашата, оставена върху розовата подложка. Разчитал е, че професорът ще изпие смъртоносното питие веднага след вечерята. Положително не е рискувал да се снабди с отровата от шкафчето на професора, защото не е бил сигурен дали този цианкалий не е окислен и дали ще подействува светкавично. Налагало се да се съобразява и с това, че господин Войчеховски няма да обърне чашата на екс, а ще отпие малка глътка. Затова трябвало отровата да бъде прясна и в много висока концентрация. Но часовете минавали, а професорът не посягал към

чашата си. Лехнович все повече и повече се притеснявал. Десет часът вечерта приближавало, след час бриджът щял да свърши, а чашата си стояла пълна. Доцентът умишлено предизвикал скандал с лесно избухващия адвокат. Разчитал, че всеки ще посегне към чашата си. А професорът трябвало да умре възможно най-скоро, тъй като се бил случил нов инцидент с господин Лепато.

— Какъв? — попита Войчеховска.

— Както винаги вие сте показали дома си на гостите. Лехнович забелязал огромния интерес на англичанина към масата за опити. Опитвал плота с нож и угасил на него цигарата си. Някой от останалите обърнал внимание на този факт, но не му било ясно защо го прави. Затова пък Лехнович не се е съмнявал. Разбрал, че Лепато знае за изобретението и се учудва, че се сблъсква в жилището на Войчеховски с пластмасата, която уж той сам е изобретил.

— Когато слязох за лед — допълни госпожа Бовери, — англичанинът тръгна подире ми. Мислех, че иска да пофлиртува с мене. А той дори не направи опит да ме целуне. Блещеше се като омагьосан в тая маса. Не ми помогна и да сложа леда в съдинката.

— Скандалът се е развивал по начертания план. Но Лехнович не е успял да овладее нервите си. Не е бил професионален убиец. Сигурно е бил изключително напрегнат, когато е чул думите на професора: „Сега ще ви дам коняк да си успокоите нервите.“ Разочаровал се е обаче. Професорът черпел гостите, по своята чаша не взел. Затова не е чудно, че когато госпожа Елжбета подала коняка на доцента, ръцете му така треперели, че няколко капки се разлели. Лехнович се помъчил да скрие възбудата си. Прекарал подметката си по разлетия алкохол и изгълтал остатъка на екс. Навярно не е разбрал какво става с него чак докато не е загубил съзнание. Не знаел, че госпожа Елжбета е далтонистка. Цианкалият му не го подвел — подействувал мигновено.

— Така му се пада — забеляза адвокатът.

— Правилно — потвърди доктор Яшенчак. — Сам попадна в примката, която е приготвил за другиго.

Госпожа Криша тихичко въздъхна. Елжбета стискаше силно ръката на съпруга си.

— Разбира се — добави Немирох, — цялата история можеше да се обясни и по друг начин. Например, че госпожа Елжбета

Войчеховска е приготвила смъртоносното питие и възползвайки се от удобния случай, го е подала на доцента вместо неговата чаша на синята подложка. За невинността на госпожа Войчеховска обаче говореха два факта. Първо, ако беше отровителка, тя положително би преместила чашата на доцента, та върху синята подложка да няма нищо. Второто доказателство беше нашата снимка. На нея се виждаше, че чашата коняк си стои върху синята подложка, а доцентът лежи мъртъв на дивана. Можеше също да се види, че на барчето стои розова подложка без чаша. Това ме накара да се усъмня, че госпожа професоршата може би е далтонистка. Извиках я в управлението и ѝ дадох да подпише няколко разноцветни страници. Казах ѝ да подпише само сините. А там имаше само една синя страница. И три розови. Без да се поколебае, госпожа Елжбета подписа и четирите. Разбира се, преди да приключим разследването по този нещастен случай, ще ви поканим, госпожо, да бъдете изследвана от офталмолог. Сега обаче това е само формалност.

— А аз се чудех що за идиотщини са тези нововъведения! — усмихна се домакинята. — Нямам възражения против такъв преглед.

— Днешният експеримент потвърди предишния. Господин професорът подреди чашите правилно, но когато той се обърна, поручик Межейевски смени синята подложка с розова.

— Синята е в джоба ми — призна поручикът и я извади.

— Зигмунт, трябва да я запазиш за спомен.

— Не държа на такива спомени.

— Още веднъж се потвърди вредата от алкохола — пошегува се адвокатът. — Особено когато ти го сервира твой наследник. Защото Лехнович се смяташе за научен наследник на Зигмунт.

— Господин полковник, вие представихте неоспорими факти, но на мене ми е трудно да повярвам в тях — призна с тъга Войчеховски. — Лехнович? Моят любим ученик? Бъдещата гордост на полската химия?

— Освен способности човек трябва да има и морал — отбеляза адвокатът.

— Аз загубих най-много — засмя се докторът. — Сигурно никога повече през живота си няма да обявя голям шлем.

— Нищо не е загубено — поде темата домакинята. — Деветима сме, тъкмо за две масички. Малко чай „Улунг“ все ще се намери в тоя

дом. И хляб с маргарин за вечеря. Защо да не поиграем?

— Аз първа ще бъда излизаща — предупреди госпожа Елжбета.

— А после аз ще ти помогна да измием съдовете — каза Кристина. И добави: — Само че не вярвам много-много в този чай и този маргарин.

Госпожа Бовери малко се превземаше, твърдейки, че трябва да се върне у дома. Но когато представителният поручик ѝ предложи да я изпрати след бриджа, не поднови отказа си.

Доктор Яшенчак ентусиазирано започна да разбърква картите. Навярно разчиташе на следващ голям шлем.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.